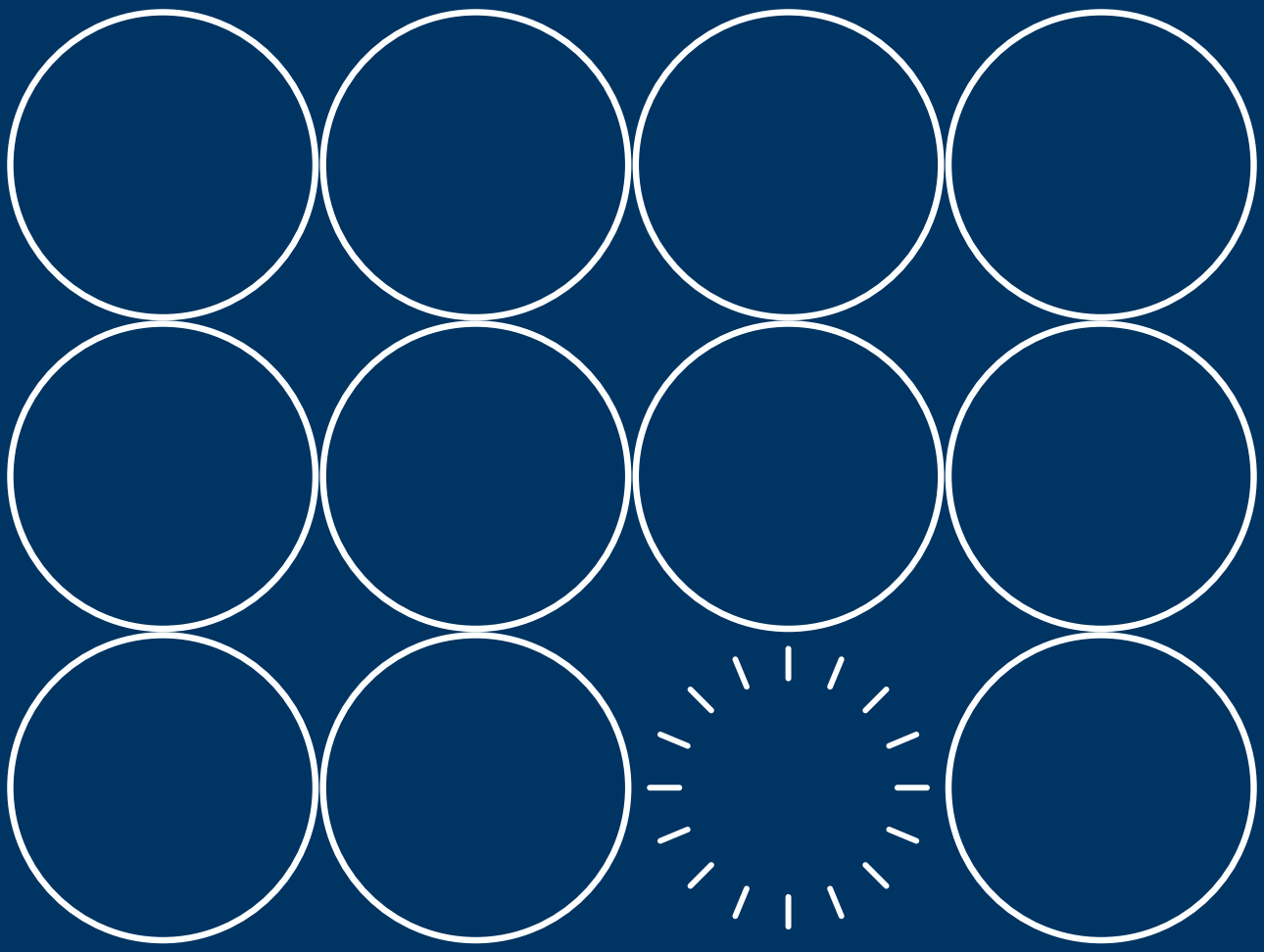
İstanbul Planlama Ajansı

Kasım 2025

İstanbul Barometresi

istanbul barometresi

ISBN: 978-625-93733-2-4
İstanbul Planlama Ajansı Yayınıdır.

İçindekiler

1. YAŞAM MALİYETİ **09**
1.1 İstanbul'da 4 Kişilik Hanenin Yaşam Maliyeti 10
1.2 Ürün Grubu Fiyatlarının Aylık ve Yıllık Değişimi 11
Yaşam Maliyeti Metodolojisi 14

2. GÜNDEM ARAŞTIRMALARI **17**
2.1 Kasım Gündemi 18
2.2 Ekonomi 20
2.3 Tüketim Alışkanlıkları 27
2.4 Gıda Güvenliği 30
2.5 İyi Olma Hali 32
Gündem Araştırmaları Metodolojisi 35

3. TEMATİK DOSYA: Sağlık Araştırması **37**
3.1 Uzman Görüşü 38
3.2 Araştırma Bulguları 42
Genel Sağlık Durumu 42
Yaşam Kalitesi ve Fonksiyonel Aktivite Durumu 44
Sigara Kullanımı 46
Beslenme 46
Doktor Randevusu ve Temel Sağlık Kontrolleri 47
Sağlık Hizmetlerine Erişimde Engeller 49
Sağlık Harcamaları ve Ekonomik Boyut 52
Sosyal Destek 54
Tematik Dosya Metodolojisi 55

4. SEKTÖREL VERİLER **57**
4.1 Konut Piyasası 58
4.2 Turizm 62
4.3 Enerji Tüketimi 66
4.4 Mali ve Finansal Göstergeler 69
4.5 Dış Ticaret 73
4.6 İşgücü Piyasası 78
Sektörel Veriler Metodolojisi 84

Yönetici Özeti

İstanbul Barometresi'nin sekizinci sayısından merhaba,

İstanbul Barometresi her ay kentin toplumsal, ekonomik ve demografik dinamiklerini dört temel çalışma üzerinden izliyor: Yaşam Maliyeti Araştırması, Gündem Araştırmaları, Tematik Dosya ve Sektörel Veriler. Bu sayıda da aynı çerçeveyi korurken, ayın değişen koşullarına göre içeriğimizi güncelledik. Gündem Araştırması İstanbulluların Kasım ayındaki önceliklerini ve ekonomik beklentilerini yansıtırken, Tematik Dosya'da bu ayın odağı sağlık oldu. Yaşam Maliyeti hesaplamaları ve Sektörel Veriler ise güncel bulgular ışığında yeniden derlendi.

Yaşam Maliyeti Araştırması, İstanbul'da yaşamanın bireyler ve haneler üzerindeki ekonomik etkilerini temel harcama kalemleri üzerinden ortaya koymaktadır. Gıda, barınma, ulaşım, sağlık ve eğitim gibi temel harcama kalemlerine ilişkin 9 başlık ve 321 maddeden oluşan ürün sepetinden hareketle, hane tüketiminin %81,4'üne tekabül eden 189 ürüne ait fiyatlar esas alınarak yapılan hesaplamalara göre, 2 yetişkin ve 2 çocuktan oluşan dört kişilik bir bir ailenin ortalama yaşam maliyeti **106.034 TL** olarak belirlendi. Bu tutar bir önceki aya göre **%1,1**, geçen yılın aynı dönemine göre ise **%40** oranında arttı. Ürün grupları bazında yıllık fiyat artışlarına bakıldığında, **%100,7** ile eğitim harcamalarının en yüksek artışı gösterdiği, bunu **%60,4** ile konut harcamalarının izlediği görüldü. Seçili ürünlerde yıllık fiyat değişimleri incelendiğinde ise mercimeğin **%37,4**, makarnanın **%30,5** ve sabunun **%44** oranında arttığı tespit edildi.

Gündem Araştırmaları, İstanbulluların yaşam memnuniyeti, ekonomik beklentileri, sosyal dayanışma algısı ve günlük deneyimlerine ilişkin periyodik veriler sunmaktadır. Bu çalışma, temsili bir örneklem üzerinden kentte değişen gündemi ve bireylerin ekonomik ve sosyal değerlendirmelerini düzenli olarak izlemektedir. Kasım ayında Türkiye genelinde en önemli gündem maddesi olarak Türk Hava Kuvvetleri'ne ait askeri kargo uçağının düşmesi ve 20 askerimizin şehit olması **(%28,2)** öne çıkarken, bunu Ekrem İmamoğlu iddianamesinin hazırlanması **(%23,3)** izledi. İstanbul özelinde ise gündemin ilk sırasında Almanya'dan Türkiye'ye tatile gelen 4 kişilik ailenin zehirlenerek hayatını kaybetmesi **(%36,3)** yer aldı. Katılımcıların ekonomik duruma ilişkin değerlendirmelerinde, **%51**'i geçinmekte zorlandığını, **%31,3**'ü ise kredi kartı borcunun yalnızca asgari tutarını ödeyebildiğini bildirdi. Tüketim davranışlarına bakıldığında, katılımcıların **%72,7**'si alışveriş kararlarında fiyatın belirleyici olduğunu, **%62**'si dışarıda yeme içme alışkanlıklarında azalma olduğunu ifade etti. Katılımcıların **%77,5**'i dışarıdan satın aldıkları yiyeceklerin gıda güvenliği konusunda çok endişelendiğini belirtti. İstanbulluların duygu durumuna ilişkin ölçümlerde stres seviyesi **7,4**, yaşam memnuniyeti seviyesi ise **4,3** olarak kaydedildi.

Tematik Dosya kapsamında, bu ay İstanbul'daki vatandaşların sağlık durumları ve sağlığa ilişkin davranışları üzerine bir saha çalışması gerçekleştirildi. Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların **3'te 2**'ye yakını sağlık durumlarını "İyi" olarak değerlendirdi. Sağlık değerlendirmesinin olumlu olma oranı, üst sosyoekonomik grupta, lise üstü eğitim düzeyinde ve 18–35 yaş aralığında daha yüksek; lise altı eğitim düzeyinde ve 60 yaş üzerindeki katılımcılarda ise daha düşük seyretti. Sağlıklı beslendiğini düşünenlerin oranının tüm demografik kırılımlarda benzer ve yüksek **(%61,4–%71)** olduğu gözlemlendi. Katılımcıların **%35,4**'ü, son bir yılda bir sağlık sorunu olmasına rağmen doktora gitmediğini belirtti; bunun başlıca nedeni **%31** oranıyla randevu alamama oldu. Sağlık hizmetlerine erişimde yaşanan ekonomik güçlükler incelendiğinde, katılımcıların ödeme yapmakta en çok zorlandığı hizmetin **%40,8** ile diş tedavisi olduğu görüldü. Özel veya tamamlayıcı sağlık sigortasına sahip olduğunu belirtenlerin oranı ise **%26,2** düzeyinde kaldı.

Sektörel Veriler, İstanbul'un ekonomik yapısını farklı alanlarda eş zamanlı hareket eden göstergeler üzerinden izlemeyi amaçlamaktadır. Konut sektörü, finansal değişkenler, enerji tüketimi ve işgücü piyasası gibi pek çok alana ilişkin bulgular bir araya gelmiş olup, hem Türkiye ekonomisinin genel seyrine hem de İstanbul'un kendine özgü dinamiklerine ışık tutan çok katmanlı bir görünüm sunulmaktadır. **Konut piyasası,** hareketliliğini büyük ölçüde **ikinci el konutlar** üzerinden sürdürmektedir. Artan maliyetler ve erişilebilme imkanları, talebi yeni konutlardan uzaklaştırırken, piyasanın canlılığı, yeni üretimden ziyade devredilen stoklara dayandı. **Esenyurt, Beylikdüzü ve Sultanbeyli** gibi ilçeler stok devir hızının yüksek olduğu bölgeler olarak öne çıktı. **Turizm göstergeleri,** İstanbul'un uluslararası giriş kapısı rolünü güçlendiren bir seyir izlemektedir. Uçuş trafiği artmayı sürdürürken, yabancı ziyaretçi sayısı **(1,86 milyon)** ve konaklama verileri **(%58,7 tesis doluluğu)** güçlü bir turizm dinamiğine işaret etti. Ülke genelindeki turizm faaliyetlerinin aksine, yaz sezonu sonrasında da şehirdeki yoğunluk devam ederken, özellikle yabancı ziyaretçilerin daha uzun süre ve daha yüksek standartlı tesislerde konaklaması dikkat çekti. **Enerji tüketimi,** İstanbul'un kurumsal ve mesleki faaliyetler ağırlıklı bir enerji profiline sahip olduğunu göstermektedir. Elektrikte büyük kullanıcılar **kamu ve özel hizmet binaları** olurken, meskenler sayıca fazla ancak nispeten düşük hacimli tüketiciler olarak öne çıktı. Doğal gaz tüketimi ise kentte yoğun konut dokusunun bir yansıması olarak büyük ölçüde **meskenlerde** gerçekleşti. **Mali göstergeler,** İstanbul'un Türkiye ekonomisindeki ağırlığının sürdüğünü göstermektedir. Vergi gelirlerinde güçlü artışlar yaşanırken, gelir vergisinin baskın payı **İstanbul'un ekonomik faaliyetlerdeki merkezi rolünü** pekiştirdi. Dolaylı vergilerdeki yükseliş, tüketim talebinin canlılığına işaret ederken, şirket açılış-kapanış dengesindeki değişim daha temkinli bir yatırım iştahını düşündürdü. **Finansal göstergelerde** ise İstanbul'un mevduat kompozisyonu dikkat çekici: TL ve döviz mevduatları artmayı sürdürürken, **altın mevduatındaki hızlı yükseliş**, riskten korunma davranışlarının güçlendiğini gösterdi. **Dış ticaret,** İstanbul'un hem ulusal hem küresel ekonomideki kritik rolünü sürdüğünü ortaya koymaktadır. Şirket merkezleri üzerinden yapılan ihracat artmaya devam ederken, üretim yeri İstanbul olan firmaların ihracatı gerilemiş durumda. Bu ayrışma, İstanbul'un ticaret hacminin önemli bir kısmının şehirde fiilen gerçekleşen üretimden değil, **İstanbul merkezli şirketlerin uluslararası operasyonlarından** kaynaklandığını düşündürdü. İthalat tarafında ise İstanbul hâlâ ülke toplamının yarıdan fazlasını oluşturuyor. **Almanya ve Çin** ticaret ilişkilerinde belirgin şekilde öne çıkarken, sektör bazında **motorlu kara taşıtları, ana metal sanayi, kimyasallar ve makine-teçhizat** ticaret hacmini şekillendiren temel kalemler olarak dikkat çekiyor .**İşgücü piyasası**, Eylül 2025 itibarıyla aktif ve pasif sigortalı yapısında eşzamanlı hareketlilikler içeriyor. Aktif sigortalı sayısı tüm türlerde sınırlı düşüş gösterse de İstanbul hâlâ Türkiye'nin **en yoğun 4A çalışanı barındıran ili**. Pasif sigortalı dosyalarındaki artış ve **aktif/pasif oranındaki zayıflama** ise sosyal güvenlik yapısının hem İstanbul'da hem de Türkiye genelinde baskı altında olduğunu işaret etti. Kazanç verileri, İstanbul'daki çalışanların **Türkiye ortalamasının üzerinde bir kazanç** düzeyine sahip olduğunu ortaya koyarken, kamu-özel sektör ve daimi-geçici işyeri farklılıklarının sürdüğünü gösterdi. Genel olarak bulgular, İstanbul'un ekonomik ve toplumsal göstergelerinde dönemsel dalgalanmalar olsa da şehrin birçok alanda belirleyici konumunu sürdürdüğünü göstermektedir.

İstanbul Barometresi, bu görünümü aylık olarak izlemeye ve kentin nabzını tutmaya devam edecek.

Bir sonraki sayıda yeniden görüşmek üzere.

1.

Bölüm

Yaşam Maliyeti

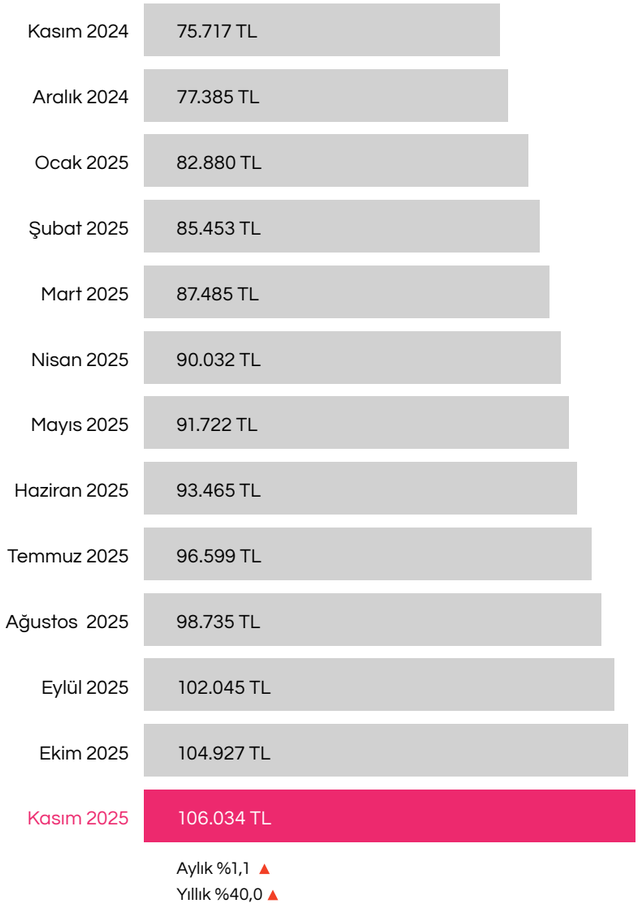
1.1 İstanbul'da 4 Kişilik Hanenin Yaşam Maliyeti

Kasım 2025 döneminde İstanbul'da dört kişilik bir ailenin ortalama yaşam maliyeti 106.034 TL olarak hesaplandı.

2025 yılı Kasım ayında İstanbul'da dört kişilik bir ailenin ortalama yaşam maliyeti geçen aya göre %1,1 artarak 106.034 TL olarak hesaplandı. Geçen yılın aynı dönemine göre artış oranı %40 oldu.

▶ Grafik 1. İstanbul'da 4 Kişilik Hanenin Yaşam Maliyeti

Kaynak: İstanbul'da Yaşam Maliyeti Araştırması, İPA, Kasım 2025

1.2 Ürün Grubu Fiyatlarının Aylık ve Yıllık Değişimi

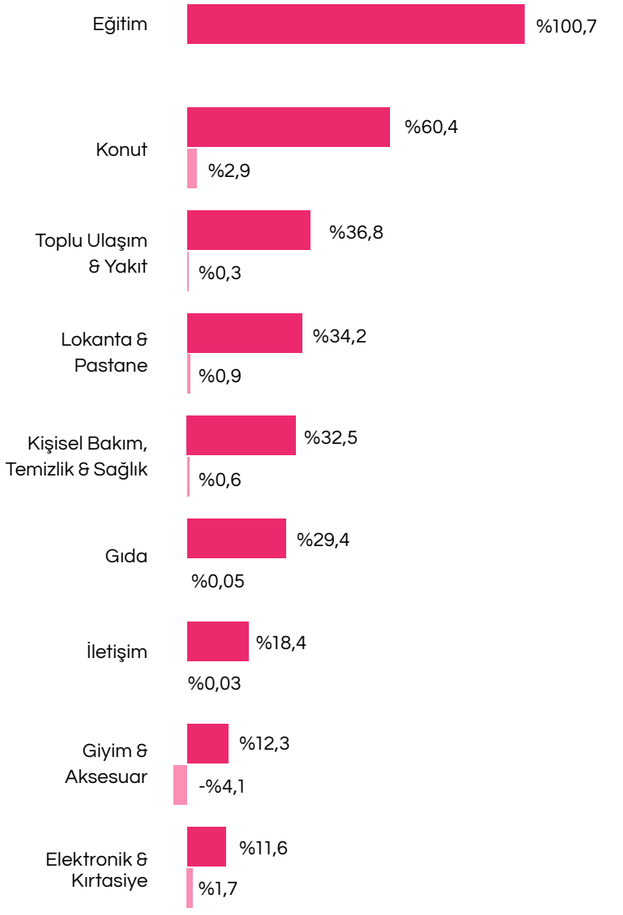
Konut harcama grubunda yıllık bazda artış %60,4 oranında hesaplandı.

Temel ihtiyaçlar ile tüketim maddelerinin dokuz harcama kategorisindeki aylık ve yıllık fiyat değişimleri incelendiğinde, Ekim 2025'te en belirgin yıllık artışın %100,7 ile Eğitim kategorisinde gerçekleştiği görüldü. Yıllık değişim oranı sıralamasında eğitimi, %60,4 artışla Konut ve %36,8 ile Toplu Ulaşım & Yakıt kategorileri takip etti. Aylık değişim oranları incelendiğinde de Konut %2,9; Elektronik & Kırtasiye harcamaları %1,7 ile en yüksek artış görülen kategoriler oldu. Gıda harcamalarında aylık %0,05; Lokanta & Pastane harcamalarında %0,9 artış görülürken; Kişisel Bakım, Temizlik & Sağlık harcamalarında %0,6 artış gözlemlendi.

▶ Grafik 2. Ürün Grubu Fiyatlarının Ortalama Aylık ve Yıllık Değişimi

Yıllık Değişim
Aylık Değişim

Kaynak: İstanbul'da Yaşam Maliyeti Araştırması, İPA, Kasım 2025

* Eğitim kategorisinde fiyat değişimi yıllık bazda hesaplanmaktadır.

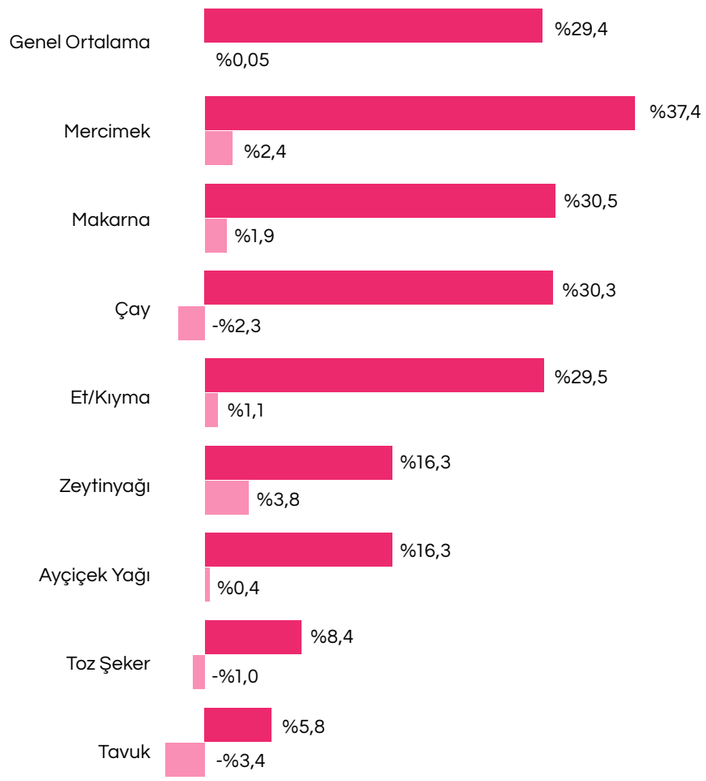
Makarna fiyatları bir ayda tam %30,5 arttı.

Gıda grubunda seçilen sekiz ürün ile gıda genelinin aylık ve yıllık fiyat değişimleri incelendiğinde, Kasım 2025'te yıllık bazda en yüksek artışın %37,4 ile mercimekte gerçekleştiği görülüyor. Et/Kıyma ürün grubunda yıllık artış %29,5, makarna grubunda ise %30,5 olarak hesaplandı. Aylık değişimlerde ise en dikkat çekici artışlar %3,8 ile zeytinyağında ve %2,4 ile mercimekte gerçekleşirken; çay fiyatları %2,3, tavuk fiyatları ise %3,4 oranında geriledi.

▶ Grafik 3. Seçili Gıda Grubu Ürünlerinin Aylık ve Yıllık Fiyat Değişimi

Yıllık Değişim
Aylık Değişim

Kaynak: İstanbul'da Yaşam Maliyeti Araştırması, İPA, Kasım 2025

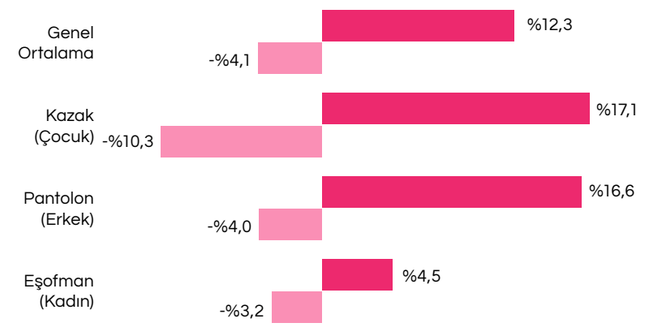
Erkek Pantolon kategorisi ürün fiyatları bir yılda tam %16,6 arttı.

Giyim grubunda seçilen üç ürün ile grup genelinin aylık ve yıllık fiyat değişimleri incelendiğinde, Kasım 2025'te giyim genelinde yıllık %12,3 artışa karşılık aylık %4,1'lik bir gerileme yaşandığı görülüyor. Erkek pantolon fiyatlarında yıllık artış %16,6 olurken aylık bazda %4,0'lık bir gerileme gerçekleşti. Kadın eşofman fiyatları geçen yılın aynı dönemine göre %4,5 artarken bir önceki aya kıyasla %3,2 azaldı. Çocuk kazak fiyatlarında ise yıllık artış %17,1'e ulaşırken aylık değişim %10,3 oranında düşüş yönünde gerçekleşti.

▶ Grafik 4. Seçili Giyim Grubu Ürünlerinin Aylık ve Yıllık Fiyat Değişimi

Yıllık Değişim
Aylık Değişim

Kaynak: İstanbul'da Yaşam Maliyeti Araştırması, İPA, Kasım 2025

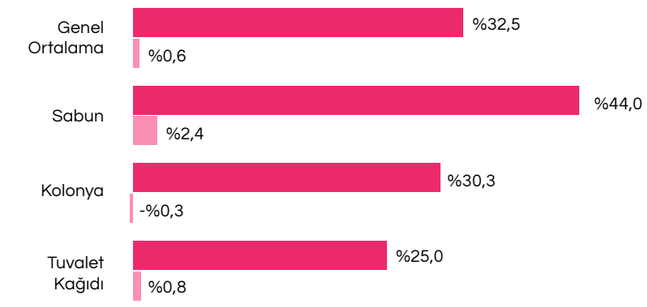
Sabun ürün fiyatları bir yılda tam %44,0 arttı.

Kişisel bakım, temizlik & sağlık grubunda seçilen üç ürün ile grup genelinin aylık ve yıllık fiyat değişimleri incelendiğinde, Kasım 2025'te grup genelinde yıllık %32,5; aylık %0,6 oranında artış gerçekleştiği görülüyor. Bebek bezi fiyatları geçen yılın aynı dönemine göre %30,3 artarken bir önceki aya kıyasla %0,3 geriledi. Sabun fiyatlarında yıllık artış %44,0'a ulaşırken aylık bazda %2,4'lük bir yükseliş kaydedildi. Saç bakım ürünlerinde ise yıllık %25,0; aylık %0,8 oranında artış gerçekleşti.

▶ Grafik 5. Kişisel Bakım, Temizlik & Sağlık Grubundan Seçili Ürünlerin Aylık ve Yıllık Fiyat Değişimi

Yıllık Değişim
Aylık Değişim

Kaynak: İstanbul'da Yaşam Maliyeti Araştırması, İPA, Kasım 2025

Yaşam Maliyeti Metodolojisi

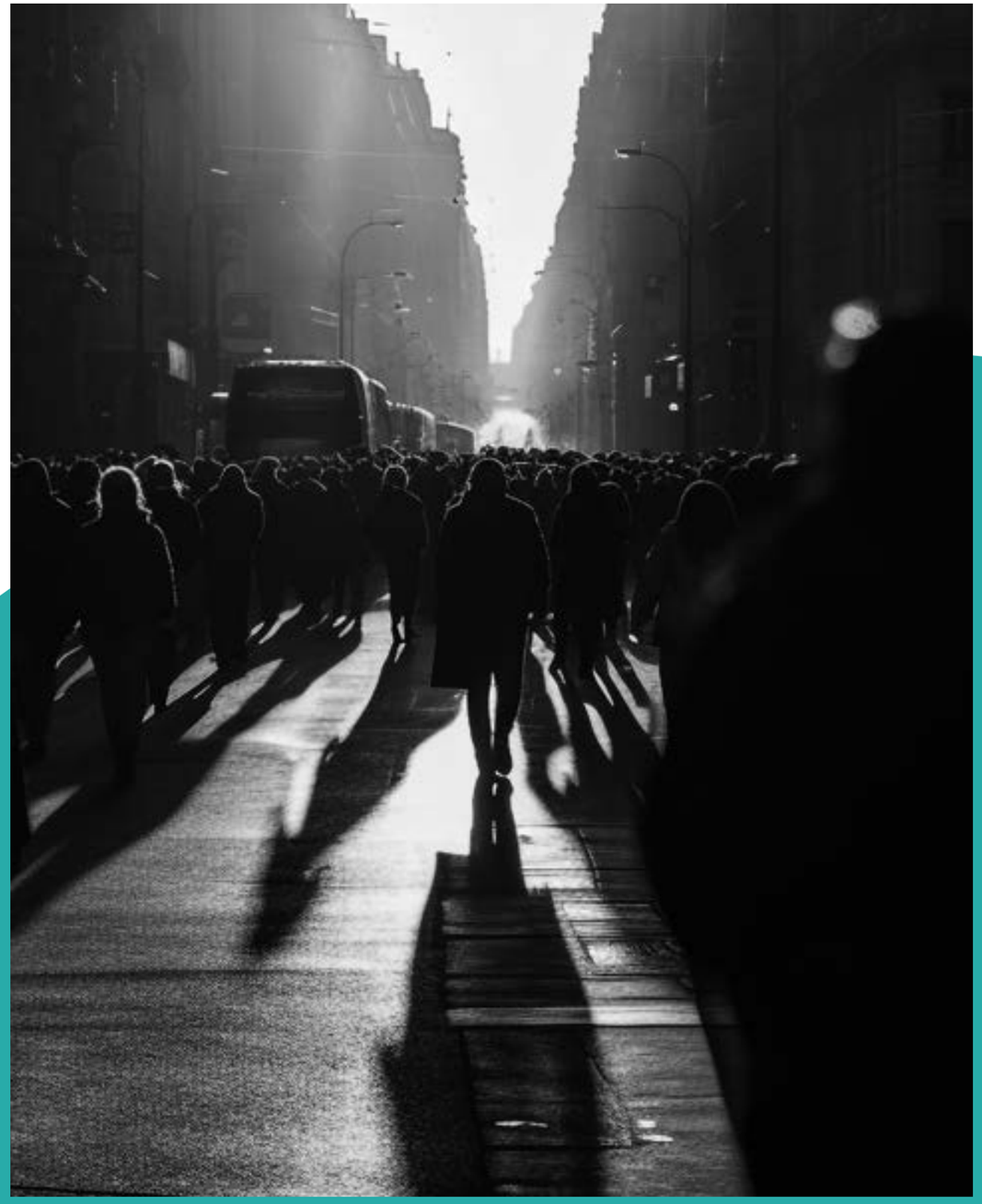
İstanbul Planlama Ajansı tarafından yürütülen "İstanbul'da Yaşam Maliyeti Araştırması" kapsamında İstanbul'daki haneleri temsil etmek üzere seçilen 1.600 hanenin temel harcamaları bir ay süreyle her gün izlenerek bilimsel metotlarla veriler toplanmış ve detaylı biçimde derlenmiştir. Böylelikle 10 ana başlıkta toplam 321 maddeden oluşan sepet için fiyat, miktar ve tür verilerinden hareketle harcama gruplarının ağırlıkları uzmanlar ve akademisyenlerin katılımı ile saptanmış, harcama yapılan yer (mağaza, market, pazar vb.) bilgileri derlenmiştir. Bu maddelerden hane tüketiminin %81,4'üne karşılık 189 ürünün fiyat değişimleri takip edilmiştir. Her hanenin giderleri OECD'nin Eşdeğerlik Ölçeği kullanılarak oluşturulan katsayılar vasıtasıyla eşdeğer ferdi maliyetlere dönüştürülmüştür. Son olarak, 4 kişilik (2 yetişkin, 2 çocuk) bir ailenin yaşam maliyeti eşdeğer ferdi maliyetler üzerinden hesaplanmıştır.

Yenidoğan bir bebeğin ve doğum yapan annenin ilk dönem ihtiyaçları, 8 ana kategori altında incelendi; toplam 42 farklı kalemin maliyeti değerlendirildi. Bu kategoriler arasında giyim & tekstil, yatak odası, beslenme, alt açma & temizlik, banyo & bakım, sağlık & ilk yardım, dışarı çıkarma & taşıma, diğer ihtiyaçlar yer aldı ve bunlara ek olarak doğum masrafları da hesaplandı. Hesaplamalar, bebek bakımında asgari düzeyde gerekli ürün ve kategorilerin ortalama piyasa fiyatları esas alınarak yapıldı. Bu nedenle, hesaplanan tutarların en temel ihtiyaç seviyesini yansıttığı göz önünde bulundurulmalıdır.

2.

Bölüm

Gündem Araştırmaları

2.1 Kasım Gündemi

Kasım ayının Türkiye gündemi Türk Hava Kuvvetleri'ne ait askeri kargo uçağının düşmesi ve 20 askerimizin şehit olması oldu.

Katılımcıların %28,2'si başlıca gündemlerinin Türk Hava Kuvvetleri'ne ait askeri kargo uçağının düşmesi ve 20 askerimizin şehit olması olduğunu belirtti. İkinci sırada %23,3 ile Ekrem İmamoğlu iddianamesinin hazırlanması, üçüncü sırada ise %8,9 ile TOKİ 500 bin Sosyal Konut başvurularının başlaması yer aldı.

▶ Grafik 1. Kasım ayında Türkiye'nin en önemli gündemi nedir?

Kasım ayında İstanbul'un gündemi Almanya'dan Türkiye'ye tatile gelen 4 kişilik ailenin zehirlenerek hayatını kaybetmesi oldu.

Katılımcıların %36,3'ü Kasım ayında Almanya'dan Türkiye'ye tatile gelen 4 kişilik ailenin zehirlenerek hayatını kaybetmesini İstanbul'un en önemli gündemi olarak gördüğünü belirtti. İkinci sırada %35,5 ile Ekrem İmamoğlu iddianamesinin hazırlanması, üçüncü sırada ise %10 ile İstanbul'da baraj doluluk oranının azalması yer aldı.

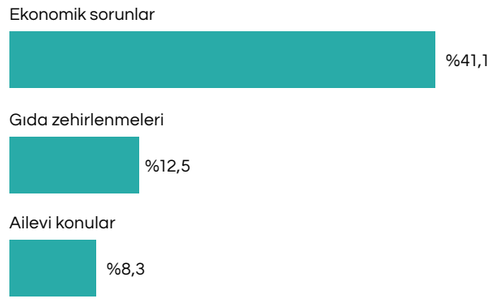
▶ Grafik 2. Kasım ayında İstanbul'un en önemli gündemi nedir?

Kasım ayının ev içi gündemi %41,1 ile ekonomik sorunlar oldu.

Katılımcıların %41,1'i evlerinde en çok ekonomik sorunların, %12,5'i ise gıda zehirlenmelerinin konuşulduğunu belirtti. Üçüncü sırada %8,3 ile ailevi konular yer aldı.

▶ Grafik 3. Kasım ayında ev ve aile içinde en önemli gündeminiz neydi; en çok ne konuşuldu, ne tartışıldı?

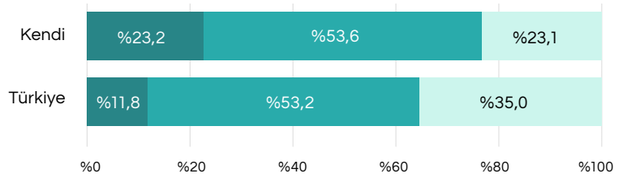
2.2 Ekonomi

Katılımcılar Türkiye ekonomisine kıyasla kendi ekonomik durumları konusunda daha iyimser bir beklenti ortaya koydu.

Kasım ayında katılımcıların %11,8'i Türkiye ekonomisinin 3 ay içerisinde iyileşeceğini düşündüğünü belirtirken %53,2'si değişmeyeceğini, %35'i kötüleşeceğini öngördü. Kendi ekonomik durumunu değerlendiren katılımcıların %23,2'si iyileşeceği, %53,6'sı değişmeyeceği, %23,1'i ise kötüleşeceği öngörüsünde bulundu.

▶ Grafik 4. Kendi ekonomik durumunuzun ve Türkiye ekonomisinin 3 ay içerisinde ne yönde değişeceğini düşünmektesiniz?

- İyileşecek
- Değişmeyecek
- Kötüleşecek

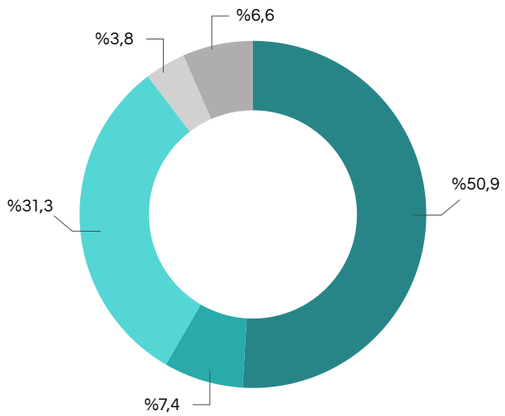

Kredi kartı borcunu ödeme davranışlarında katılımcılar arasında belirgin bir ayrışma görülürken, alt sosyoekonomik seviye grubunda ödeme güçlüğü daha yaygın şekilde ortaya çıktı.

Katılımcıların %50,9'u aylık kredi kartı borcunun tamamını ödeyebildiğini belirtirken, borcun yalnızca asgari tutarını ödeyebildiğini belirtenlerin oranı %31,3 oldu. Asgari tutar ile borcun tamamı arasında bir miktar ödeme yaptığını ifade edenlerin oranı %7,4, asgariden az miktarda ödeme yaptığını ifade edenlerin oranı %3,8 ve borcunu hiç ödeyemediğini ifade edenlerin oranı ise %6,6 oldu. Ayrıca Kasım ayında alt sosyoekonomik seviyedeki katılımcıların %35'i kredi kartı borcunun yalnızca asgari tutarını ödeyebildiğini, %9,2'si ise hiç ödeme yapamadığını belirtti.

▶ Grafik 5. Kasım ayında kredi kartı ekstrenizin ne kadarını ödediniz?

- Tamamını ödedim
- Asgariyle tamamı arası bir tutar ödedim
- Asgari tutarı ödedim
- Asgari tutardan az ödedim
- Hiç ödemedim

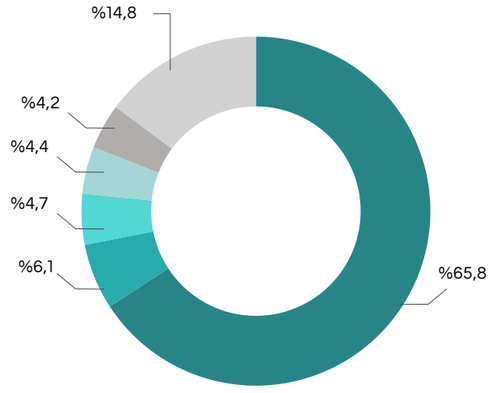

Kredi kartı harcamalarında market alışverişi açık ara en büyük payı oluşturdu.

Kredi kartı kullanan katılımcıların %65,8'i kredi kartı harcamasında market alışverişinin, %6,1'i dışarıda yeme içmenin, %4,7'si konut giderlerinin, %4,4'ü akaryakıt-ulaşımın, %4,2'si ise giyimin en çok paya sahip olduğunu belirtti.

▶ Grafik 6. Bir önceki ay kredi kartı harcamalarınızın ağırlığı hangi gider kalemine aitti?

- Market alışverişi
- Dışarıda yeme içme
- Konut giderleri (fatura, aidat vs.)
- Akatyakıt / Ulaşım
- Giyim
- Diğer

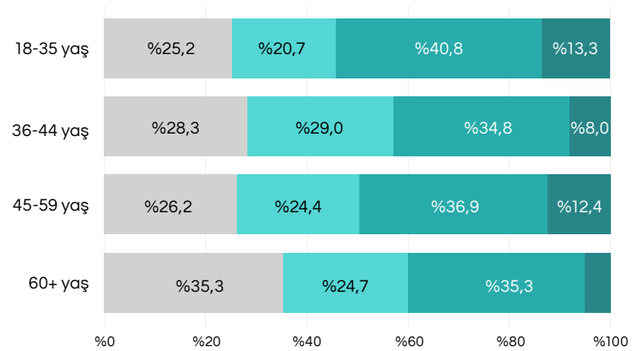

Kasım ayında geçinme güçlüğü arttı ve geçinemediğini ifade edenlerin oranı yaş grupları arasında belirgin farklılıklar gösterdi.

Ekim ayında geçinmekte zorlandığını ifade eden katılımcıların oranı %48,9 iken bu oran Kasım ayında %51 olarak ölçüldü. Katılımcıların %11,1'i rahatlıkla geçinip birikim yapabildiğini, %37,9'u geçinebildiğini fakat kenara para ayırmadığını, %23,8'i bazı ek harcamalardan kısarak ay sonunu zor getirdiğini ifade etti. Geçinemediğini ve bazı ödeme ve temel ihtiyaçlarını karşılayamadığını ifade edenlerin oranı ise %27,2 oldu. 18-35 yaş aralığındaki katılımcıların %25,2'si, 36-44 yaş aralığındakilerin %28,3'ü, 45-59 yaş aralığındaki katılımcıların %26,2'si ve 60 yaş ve üzeri katılımcıların ise %35,3'ü geçinemediğini ve bazı ödemelerini ya da temel ihtiyaçlarını karşılayamadığını ifade etti.

▶ Grafik 7. Geçen ayı düşündüğünüzde ekonomik anlamda geçinebildiniz mi?

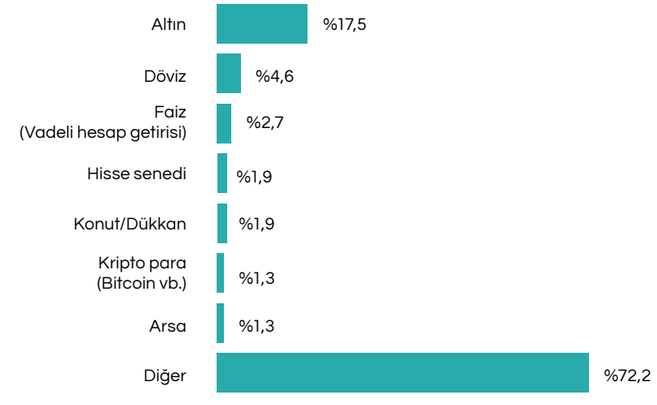
- Rahatlıkla geçindik ve kenara para ayırabildik
- Geçindik fakat kenara para ayıramadık
- Bazı ek harcamaları kısarak ay sonunu zor getirdik
- Geçinemedik, bazı ödeme ve temel ihtiyaçları karşılayamadık

Yatırım yapan katılımcılar arasında en yaygın tercih açık ara altın oldu.

Ekonomik anlamda geçinebildiğini ifade eden katılımcıların %17,5'i altına, %4,6'sı dövize, %2,7'si faize, %1,9'u hisse senedine, %1,9'u konut/dükkana, %1,3'ü kripto paraya ve %1,3'ü arsaya yatırım yaptığını ifade etti. %72,2'si ise hiçbir yatırım yapmadığını belirtti.

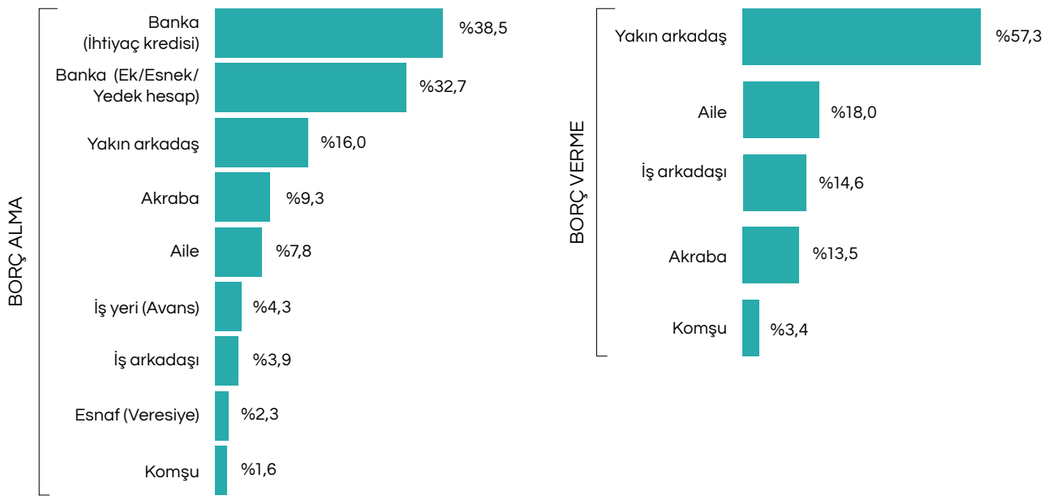
▶ Grafik 8. Kasım ayında belirtilen yatırım araçlarından hangisine veya hangilerine yatırım yaptınız?

Borç alma davranışında bankalar öne çıkarken, borç verme daha çok yakın çevrede gerçekleşti.

Borç, avans, veresiye alışveriş, yeni ihtiyaç kredisi veya banka ek hesabından ödünç para aldığını ifade eden katılımcıların %38,5'i bankadan ihtiyaç kredisi, %32,7'si bankadan ek, esnek ya da yedek hesap, %16'sı yakın arkadaştan, %9,3'ü akrabadan, %7,8'i aileden, %4,3'ü işyerinden avans, %3,9'u iş arkadaşından, %2,3'ü esnaftan veresiye ve %1,6'sı ise komşudan borç aldığını ifade etti. Kasım ayında borç verdiğini ifade eden katılımcıların %57,3'ü yakın arkadaşına, %18'i ailesine, %14,6'sı iş arkadaşına, %13,5'i akrabasına ve %3,4'ü ise komşusuna borç para verdiğini belirtti.

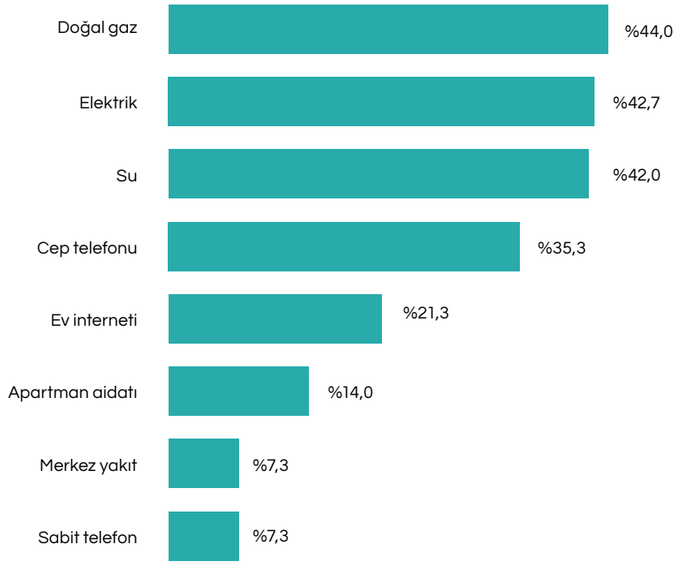
▶ Grafik 9. Borçluluk durumu

Kasım ayında her beş katılımcıdan biri fatura ve aidatlarını zamanında ödeyemediğini belirtirken, bu durum alt sosyoekonomik seviye grubunda daha yaygın görüldü.

Katılımcıların %77,1'i alışveriş kararlarında fiyatın etkili olduğunu, %10,9'u kararsız olduğunu ve %12,0'ı ise etkili olmadığını belirtti. Katılımcıların %65,7'si alışveriş kararlarında ürün kalitesinin, %55,2'si kampanya ve indirimlerin, %46,8'i çevre dostu üretim ve etik koşulların, %42,6'sı marka bilinirliğinin ve %31,9'u ise sosyal medya yorumlarının etkili olduğunu belirtti.

▶ Grafik 10. Hangi fatura veya aidatlarınızı zamanında ödeyemediniz?

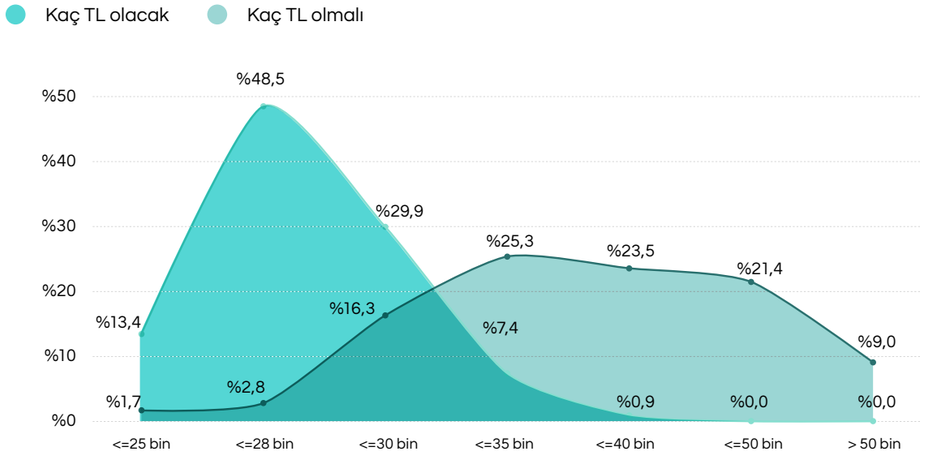

Katılımcıların 2026 asgari ücretine dair beklentileri görece düşük bir bantta yoğunlaşırken, "ne olmalı?" sorusuna verilen yanıtlar daha yüksek seviyelere işaret etti.

Katılımcıların %61,9'u 2026 yılı asgari ücretinin 28 bin TL veya daha az olacağı öngörüsünde bulundu. Asgari ücretin 30 bin TL'nin üzerinde belirleneceği beklentisinde olanların oranı yalnızca %8,4.

Katılımcılara asgari ücretin kaç TL olması gerektiği sorulduğunda ise, 30 bin TL ve altında olması gerektiğini düşünenler %20,7 seviyesinde kaldı. Katılımcıların %25,3'i asgari ücretin 30 ila 35 bin TL olarak belirlenmesi gerektiğini belirtirken, %23,5'i 35 ila 40 bin TL, %21,4'ü 40 ila 50 bin TL olması gerektiğini beyan etti.

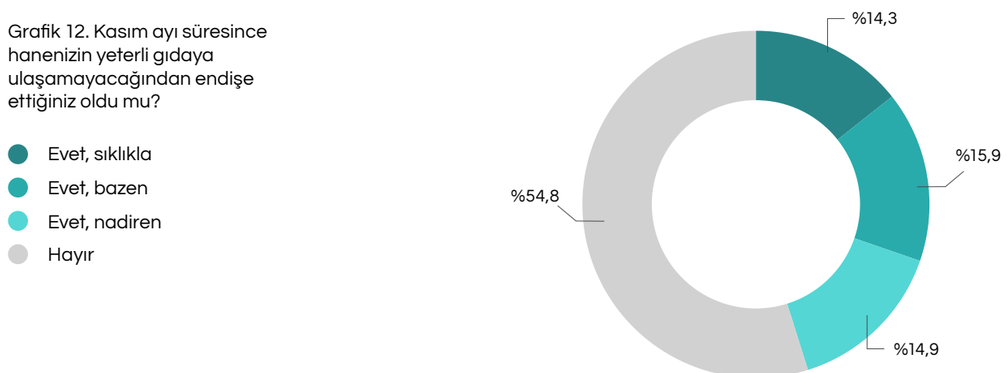
▶ Grafik 11. Asgari ücret beklentileri

Kasım ayında her iki katılımcıdan biri hanesinde yeterli gıdaya ulaşamayacağından dolayı endişe ettiğini belirtti.

Katılımcıların %14,9'u geçtiğimiz ay boyunca nadiren, %15,9'u bazen, %14,3'ü ise sıklıkla yeterli gıdaya ulaşma endişesi yaşadı. Alt sosyoekonomik seviyeye ait katılımcıların %15,1'i geçen ay bu durumu sıklıkla, %17,2'si bazen, %19,4'ü nadiren de olsa yaşadığını belirtti.

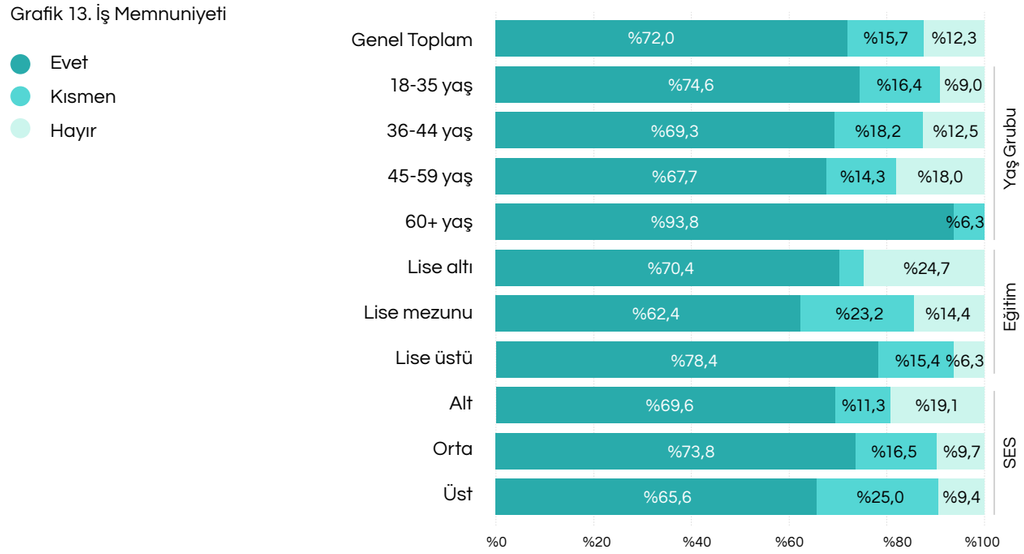
▶ Grafik 12. Kasım ayı süresince hanenizin yeterli gıdaya ulaşamayacağından endişe ettiğiniz oldu mu?

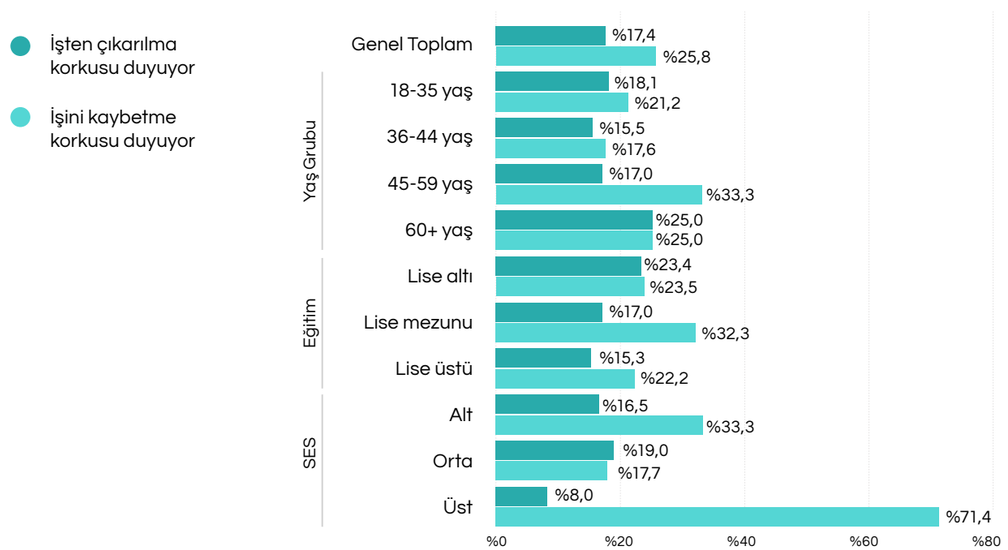

Katılımcıların büyük çoğunluğu işinden memnun olsa da, özellikle kendi işinde çalışanlarda işini kaybetme endişesi daha yüksek.

Katılımcıların %72'si çalıştığı işten memnun olduğunu, %15,7'si kısmen memnun olduğunu, %12,3'ü ise memnun olmadığını belirtti. Eğitim durumuna göre incelendiğinde, lise mezunu katılımcıların diğer eğitim gruplarına kıyasla çalıştıkları işten daha az memnun oldukları görüldü. Lise altı mezuniyete sahip katılımcıların %70,4'ü çalıştıkları işten memnun olduğunu, lise mezunu katılımcıların %62,4'ü ve lise üstü mezuniyete sahip katılımcıların ise %78,4'ü çalıştıkları işten memnun olduklarını ifade etti. Kendi işinde çalışan katılımcıların %25,8'i işini kaybetme korkusu duyduğunu, %15,1'i kısmen korku duyduğunu, %59,1'i ise işini kaybetme korkusu duymadığını belirtti. Maaşlı çalışan katılımcıların %17,4'ü işten çıkarılma korkusunu duyduğunu, %9,7'si kısmen korku duyduğunu, %72,9'u ise işten çıkarılma korkusu duymadığını ifade etti.

▶ Grafik 13. İş Memnuniyeti

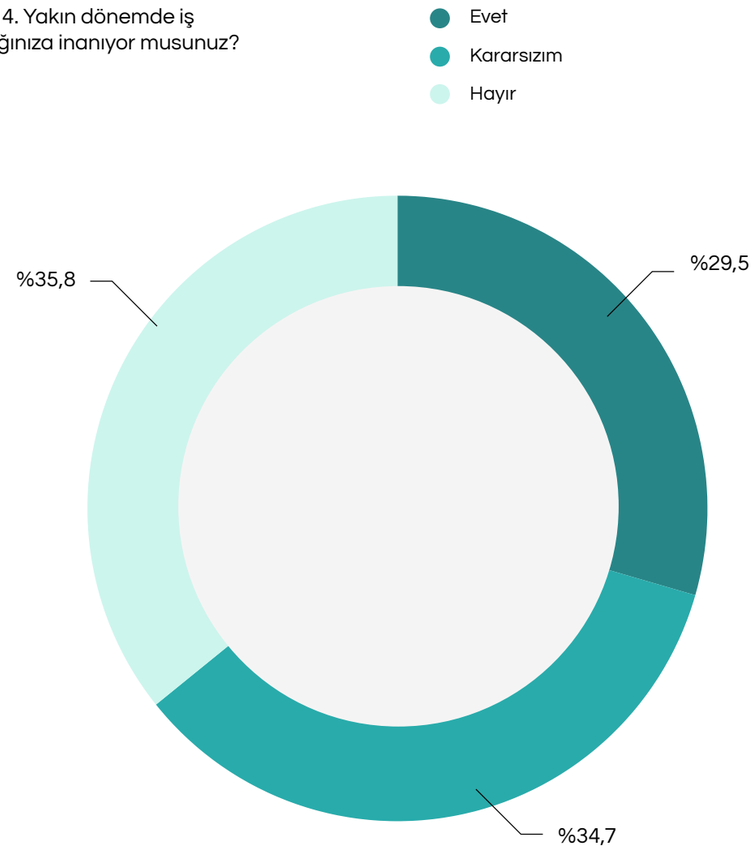

Kasım ayında iş bulma beklentisi zayıfladı; öğrenciler ve iş arayanlar arasında umut düzeyi belirgin şekilde geriledi.

Soru öğrencilere ve iş arayan ama bulamadığını belirtenlere sorulmuştur. Ekim ayında katılımcıların %35,4'ü yakın zamanda iş bulacağına inanırken bu oran Kasım ayında %29,5 olarak ölçüldü. Kasım ayında katılımcıların %34,7'si kararsız olduğunu, %35,8'i ise yakın dönemde iş bulacağına inanmadığını belirtti. Öğrencilerin %28,1'i yakın zamanda iş bulabileceğini düşünürken, iş arayıp bulamayan katılımcıların %32,4'ü yakın dönemde iş bulabileceğini belirtti.

▶ Grafik 14. Yakın dönemde iş bulacağınıza inanıyor musunuz?

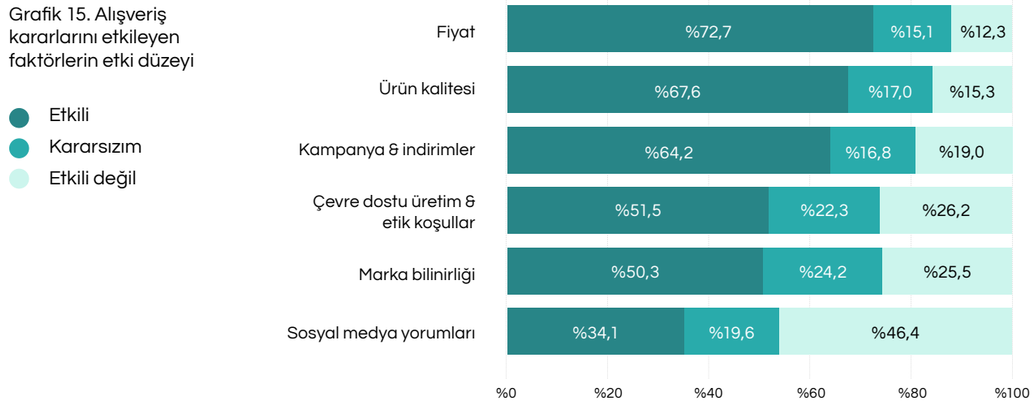

2.3 Tüketim Alışkanlıkları

Alışveriş kararlarında fiyat açık ara en belirleyici etken olurken, kalite ve kampanyalar da güçlü bir etki alanı yarattı.

Katılımcıların %72,7'si alışveriş kararlarında fiyatın etkili olduğunu, %15,1'i kararsız olduğunu ve %12,3'ü ise etkili olmadığını belirtti. Katılımcıların %67,6'sı alışveriş kararlarında ürün kalitesinin, %64,2'si kampanya ve indirimlerin, %51,5'i çevre dostu üretim ve etik koşulların, %50,3'ü marka bilinirliğinin ve %34,1'i ise sosyal medya yorumlarının etkili olduğunu belirtti.

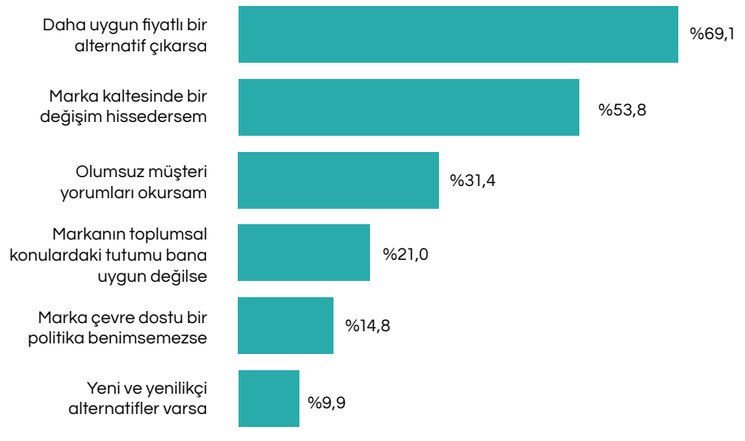
▶ Grafik 15. Alışveriş kararlarını etkileyen faktörlerin etki düzeyi

Katılımcıların çoğu, daha uygun fiyatlı bir alternatif çıkarsa ya da kalite düşüşü hissederlerse düzenli tercih ettikleri markayı değiştirebileceğini belirtti.

Katılımcıların %69,1'i düzenli alışveriş yaptığı markaları daha uygun fiyatlı bir alternatif çıkarsa, %53,8'i marka kalitesinde bir değişim hissederse, %31,4'ü olumsuz müşteri yorumları okursa, %21,0'ı markanın toplumsal konulardaki tutumu kendisine uygun değilse, %14,8'i marka çevre dostu bir politika benimsemezse ve %9,9'u ise yeni ve yenilikçi alternatifler varsa değiştirmeyi düşündüğünü belirtti.

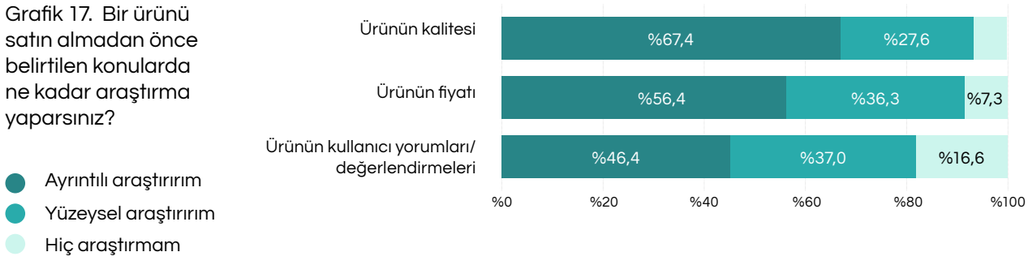
▶ Grafik 16. Düzenli alışveriş yaptığınız markaları hangi durumlarda değiştirmeyi düşünürsünüz?

Katılımcıların çoğu, satın alma kararı öncesinde özellikle ürün kalitesi ve fiyatı hakkında araştırma yaptığını belirtti.

Katılımcıların %67,4'ü bir ürünü satın almadan önce ürünün kalitesi ile ilgili, %56,4'ü fiyatı ile ilgili, %46,4'ü ise kullanıcı yorumları ile ilgili ayrıntılı araştırma yaptığını belirtti.

▶ Grafik 17. Bir ürünü satın almadan önce belirtilen konularda ne kadar araştırma yaparsınız?

Katılımcıların büyük bölümü son bir ayda hem giyim hem de dışarıda yeme içme harcamalarının azaldığını belirtti.

Katılımcıların %11'i son bir ayda giyim alışverişi alışkanlıklarında artış olduğunu, %33,2'si değişmediğini ve %55,9'u ise azaldığını ifade etti. Katılımcıların %6,9'u ise dışarıda yeme içme alışkanlıklarında artış olduğunu, %31,2'si değişmediğini ve %62'si ise azaldığını ifade etti.

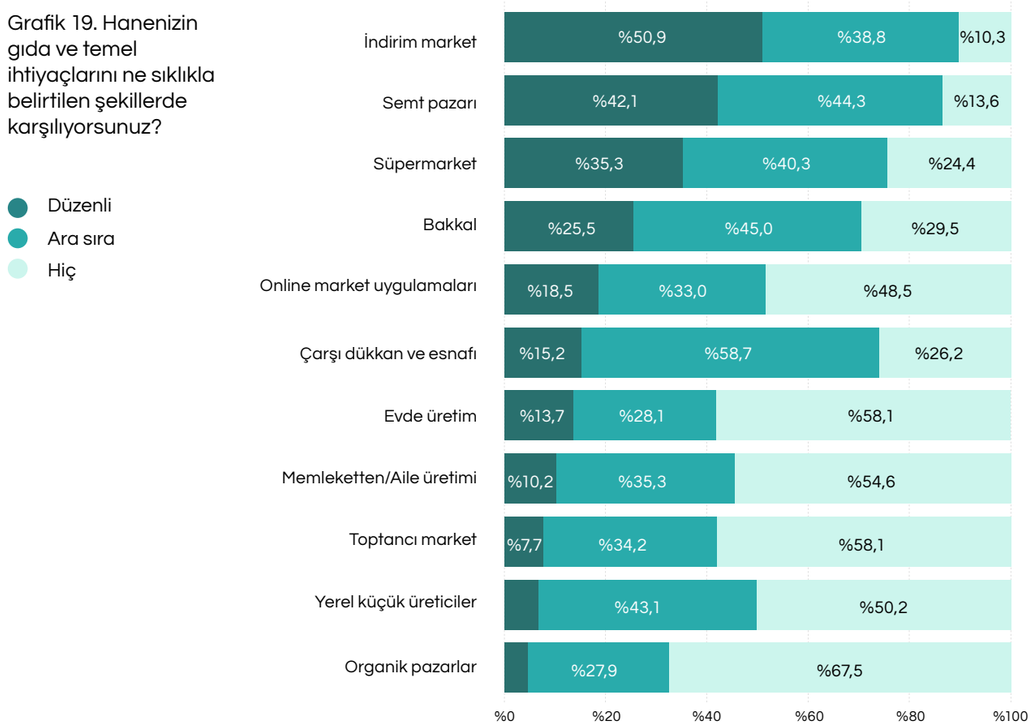
▶ Grafik 18. Son bir ayı düşündüğünüzde belirtilen alanlardaki tüketim alışkanlıklarınızda nasıl bir değişim oldu?

Katılımcıların yarısı gıda ve temel ihtiyaç alışverişlerinde düzenli olarak indirim marketleri tercih ettiğini belirtti.

Katılımcıların %50,9'u hanelerinin gıda ve temel ihtiyaçlarını karşılamak için indirim marketlerden düzenli alışveriş yaptığını, %38,8'i ara sıra yaptığını ve %10,3'ü hiç yapmadığını ifade etti. Bunun yanı sıra, semt pazarlarından düzenli alışveriş yaptığını ifade edenlerin oranı %42,1, süpermarketlerden düzenli alışveriş yaptığını ifade edenlerin oranı %35,3, bakkalları düzenli olarak tercih edenlerin oranı %25,5 ve online market uygulamalarını düzenli tercih ettiğini ifade eden katılımcıların oranı ise %18,5 oldu.

▶ Grafik 19. Hanenizin gıda ve temel ihtiyaçlarını ne sıklıkla belirtilen şekillerde karşılıyorsunuz?

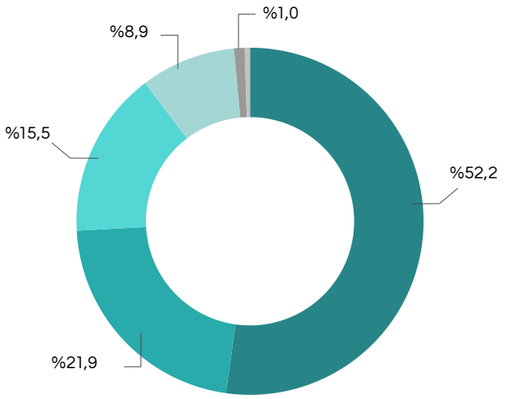

2.4 Gıda Güvenliği

Katılımcıların çoğu dışarıdan yemek yemeyi nadiren tercih ettiğini ve bunun başlıca nedeninin ekonomik gerekçeler olduğunu belirtti.

Katılımcıların %3,8'i her zaman, %9,5'i sık sık, %33'ü ara sıra, %32,2'si nadiren dışarıdan yemek yediğini ve %21,4'ü ise hiç yemediğini ifade etti. Katılımcıların %52,2'si ekonomik nedenlerle, %21,9'u gıda güvenliği/hijyen konusunda endişeleri olduğu için, %15,5'i evde yapılan yemeği tercih ettikleri için, %8,9'u sağlıklı beslenmelerine dikkat ettikleri için dışarıdan az yemek yediklerini ya da hiç yemediklerini ifade etti.

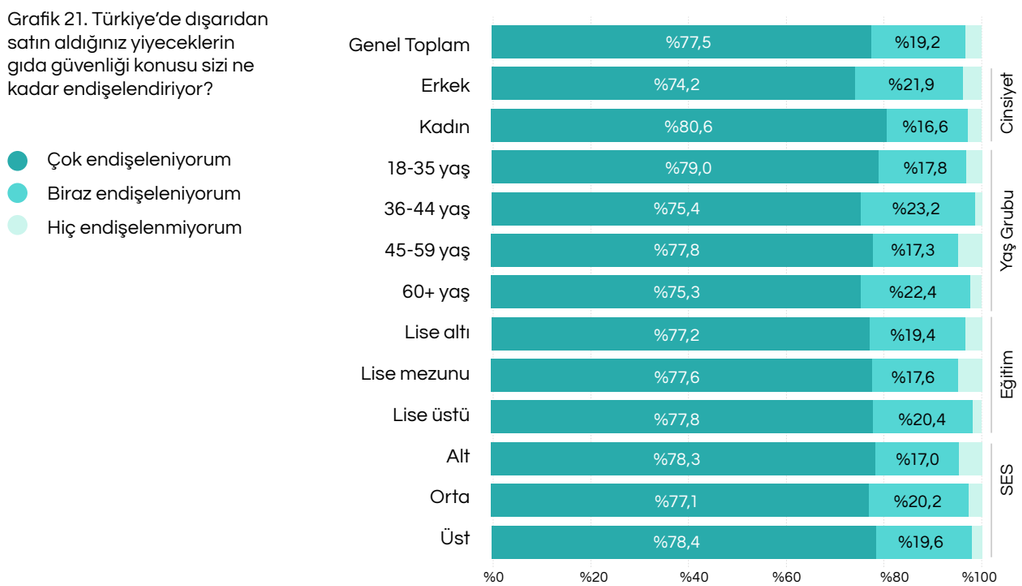
▶ Grafik 20. Dışarıdan az yemek yemenizin veya dışarıdan yemek yememenizin temel nedeni nedir?

Katılımcıların önemli bir kısmı dışarıdan alınan yiyeceklerde gıda güvenliği konusunda endişe duyduğunu ifade etti.

Katılımcıların %77,5'i dışarıdan satın aldıkları yiyeceklerin gıda güvenliği konusunda çok endişelendiğini, %19,2'si biraz endişelendiğini ve %3,3'ü ise hiç endişe duymadığını ifade etti. Cinsiyete göre incelendiğinde, gıda güvenliği konusunda kadınların erkeklere kıyasla daha çok endişe duydukları görüldü.

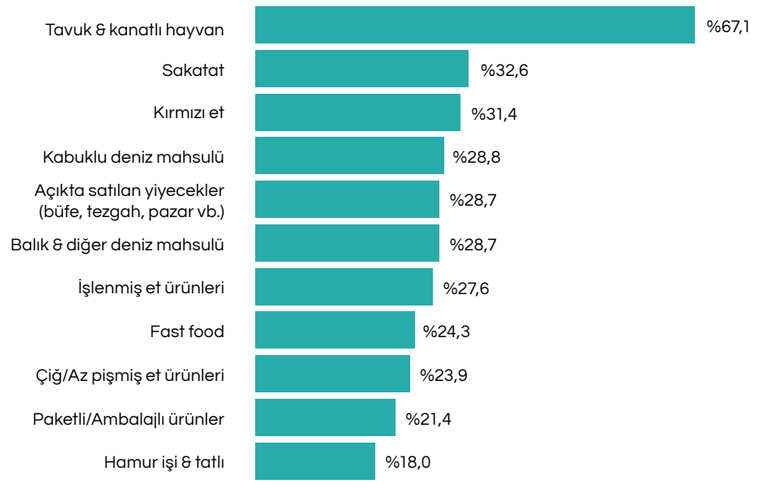
▶ Grafik 21. Türkiye'de dışarıdan satın aldığınız yiyeceklerin gıda güvenliği konusu sizi ne kadar endişelendiriyor?

Katılımcılar gıda güvenliği açısından en çok tavuk ve kanatlı et ürünlerini riskli bulduğunu belirtti.

Katılımcıların %67,1'i tavuk ve kanatlı et ürünlerini, %32,6'sı sakatat ürünlerini, %31,4'ü kırmızı et ürünlerini, %28,8'i kabuklu deniz ürünlerini, %28,7'si açıkta satılan yiyecekleri, %28,7'si balık ve diğer deniz ürünlerini, %27,6'sı işlenmiş et ürünlerini, %24,3'ü fast food ürünlerini, %23,9'u çiğ veya az pişmiş et içeren ürünleri, %21,4'ü paketli/ambalajlı ürünleri ve %18'i hamur işleri ve tatlıları gıda güvenliği açısından riskli bulduğunu ifade etti.

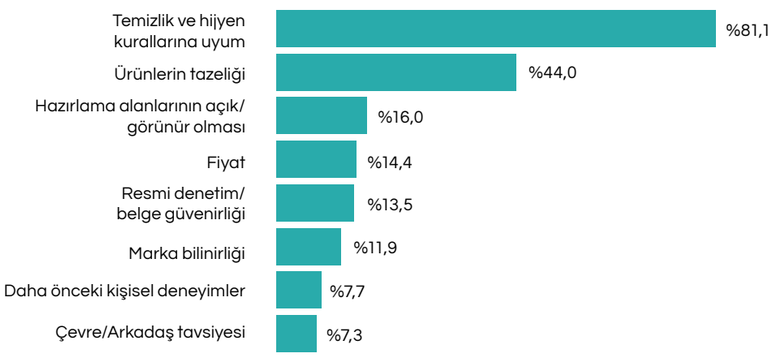
▶ Grafik 22. Dışarıda satılan hangi yiyecekleri gıda güvenliği açısından riskli buluyorsunuz?

Katılımcıların büyük bölümü yiyecek işletmesi tercihlerinde temizlik ve hijyen kurallarını en önemli kriter olarak gördüğünü belirtti.

Katılımcıların %81,1'i işyerinin temizlik ve hijyen kurallarını sağlıyor olmasının, %44'ü ürünlerin tazeliğinin, %16'sı hazırlama alanının açık ve görünür olmasının, %14,4'ü fiyatın, %13,5'i resmi denetim/belge güvenilirliğinin, %11,9'u marka bilinirliğinin, %7,7'si daha önceki kişisel deneyimlerin ve %7,3'ü ise çevre/arkadaş tavsiyesinin bir yiyecek işletmesini tercih ederken en önemli kriter olduğunu ifade etti.

▶ Grafik 23. Bir yiyecek işletmesini tercih ederken sizin için en önemli iki kriter nedir?

2.5 İyi Olma Hali

İstanbulluların stres seviyesi 7,4; mutluluk seviyesi 4,7 olarak ölçüldü.

Ekim ayında İstanbulluların ortalama stres seviyesi 7,3, mutluluk seviyesi ise 4,7 olarak ölçülürken; Kasım ayına gelindiğinde stres seviyesi 7,4'e yükseldi, mutluluk seviyesi ise değişim göstermeyerek yine 4,7 olarak ölçüldü.

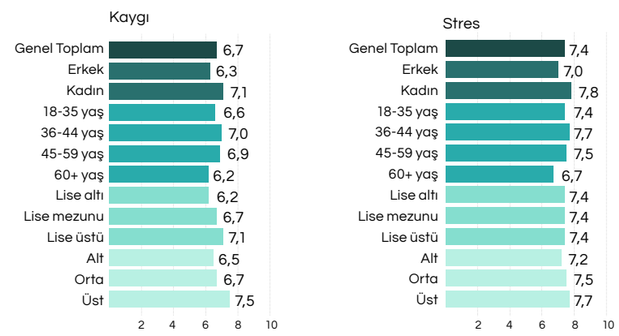
Kasım ayında kaygı seviyesi 6,7, yaşam memnuniyeti ise 4,3 olarak ölçüldü. Sosyoekonomik düzeylere göre incelendiğinde, üst gelir grubundaki katılımcıların Ekim ayında kaygı puanı 7,0 stres puanı ise 7,4 olarak ölçülürken; Kasım ayında kaygı puanı 7,5 stres puanı ise 7,7 olarak ölçüldü. Kadınların stres ve kaygı düzeyleri, her iki ayda da erkeklere kıyasla daha yüksek seyretti.

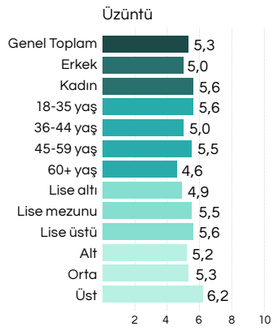
Yaş gruplarına göre bakıldığında, Ekim ayında öfke seviyesi en yüksek olan grup (5,9 puan ile) 18-35 yaş grubu iken; Kasım ayında yine 18-35 yaş grubu katılımcılar (6,1 puan ile) en yüksek öfke seviyesine sahip oldu.

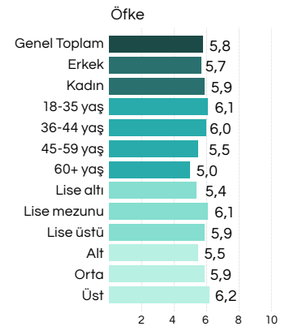
Ekim ayında tüm katılımcılar arasında ortalama 4,5 olan umut puanı, Kasım ayında değişim göstermeyerek yine 4,5 olarak ölçüldü. Ekim ayında en umutsuz grup (4,2 puan ile) 45-59 yaş grubu iken; Kasım ayında en düşük umut puanına sahip olan grup (4,0 puan ile) 60+ yaş grubu oldu.

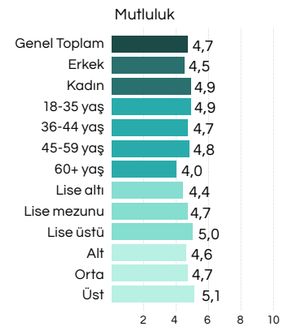
▶ Grafik 24. Duygu Hali

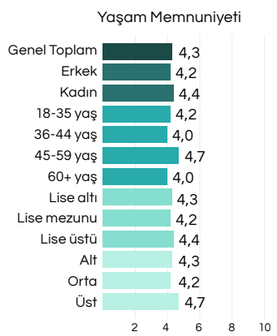
- Genel Toplam
- Cinsiyet
- Yaş Grubu
- Eğitim Durumu
- SES

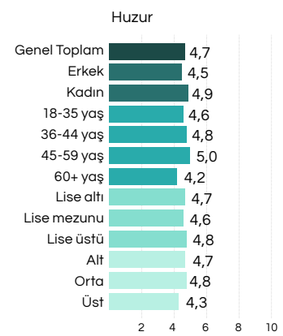

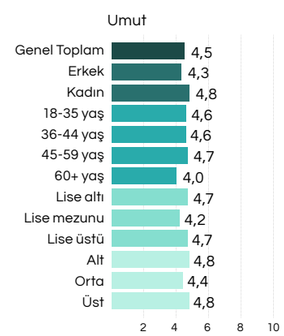

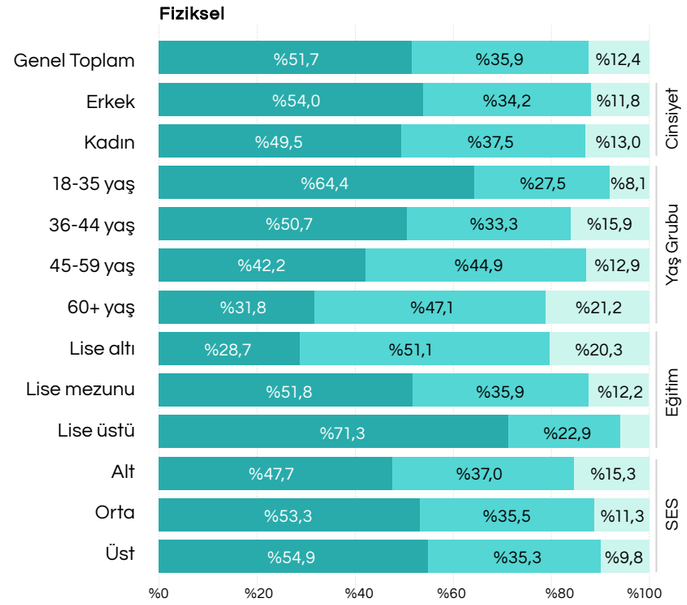

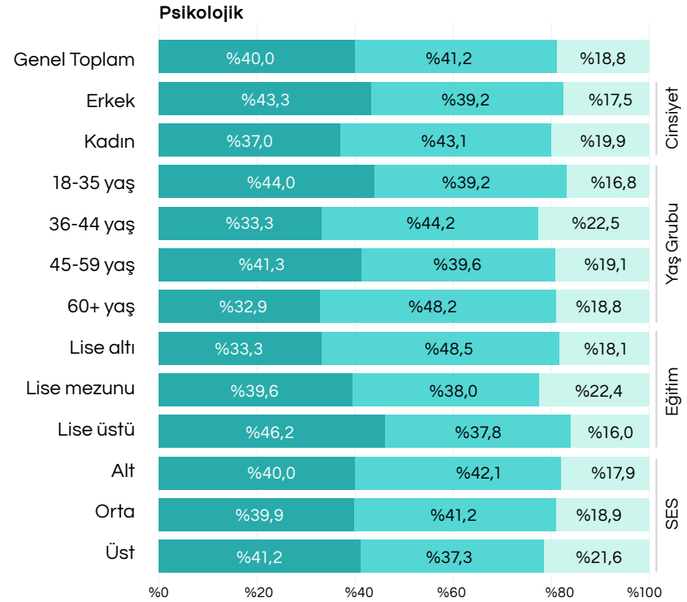
Katılımcıların fiziksel sağlık algısı psikolojik sağlık algısından daha olumlu; profesyonel destek alma oranı ise oldukça düşük.

Katılımcıların %51,7'si fiziksel sağlığını iyi, %35,9'u orta, %12,4'ü ise kötü olarak nitelendirdi. Katılımcıların %40'ı psikolojik sağlığını iyi, %41,2'si orta, %18,8'i ise kötü olarak nitelendirdi. Katılımcıların %9,1'i son dönemde profesyonel bir uzmandan düzenli psikolojik destek aldığını, %90,9'u ise almadığını ifade etti.

▶ Grafik 25. Fiziksel ve psikolojik sağlık durumunuzu nasıl tanımlarsınız?

- İyi
- Orta
- Kötü

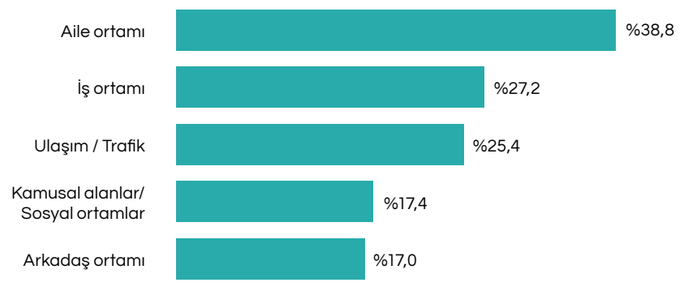

Katılımcıların üçte birine yakını Kasım ayında yüksek sesli bir tartışma yaşadığını ve bu tartışmaların en sık aile içinde gerçekleştiğini belirtti.

Katılımcıların %29,6'sı Kasım ayında yüksek sesli tartışmaya girdiğini, %70,4'ü ise girmediğini ifade etti. Yüksek sesli tartışmaya girdiğini ifade eden katılımcıların %38,8'i bu tartışmaların aile ortamında, %27,2'si iş ortamında, %25,4'ü ulaşım / trafikte, %17,4'ü kamusal alanlar/sosyal ortamlarda ve %17'si ise arkadaş ortamında gerçekleştiğini ifade etti.

▶ Grafik 26. Yüksek sesli tartışma nerede gerçekleşti?

Gündem Araştırmaları Metodolojisi

Bu araştırma kapsamında Bilgisayar Destekli Telefon Anketi (CATI) yöntemi kullanılarak 757 kişi ile görüşülmüştür. Katılımcılar, eğitim, meslek ve gelir düzeyine bağlı olarak 8 kategoriyi içeren sosyoekonomik statü (SES) düzeyinden üst (A+, A), üst-orta (B+, B), alt-orta (C+, C) ve alt (D ve E) statülerine göre belirlenmiştir.

Araştırmaya katılanların %51,8'ini kadın, %48,2'sini erkek katılımcılar oluşturmuştur. Katılımcıların %40,8'ini 18-35 yaş aralığındaki, %18,3'ünü 36-44 yaş aralığındaki, %29,7'sini 45-59 yaş aralığındaki kişiler, %11,2'sini ise 60 yaş ve üzeri kişiler oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılanların, %31,3'ü lise altı, %32,4'ü lise, %36,3'ü ise lise üstü eğitim seviyesine sahip olduğunu belirtmiştir.

3.

Bölüm

Tematik Dosya

Sağlık Araştırması

3.1 Uzman Görüşü

İPA, İstanbul Barometresi Tematik Araştırması: **Sağlık Araştırması**

İstanbul'da Hanelerin Sağlık Durumu, Risk Etmenleri ve Sağlık Hizmetlerine Erişim
Sağlık haktır ve herkes için herhangi bir engel ile karşılaşmaksızın sağlanmalıdır. Sağlık hizmetlerinin yanı sıra bireylerin ve toplumun sağlığını etkileyen genel sosyoekonomik, kültürel ve çevresel koşullar, yaşam ve çalışma koşulları, sosyal ve toplumsal ağlar ve bireysel davranışsal ile biyolojik etmenler gibi birçok belirleyici vardır. Sağlığın sosyal belirleyicileri ise insanların doğduğu, yetiştiği, yaşadığı, çalıştığı koşullar ve yaşıdır. Bu koşullar küresel, ulusal ve yerel düzeyde politika tercihleri ile etkilenen; paranın, iktidarın ve kaynakların dağıtımı ile biçimlenir. Sağlık eşitsizliklerinden, haksız ve kaçınılabilir sağlık düzeyi farklılıklarından çoğunlukla sağlığın sosyal belirleyicileri sorumludur.

Bu araştırma kapsamında Bilgisayar Destekli Telefon Anketi (CATI) yöntemi kullanılarak 757 erişkin (18+) yurttaş ile görüşülmüştür. Katılımcılar, yaş, cinsiyet, eğitim, meslek ve gelir düzeyine bağlı olarak 8 kategoriyi içeren sosyoekonomik statü (SES) düzeyine göre belirlenmiştir.

İstanbul Barometresi Sağlık Araştırması, İstanbul'da yaşayan yurttaşların algılanan sağlık durumu, kronik hastalık varlığı, tütün ve beslenme gibi sağlığı etkileyen bazı risk etmenleri ve genel olarak sağlık hizmetlerine erişim özellikleri ile sosyal destek durumlarına ışık tutmaktadır.

Genel Sağlık Durumu
Algılanan sağlık durumu, insanların genel sağlık algısını yansıtır ve tüm fiziksel ve psikolojik boyutları içerebilir. Algılanan sağlık durumu bireyin sosyoekonomik statüsü (eğitim, istihdam, gelir), sosyokültürel statüsü (aile, akranlar, medya, din, kültür) ve çevresi (coğrafi, politik, sosyal, bilgi ve teknolojiye erişim) gibi etmenlerden etkilenir.

Bu araştırmada katılımcıların %58,7'si sağlığını "iyi", %32,9'u "orta", %8,5'i "kötü" olarak nitelendirmektedir. OECD verilerine göre Türkiye'de 2024 yılında sağlığını iyi ve çok iyi olarak bildirenlerin oranı %64,4'tür (1). Türkiye ile karşılaştırıldığında araştırmaya katılanların sağlık algısının İstanbul'da genel olarak daha kötü olduğu anlaşılıyor. İstanbul'da cinsiyet kırılımında erkeklerde pozitif sağlık algısının (%64,7) daha yüksek olduğu, kadınlarda ise bu oranın %52,5'te kaldığı görülüyor. Algılanan çok iyi/iyi sağlık durumu Türkiye'de genel olarak erkeklerde daha yüksektir. Algılanan çok iyi/iyi sağlık durumu Türkiye'de kadınlarda %59,8 iken erkeklerde 69,1'dir (1). Bu eğilim Avrupa ülkelerinde de genel olarak geçerli olmakla birlikte, her iki cinsiyet arasında fark Türkiye'de ve İstanbul'da olduğu kadar yüksek değildir. Örneğin Almanya'da çok iyi/iyi algılanan sağlık durumu kadınlarda %62,9 iken erkeklerde %66,5'tir (1). Bu durumun en başta toplumsal cinsiyet eşitsizliği olmak üzere ülkemizde kadınları geri planda bırakan eşitsizliklerle ilgisi olduğu bilinmektedir.

Yaşıtlarına göre sağlık algısı değerlendiriliyor olmasına karşın, bu araştırmada da bulunduğu gibi, gençlerin sağlık algısı daha olumlu olurken, yaş ilerledikçe negatif değerlendirmeler yaşla birlikte ortaya çıkan kronik hastalıklar ve yeti yitimi gibi nedenlerle artmaktadır. Eğitim düzeyi yükseldikçe pozitif sağlık algısının güçlendiği; lise üstü eğitim grubunda olumlu değerlendirme oranının %76,4'e ulaştığının görülmesi, algılanan sağlık durumu içerisinde eğitim düzeyinin önemli bir değişken olduğunu göstermektedir.

Araştırmada yüksek SES grubunda yaşa göre olumlu sağlık algısı %77,4'e çıkarken alt SES grubunda %51,7'de kalmıştır. Olumlu sağlık algısı Türkiye'de ise en yüksek sosyoekonomik grupta %72,7 iken en düşük sosyoekonomik grupta %60,7'dir (1). Olumlu sağlık algısının yüksek SES grubunda İstanbul'da Türkiye'ye göre daha yüksek olması ve yüksek SES grubu ile alt SES grubu arasındaki farkın Türkiye'den daha fazla olması, İstanbul'da Türkiye'ye göre sosyoekonomik ve sosyokültürel eşitsizliklerin daha derin olduğunun bir göstergesi olabilir.

Yaşam Kalitesi ve Fonksiyonel Aktivite Durumu
Kronik hastalığı olan katılımcıların %37,8'i faaliyetlerinin kısıtlandığını, %38,6'sı biraz kısıtlandığını, %33,6'sı ise kısıtlanmadığını ifade etmiştir. Yaşlı katılımcılar arasında kronik hastalığın faaliyetleri "kısıtladığı" yönündeki değerlendirme oranı %42,9 olarak gerçekleşmiştir. Özellikle kadınlarda, yaşlılarda ve alt sosyoekonomik grupta hem sosyal hem de fiziksel aktivitelerinin kısıtlandığını bildirenlerin oranının yüksekliği, güvenli uzun süreli bakıma ve sosyal koruma programlarına duyulan gereksinimi göstermesi bakımından önemlidir. Güvenli uzun süreli bakım, karmaşık rahatsızlıkları ve fonksiyonel ihtiyaçları olan yaşlanan nüfus nedeniyle dünya çapında artan bir taleple karşı karşıyadır. İstanbul'da da bu gereksinim açık olarak ortaya çıkmış durumdadır. Merkezi ve yerel düzeyde sosyal destek ağlarının güçlendirilmesiyle birlikte, mevcut sosyal koruma programları ile sosyal koruma programlarına ayrılan kaynakların gözden geçirilmesi uygun olacaktır.

Sigara Kullanımı
Sağlık Bakanlığı araştırmasına göre Türkiye'de tütün kullanımı 2023 yılında kadınlarda %23,6 iken, erkeklerde %46,1 olarak bulunmuştur (2). İstanbul'da ise bu oranlar sırasıyla %29,9 ve %48,4'dir. Türkiye, OECD ülkeleri içerisinde tütün kullanma oranının en yüksek olduğu ülkelerden biriyken, İstanbul'da tütün kullanımı her iki cinsiyette de Türkiye ortalamasından daha yüksektir. Özellikle gençlerde tütün kullanma sıklığının çok yüksek olması kaygı vericidir. Küresel Tütün Endeksinde Türkiye, tütün endüstrisinin etkisinin önde/yüksek olduğu bir ülke olarak sınıflandırılmaktadır. Bu etkinin yurt çapında görülmesinin yanı sıra, tütün endüstrisinin İstanbul'da etkisinin daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Çocukları ve gençleri tütünden korumak için etkili yerel/merkezi kamu politikalarına duyulan gereksinim, bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

Beslenme
Beslenme kavramı, sağlık sonuçları bakımından, yetersiz beslenmeyi (zayıflık, bodurluk, düşük kilo), yetersiz vitamin veya mineral alımını, aşırı kiloyu, obeziteyi ve bunun sonucunda ortaya çıkan beslenmeyle ilgili bulaşıcı olmayan hastalıkları içerir.

Bu araştırmada katılımcıların üçte ikisinin (%66,6) sağlıklı beslendiğini ifade etmesi önemlidir. Ancak Sağlık Bakanlığı verilerine göre İstanbul'da nüfusun %34,5'inin aşırı kilolu ve %30,7'sinin obez olduğu (3) düşünülecek olursa; İstanbul'da yaşayanların yaklaşık üçte ikisinin aşırı kilolu ve obez olduğu bir durumda sağlıklı beslenmeden söz edilemeyeceği açıktır. Üstelik buna ek olarak zayıf, bodur ve düşük kilolu olan yurttaşların varlığı da hesaba katılacak olursa, İstanbul'da beslenme ile ilgili daha kapsamlı olarak özellikle diyetle referans alım değerlerine göre bireylerin enerji ve makro besin ögeleri alımlarının karşılanma durumlarının incelenmesi uygun olacaktır.

Doktor Randevusu ve Temel Sağlık Kontrolleri
Bu araştırmada katılımcılardan yaklaşık beşte birinin (%22,3) son bir yıl içinde hiçbir tıbbi uzmanla görüşmediği ortaya çıkmıştır. Son bir yıl içinde aile hekimine başvuru ise %51 düzeyinde kalmıştır. Bu araştırmada da bulunduğu gibi, yaş arttıkça hekime başvurunun artması beklendik bir durumdur. Ancak sağlığı koruma, hastalıkları önleme ve sağlığı geliştirme bakımından her bireyin yılda bir kez herhangi bir sağlık yakınması olmadan birinci basamak hekimine başvurarak sağlık kontrolünden geçmesi ve hekimin muayene sonuçlarına göre gerek duyulan tetkiklerin yapılması önemlidir. Üstelik bu yaklaşım, ülkemizdeki aile hekimliği mevzuatı ile de uyumludur. Buna karşın, birinci basamağa başvurunun düşüklüğü ve hasta olmaksızın başvurmanın bir davranışa dönüşmemiş olması, sağlık okuryazarlığı ve sağlık sistemi açısından tartışılması gereken bir durumu ortaya çıkarmaktadır. İstanbul'da diş hekimine başvurunun düşüklüğü de dikkat çekicidir.

Katılımcıların %28,7'sinde kronik hastalık söz konusuyken, %36,6'sının sürekli olarak ilaç kullanıyor olması, kronik hastalık farkındalığının dışında da ilaç kullanıldığını göstermektedir. İlaç kullanımı konusunda dikkati çeken bir bulgu, ilaç kullananların %14'ünün "vitamin/mineral" eksiklikleri için düzenli olarak ilaç kullandıklarını bildirmeleridir. Çünkü vitamin/mineral yetmezliği, bazı hastalıklar dışında düzenli olarak ilaç kullanılmasını gerektirmez. Yetmezlik söz konusuyla, sınırlı bir kullanımdan sonra ilaç kullanımı sonlandırılır. Genel yetişkin nüfusta, vitamin yetmezliği tanısı konulmadığı müddetçe ilaç kullanarak vitamin takviyesinin gereksiz olduğu bilimsel çalışmaların ışığında bilinmektedir. Ayrıca her üç kişiden birinden fazlasının (%36,7), ağrıları için reçetesiz ilaç kullandığını açıklaması, reçetesiz ilaç kullanımının ne kadar yüksek bir boyutta olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, ülkemizdeki ilaç politikalarının gözden geçirilmesinde yarar bulunmaktadır. Türk Eczacıları Birliği, reçetesiz ilaç kullanımın ciddi bir halk sağlığı sorunu olduğunu, reçetesiz ilaç kullanımının ilaç tüketimini artıracağı gibi kamu

ilaç harcamalarının yükselmesine de neden olduğunu; ilaç şirketlerinin kâr amacıyla, kamu da üzerindeki sağlık hizmetleri yükünü hafifletmek için reçetesiz ilaç kullanımı konusunda girişimlerde bulunduklarını, bu bağlamda reçetesiz ilaç kullanımının bilimsel kaygılardan çok, ekonomik saikler doğrultusunda gündeme getirilmekte ve teşvik edilmekte olduğunu açıklamaktadır (4).

Kanser taraması, kişide herhangi bir belirti göstermeden önce erken tanı koymak ve ilk evrelerde tedavi edebilmek amacıyla kanseri aramaktır. Bu çalışmanın bulgularına göre, İstanbul'da katılımcıların kanser taraması yaptırma oranları (%15,1) çok düşüktür. Erkeklerde ise yok denecek kadar azdır (%7,3). Türkiye'de kanser tarama oranları OECD ülkeleriyle kıyaslandığında düşük düzeydedir, örneğin 2023 yılında kadınlarda mamografi taraması OECD ülkeleri ortalaması %55 iken Türkiye'de %37'dir. Benzer biçimde kolorektal kanser taraması OECD ülkeleri ortalaması %47 iken bu oran Türkiye'de %23'tür (1). Ancak İstanbul Türkiye'den bile düşük tarama oranıyla dikkat çekmektedir. Bu kadar düşük oran, İstanbul'da birinci basamak sağlık hizmetlerinin sunumuyla ilgili bir değerlendirmeyi zorunlu kılmaktadır.

Sağlık Hizmetlerine Erişimde Engeller

Katılımcıların yaklaşık üçte birinin (%35,4) son bir yıl içinde tıbbi sorunu olduğu halde doktora gitmemesi, sağlık hizmetlerine erişim açısından büyük ölçüde bir sorunu işaret etmektedir. Bu soruna yol açan en önde gelen beş neden randevu alamamak, uygun zaman bulamamak, korkmak/gitmek istememek, yüksek maliyet ve uzun bekleme süreleri olarak sıralanmaktadır. Burada dikkati çeken randevu alamamak, yüksek maliyet ve uzun bekleme süreleri gibi sağlık sisteminden kaynaklanan sorunların yanı sıra uygun zaman bulamamak (%30,2) ve korkmak/gitmek istememek (%22,4) gibi çalışma ve yaşam koşulları ile kişisel kaygılardan kaynaklanan sorunların oranının yüksekliğidir.

Sağlık hizmetlerine erişimin engellenmesi kişinin sağlığını olumsuz etkiler, bulaşıcı olan ve bulaşıcı olmayan hastalıklara zemin hazırlayarak sağlıklı yaşam yılı beklentisini azaltabilir, erken ölüme bile yol açabilir. Bu bakımdan sağlık hizmetlerine erişimin sağlanması çok önemlidir. Türkiye'de nitelikli sağlık hizmetlerinin elde edilebilirliğinden memnuniyet son on yılda 30 puan azalarak %41 düzeyine gerilemiştir (1). Katılımcıların sıraladığı randevu alamamak, yüksek maliyet ve uzun bekleme süreleri gibi sağlık sisteminden kaynaklanan sorunların çözümü için sağlık sisteminde değişikliğe gidilmesi gerektiği açıktır. Bunun yanı sıra özellikle çalışma koşulları bakımından yasal değişikliğe gidilerek, emekçilerin işleri nedeniyle uygun zaman bulamadıkları için hekime başvuramamak gerekçeleri ortadan kaldırılmalıdır. Korkmak/gitmek istememek gerekçesinin ortadan kaldırılması için ise sağlık okuryazarlık düzeyinin yükseltilmesi için merkezi ve yerel düzeyde etkili çalışmaların yürütülmesi uygun olacaktır.

Bu çalışmada bulunan son bir yılda diş hekimine gitmeye ihtiyaç duymasına karşın gitmeyenlerin oranının (%27,7) yüksekliği de dikkat çekicidir. Diş hekimine gitmeme nedenleri arasında ilk sırayı yüksek maliyet almakta onu randevu alamamak ve uygun zaman bulamamak izlemektedir. Bu sonuçlar kamu diş hekimliği hizmetlerinin geliştirilmesi gerektiğini açık olarak ortaya koymaktadır. Psikolojik desteğe ihtiyaç duyan her dört katılımcıdan birinin bu hizmete erişememesi, sağlık hizmetlerine erişim sorunlarını gösteren bir başka bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bulgu, toplum ruh sağlığı hizmetlerinin yaygınlaştırılmasına duyulan ihtiyacı gündeme taşımaktadır.

Sağlık Harcamaları ve Ekonomik Boyut

Katılımcıların sağlık harcamalarına ilişkin ödeme güçlükleri incelendiğinde diş tedavisi, muayene ücreti katkı payı, ilaçlar, gözlük/lens/işitme cihazı, tıbbi cihaz ödemeleri dikkat çekmektedir. Bütün bunlar kamu sağlık harcamalarının yetersizliğini ortaya koymakta, hastalar sağlık giderlerinin (kendi bütçelerine kıyasla) önemli bir bölümünü kendileri karşılamak zorunda kalmaktadır. Ülkemizde genel bütçeden sağlığa ayrılan pay yetersizdir. OECD ülkelerinde hükümet harcamaları içerisinde sağlık harcaması en düşük ülkelerden biri Türkiye'dir. OECD ülkelerinde ortalama olarak hükümet bütçesinden sağlığa %15 pay ayrılırken (Almanya'da %19), bu oran ülkemizde yalnızca %10'dur (1). Toplam sağlık harcamaları içerisinde merkezi hükümetin payı OECD ülkelerinde ortalama olarak %36 iken, Türkiye'de %30'dur (1). Türkiye'de sağlık harcamalarının yükü yurttaşın sırtındadır. Merkezi yönetim bütçesinden ayrılan pay yetersizdir. Türkiye'de sağlık hizmetlerinin finansmanının Genel Sağlık Sigortası (GSS) ile sağlanmaya çalışılması da ihtiyaca yanıt veremediği için gücü yeten yurttaşlar özel veya tamamlayıcı sağlık sigortası yaptırmak zorunda kalmaktadır. Katılımcıların yaklaşık dörtte birinin özel veya tamamlayıcı sağlık sigortası yaptırmış olması bu durumu açık olarak ortaya koymaktadır. Üst SES grubunun yanı sıra alt SES grubunda da her beş kişiden birinin (%20,4) özel veya tamamlayıcı sağlık sigortasına sahip olması dikkat çekicidir. Katılımcıların %84,7'sinin haftada en az bir gün et, tavuk veya balık içeren bir besini maddi olarak karşılayamadığını belirtmesi, ülkemizdeki ekonomik krizin İstanbul'daki etkisini göstermesi bakımından önem taşımaktadır.

Sosyal Destek

Katılımcıların sosyal destek ağlarından yararlanabilme oranları (%74,9) genel olarak yüksek görünmekle birlikte, Türkiye'deki sosyal destek düzeyinden (%83,2) düşüktür (10). Sosyal destek, zor zamanlarda güvenebilecekleri arkadaşları veya akrabaları olduğunu bildiren kişilerin oranı olarak tanımlanmaktadır. Zor zamanlarda kendilerine yardımcı olabilecek aile ve arkadaşları olduğunu söyleyen bireylerin kişisel sağlıklarından daha memnun olma olasılıkları sürekli olarak daha yüksektir. Bilimsel araştırmalar sosyal izolasyon ve yalnızlığı yüksek tansiyon, kalp hastalığı, obezite, zayıflamış bağışıklık sistemi, anksiyete, depresyon, bilişsel gerileme ve Alzheimer hastalığı dahil olmak üzere çeşitli fiziksel ve zihinsel rahatsızlıklar için daha yüksek risklerle ilişkilendirmektedir (5). Yaş, cinsiyet, medeni durum, çocuk sayısı ve eğitim düzeyi gibi etmenlerin sosyal desteği etkilediği bilinmektedir. Yaş ilerledikçe algılanan sosyal destek azalmaktadır. İstanbul'da Türkiye ortalamasından daha düşük sosyal destek düzeyi algısı, bilinen değişkenlerin yanı sıra büyük kentlerdeki yabancılaşma olgusunun dışavurumunu açısından da değerlendirilmelidir.

Sonuç: İstanbul'da Sağlık Hakkı Sağlanamıyor

İstanbul Barometresi'nin sağlık araştırması, İstanbul'da yaşayanların olumlu sağlık algısının Türkiye ortalamasından daha düşük olduğunu ve alt ile üst SES grupları arasında daha fazla fark olduğunu göstererek, İstanbul'daki sosyoekonomik ve sosyokültürel eşitsizliklerin yanı sıra toplumsal cinsiyet eşitsizliğini de tartışmaya açıyor.

İstanbul'da kronik hastalık görülme sıklığının daha düşük bulunmasına karşın, kas-iskelet sistemi hastalıklarının görülme sıklığının yüksekliği, barınma başta olmak üzere yaşam koşullarının yanı sıra işe bağlı kas-iskelet sistemi hastalıkları açısından da değerlendirilmelidir.

Özellikle yaşlı katılımcılar arasında gözlenen fonksiyonel faaliyetlerin kısıtlanma oranı, İstanbul için "Güvenli Uzun Süreli Bakım" kavramını gündeme taşıyor.

Sağlık açısından çok önemli bir risk etmeni olan tütün kullanımı İstanbul'da her iki cinsiyette de Türkiye ortalamasından daha yüksek. Bu durum, tütün endüstrisine karşı daha etkili bir mücadele verilmesi gerektiğini işaret ediyor.

İstanbul'da son bir yıl içinde hiçbir tıbbi uzmanla görüşmeyen yurttaşların ve kanser tarama oranlarının düşüklüğü, birinci basamak sağlık hizmetlerinin sunumuyla ilgili bir tartışmayı da gündeme getiriyor.

Tıbbi sorunu olduğu halde doktora gitmeyen hastaların yüksek oranı, sağlık hizmetlerine erişim açısından büyük bir sorunu göstermesinin yanı sıra hem sağlık sistemine hem de istihdam dinamikleri ile sağlık okuryazarlığı alanlarına ilişkin sorunları ortaya çıkartıyor. İstanbul'da kamu sağlık kuruluşlarının yeterliliği, kapsamlı olarak tartışmaya açılmalıdır.

Katılımcıların sağlık harcamalarına ilişkin ödeme güçlükleri de ayrı bir sorun alanı ve kamu sağlık harcamalarının yetersizliği bakımından incelenmesi gerekiyor.

İstanbul'da Türkiye ortalamasından daha düşük sosyal destek düzeyi algısı ise bu konuda araştırmaların yapılması gerektiğine işaret ediyor.

Bütün bunlar, İstanbul'da her yurttaş için sağlık hakkının sağlanamadığını gösteriyor. Bu bulgular ışığında İstanbul'da yerel ve merkezi düzeyde yapılması gerekenler konunun tarafları ve bilim insanlarının katılımıyla tartışmaya açılmalıdır. Ayrıca İstanbul Barometresi, sağlık araştırmasını belirli aralıklarla yineleyerek bulgularda bir değişim olup olmadığını da göstermelidir.

Prof. Dr. Kayıhan Pala

Kaynaklar

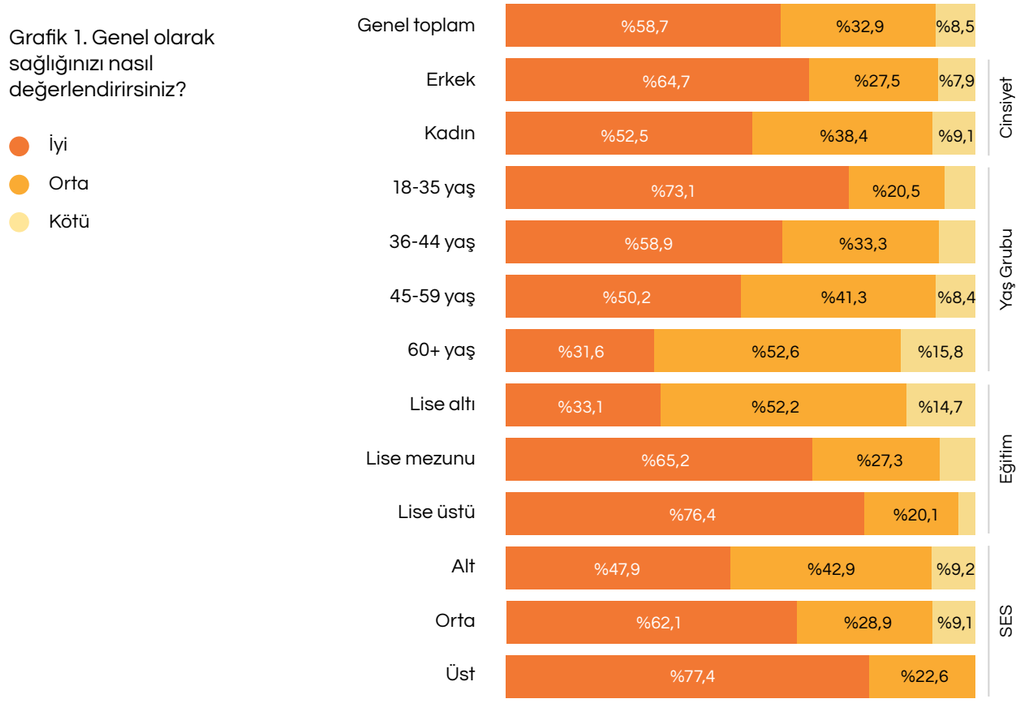
1. OECD (2025), Health at a Glance 2025: OECD Indicators, OECD Publishing, Paris, https://doi.org/10.1787/8f9e3f98-en.
2. Sağlık Bakanlığı (2025), Türkiye Hanehalkı Sağlık Araştırması: Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların RiskFaktörleri Prevalansı 2025, Sağlık Bakanlığı, Ankara.
3. Sağlık Bakanlığı (2019), Türkiye Beslenme ve Sağlık Araştırması.
4. Türk Eczacıları Birliği (2018), Reçetesiz İlaç Halk Sağlığını Tehlikeye Atmak Demektir. Reçetesiz İlaca Hayır! Basın Açıklaması, https://www.teb.org.tr/news/7764/re%C3%87etes%C4%B0z-%C4%B0la%C3%87-halk-sa%C4%9Eli%C4%9EinitehI%C4%B0ke ye-atmak-demekt%C4%B0r-re%C3%87etes%C4%B0z-%C4%B0laca-hayir
5. OECD (2023), Social support, https://www.oecd.org/en/data/indicators/social-support.html.

3.2 Araştırma Bulguları

Genel Sağlık Durumu

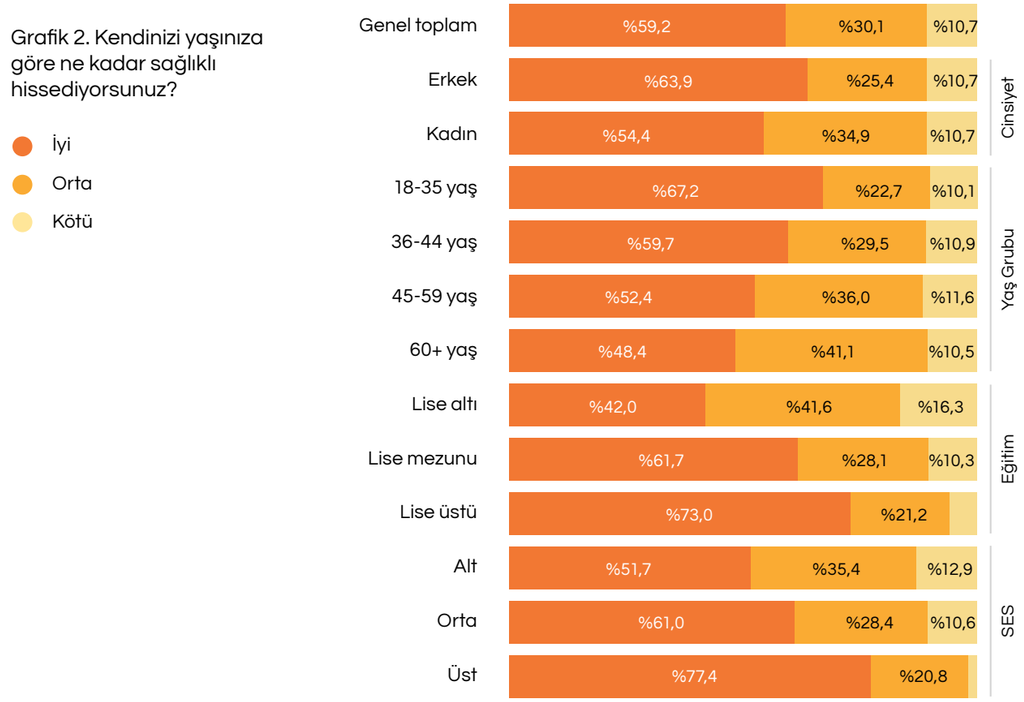
Katılımcılara genel sağlık durumlarını nasıl değerlendirdikleri soruldu. Yanıtlara göre katılımcıların %58,7'si sağlığını "iyi", %32,9'u "orta", %8,5'i "kötü" olarak nitelendirdi. Cinsiyet kırılımında erkeklerde pozitif sağlık algısının (%64,7) daha yüksek olduğu, kadınlarda ise bu oranın %52,5'te kaldığı görüldü. Yaş gruplarında gençlerin sağlık algısı daha olumlu olurken, yaş ilerledikçe negatif değerlendirmeler arttı. Eğitim düzeyi yükseldikçe pozitif sağlık algısının güçlendiği; lise üstü eğitim grubunda olumlu değerlendirme oranının %76,4'e ulaştığı görüldü.

▶ Grafik 1. Genel olarak sağlığınızı nasıl değerlendirirsiniz?

Katılımcıların %59,2'si yaşına göre sağlığını "iyi", %30,1'i "orta", %10,7'si "kötü" olarak değerlendirdi. Demografik kırılımlar incelendiğinde, yüksek SES grubunda yaşa göre olumlu sağlık algısı %77,4'e çıkarken alt SES grubunda %51,7'de kaldı. Eğitim seviyesi yükseldikçe yaşa uygun sağlık değerlendirmesinin daha olumlu hâle geldiği; yaş ilerledikçe ise bu algının daha olumsuz bir yönde seyrettiği gözlemlendi.

▶ Grafik 2. Kendinizi yaşınıza göre ne kadar sağlıklı hissediyorsunuz?

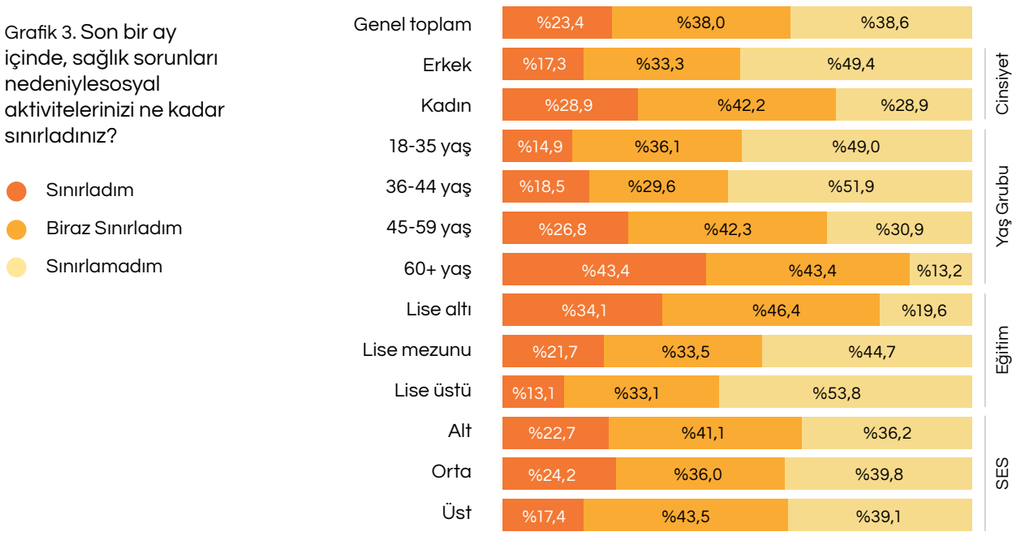
Yaşam Kalitesi ve Fonksiyonel Aktivite Durumu

Sağlık sorunu yaşayanların %23,4'ü sağlık sorunlarının sosyal aktivitelerini sınırladığını, %38'i biraz sınırladığını, %38,6'sı ise hiç sınırlamadığını belirtti. Sosyoekonomik durum açısından alt SES grubunda aktivite kısıtlaması yaşayanların oranı %22,7 iken üst SES grubunda bu oran %17,4 oldu.

Fiziksel sağlık sorunu olan katılımcıların %23,3'ü sağlık sorunları nedeniyle günlük işlerininin sınırlandığını, %35,6'sı biraz sınırlandığını, %41,1'i ise hiç sınırlanmadığını belirtti. Yaş ilerledikçe kısıtlanma oranı yükseldi; yaşlı katılımcılarda söz konusu oran %40 ile belirgin olarak daha yüksek seyretti.

Psikolojik sağlık sorunu yaşayan katılımcılarda benzer bir dağılım görüldü: %22,1'i sağlık sorunlarının günlük işlerini sınırladığını, %35,5'i biraz sınırladığını, %42,5'i ise hiç sınırlamadığını belirtti. Kadınlarda bu oran %24,1 iken erkeklerde %20 civarında seyretti.

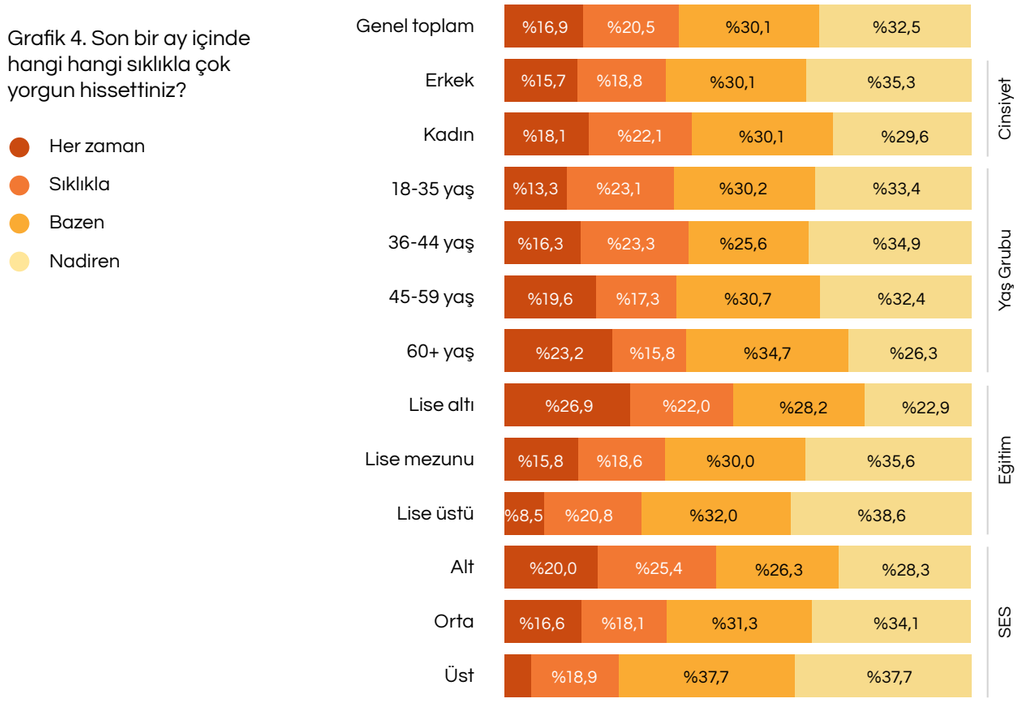
▶ Grafik 3. Son bir ay içinde, sağlık sorunları nedeniylesosyal aktivitelerinizi ne kadar sınırladınız?

Katılımcıların %32,5'i nadiren, %30,1'i bazen, %20,5'i sıklıkla ve %16,9'u her zaman çok yorgun hissettiğini belirtti. Yorgunluk şikâyeti 60 yaş ve üzeri katılımcılarda belirgin biçimde daha yüksek seyretti.

Sosyoekonomik düzeye göre incelendiğinde, alt SES grubunda "her zaman" yorgun hissedenlerin oranı %20 iken bu oran üst SES grubunda %5,7 olarak ölçüldü.

▶ Grafik 4. Son bir ay içinde hangi hangi sıklıkla çok yorgun hissettiniz?

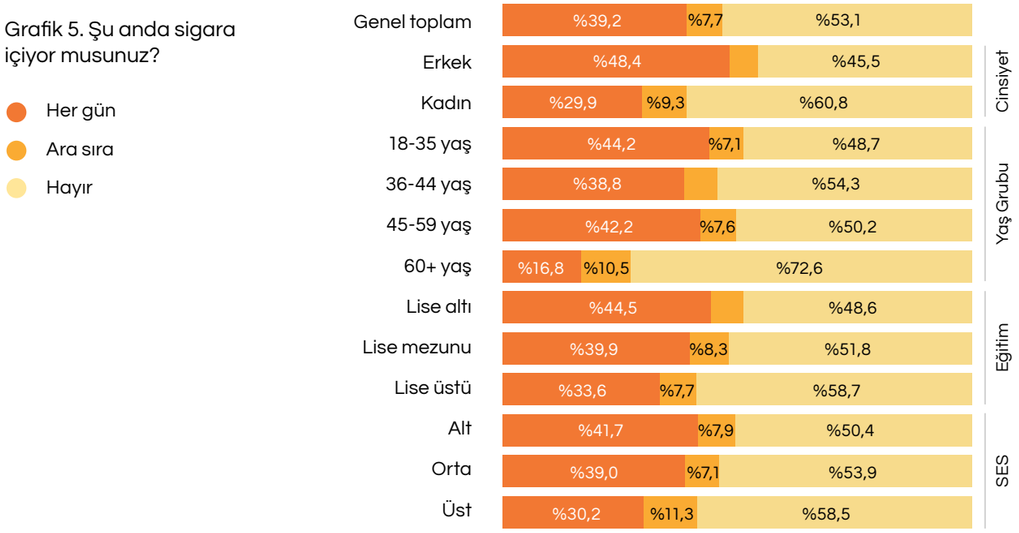
Sigara Kullanımı

Katılımcıların %39,2'si her gün, %7,7'si ara sıra sigara içtiğini, %53,1'i ise sigara kullanmadığını belirtti. Günlük sigara içme oranı erkeklerde %48,4, kadınlarda %29,9 olarak ölçüldü. Eğitim düzeyine göre bakıldığında, lise altı katılımcılarda sigara kullanımı %44,5, lise üstü katılımcılarda ise %33,6 düzeyinde gerçekleşti.

Günlük tüketim miktarına bakıldığında, katılımcıların ortalama 16 adet sigara içtiği görüldü; bu sayı kadınlarda 11, erkeklerde ise 20 adede kadar çıktı.

Sigara içmeyen katılımcıların %23,9'u daha önce sigara kullandığını, %76,1'i ise hiç sigara içmediğini ifade etti.

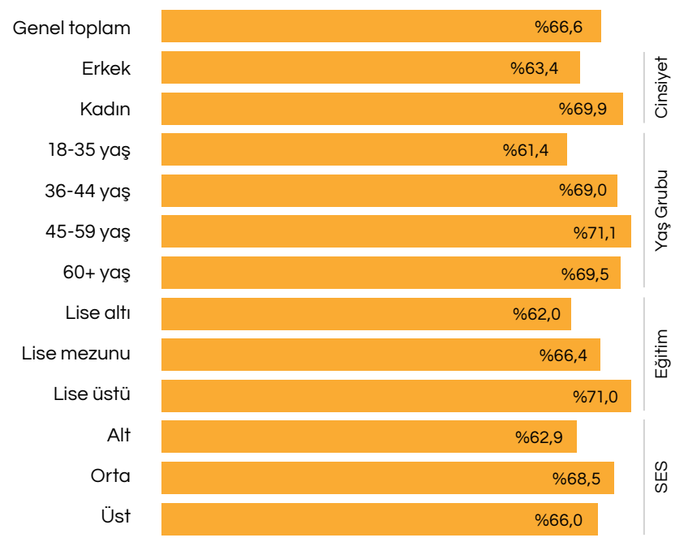
▶ Grafik 5. Şu anda sigara içiyor musunuz?

Beslenme

Katılımcıların %66,6'sı sağlıklı beslendiğini, %33,4'ü ise sağlıklı beslenmediğini ifade etti. Sağlıklı beslendiğini düşünenlerin oranı kadınlarda %69,9, erkeklerde %63,4 olarak ölçüldü. Lise üstü katılımcılarda sağlıklı beslenenlerin oranı %71, lise altı katılımcılarda ise %62 düzeyinde gerçekleşti.

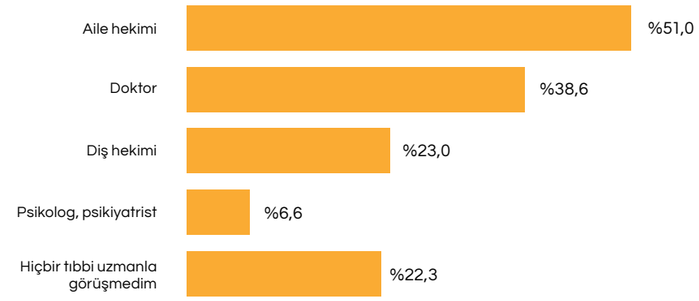
▶ Grafik 6.Sağlık beslendiğinizi düşünüyor musunuz?

Doktor Randevusu ve Temel Sağlık Kontrolleri

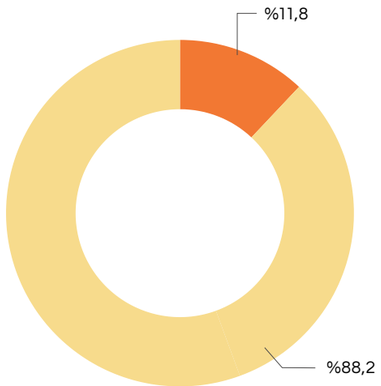
Katılımcıların son bir yıl içinde en çok aile hekimine (%51) başvurduğu görüldü. Bunu doktor (%38,6) ve diş hekimi (%23) ziyaretleri izlerken, psikolog/psikiyatrist ile görüşenlerin oranı %6,6 oldu. Katılımcıların %22,3'ü ise son bir yılda hiçbir tıbbi uzmanla görüşmediğini ifade etti. 65 yaş ve üzeri katılımcılarda doktor ziyareti oranı %50,5, genç katılımcılarda ise %34,7 olarak ölçüldü. Psikolojik destek alma konusunda kadınların %7,7'si, erkeklerin ise %5,5'i son bir yılda psikolog ya da psikiyatriste başvurduğunu belirtti.

▶ Grafik 7. Son bir yıl içinde sayacağım tıbbi uzmanlardan hangileriyle görüştünüz?

Son bir yılda katılımcıların %11,8'i check-up taraması yaptırırken %88,2'si yaptırmadığını belirtti. Üst SES grubunda check-up taraması yaptıranların oranı %15,1, alt SES grubunda %10 olarak ölçüldü. 65 yaş üstü katılımcılarda check-up taraması yaptırma oranı %16,8 oldu.

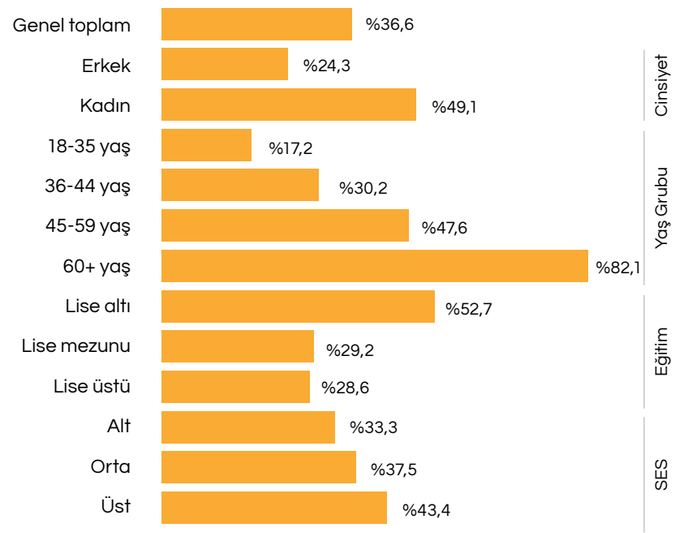
▶ Grafik 8. Son bir yılda check-up taraması yaptırdınız mı?

Katılımcıların %36,6'sı düzenli ilaç kullandığını, %63,4'ü ilaç kullanmadığını belirtti. Yaş arttıkça ilaç kullanım sıklığının da arttığı görüldü. 65 yaş ve üstü katılımcılarda düzenli ilaç kullanım oranı %82,1 iken 18-35 yaş arası katılımcılarda %17,2 olarak gerçekleşti.

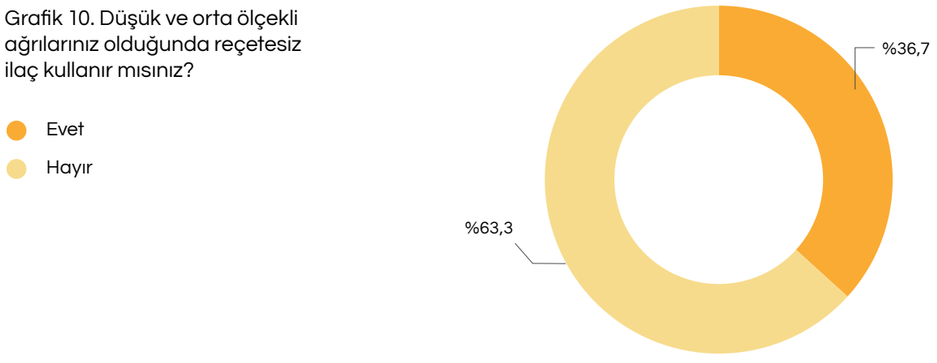
İlaç kullanan katılımcılar arasında, kalp damar hastalıkları (%45), hormonal/endokrinoloji hastalıkları (%34), psikolojik rahatsızlıklar (%16), vitamin/mineral eksiklikleri (%14) ve alerjik hastalıklar (%12) için ilaç kullanımının yaygın olduğu görüldü.

▶ Grafik 9. Düzenli kullandığınız herhangi bir ilaç var mı?

Katılımcıların %36,7'si ağrıları için reçetesiz ilaç kullandığını, %63,3'ü ise kullanmadığını ifade etti. Reçetesiz ilaç kullanımı kadınlarda %41,6, erkeklerde %31,9 olarak ölçüldü. En yüksek kullanım oranı 36–44 yaş arası katılımcılarda, en düşük oran ise 18–35 yaş grubunda gözlendi.

▶ Grafik 10. Düşük ve orta ölçekli ağrılarınız olduğunda reçetesiz ilaç kullanır mısınız?

Katılımcıların %15,1'i önleyici kanser taraması yaptırdığını ifade etti. Kanser taraması yaptırma oranı kadınlarda %22,9, erkeklerde ise %7,3 olarak ölçüldü.

▶ Grafik 11. Hiçbir şikayet ya da bulgu olmaksızın kanser taraması yaptırdınız mı?

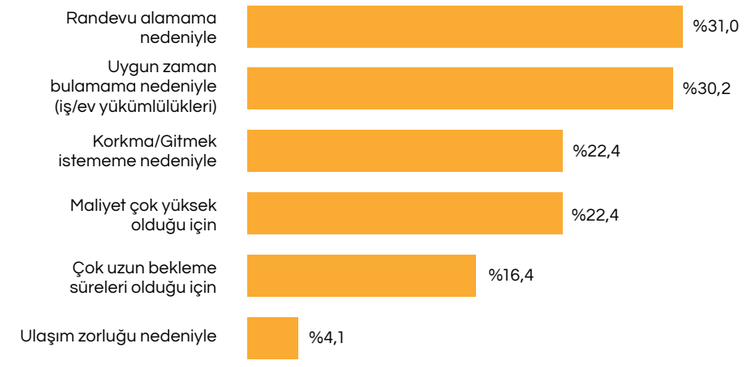

Sağlık Hizmetlerine Erişimde Engeller

Katılımcıların %35,4'ü, son bir yılda bir tıbbi sorunu olmasına rağmen doktora gitmediğini belirtti. Doktora gitmeme nedenleri arasında randevu alamama ve uygun zaman bulamama ilk sırada yer aldı. Bu nedenleri, doktor korkusu ve gitmek istememe gibi gerekçeler takip etti. Ardından maliyetlerin yüksek olması ve uzun bekleme süreleri geldi.

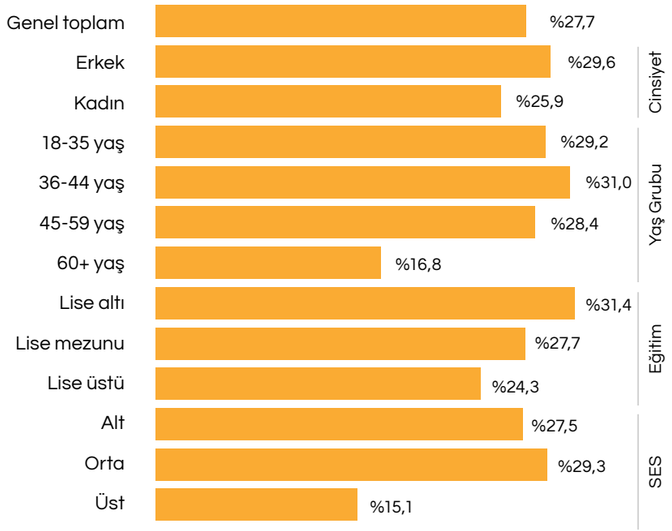
Cinsiyete göre incelendiğinde, zaman bulamadığı için doktora gidemeyenlerin oranı kadınlarda %28, erkeklerde %32,4 olarak ölçüldü.

▶ Grafik 12. Doktora gitmeme sebebinizi öğrenebilir miyim? (Doktora gitmeyen katılımcılar için)

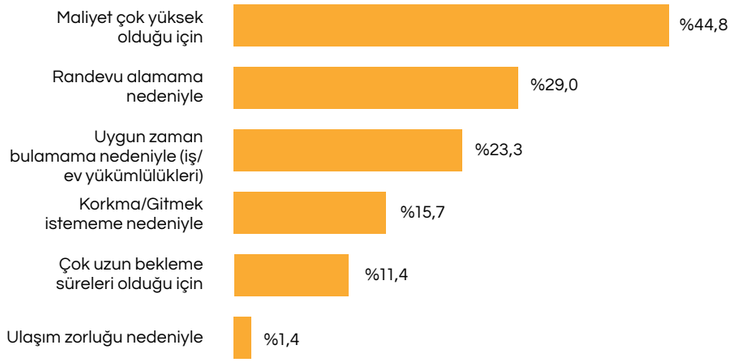
Katılımcıların %27,7'si, son bir yılda diş hekimine gitmeye ihtiyaç duymasına rağmen gitmediğini ifade etti. Bu durumun oluşmasında, bireylerin diş hekimi ihtiyacını farklı algılaması ve bu ihtiyacın kişiden kişiye değişkenlik göstermesi önemli bir rol oynamış olabilir.

▶ Grafik 13. Son bir yıl içinde ihtiyaç duyduğunuz halde diş hekimine gitmediğiniz oldu mu?

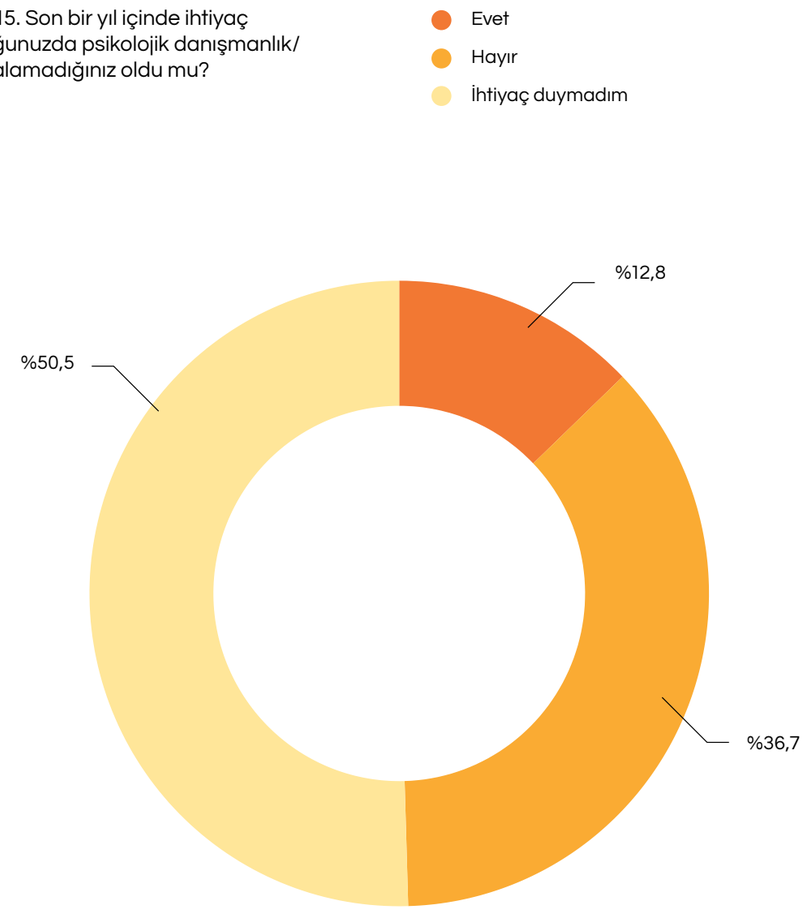
Katılımcıların diş hekimine gitmeme nedenleri incelendiğinde, %44,8'i maliyetlerin çok yüksek olmasını başlıca gerekçe olarak gösterdi. Bunu randevu alamama (%29) ve uygun zaman bulamama (%23,3) izledi. Korku ya da gitmek istememe nedeniyle başvurmayanların oranı ise %15,7 olarak ölçüldü.

▶ Grafik 14. Diş hekimine gitmeme sebebinizi öğrenebilir miyim?

Katılımcıların %12,8'i, ihtiyaç duymasına rağmen psikolojik danışmanlık/terapi alamadığını belirtti. Katılımcıların %36,7'si gerektiğinde terapi alabildiğini, %50,5'i ise psikolojik desteğe ihtiyaç duymadığını ifade etti. Bulgular, psikolojik desteğe ihtiyaç duyan her dört katılımcıdan birinin bu hizmete erişemediğini gösterdi. Cinsiyete göre incelendiğinde, psikolojik desteğe ihtiyaç duyan kadınların %32,3'ü, erkeklerin ise %19,6'sı terapi alamadığını belirtti.

▶ Grafik 15. Son bir yıl içinde ihtiyaç duyduğunuzda psikolojik danışmanlık/terapi alamadığınız oldu mu?

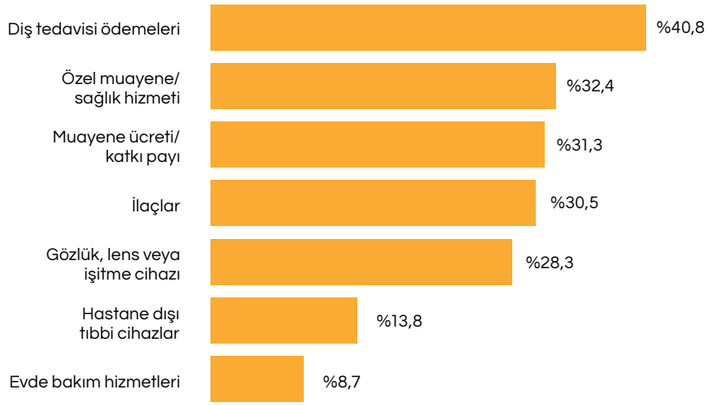

Sağlık Harcamaları ve Ekonomik Boyut

Katılımcıların sağlık harcamalarına ilişkin ödeme güçlükleri incelendiğinde, ilgili hizmet ve ürünlerden yararlananlar arasında diş tedavisi ödemelerinde %40,8, özel muayene ya da özel sağlık hizmeti ödemelerinde %32,4, muayene ücreti/katkı payı ödemelerinde %31,3 oranında zorluk yaşandığı görüldü. Bunu ilaç ödemeleri (%30,5) ile gözlük, lens veya işitme cihazı gibi yardımcı cihaz ödemelerinde yaşanan güçlükler (%28,3) izledi. Ayrıca hastane dışı tıbbi cihaz ödemelerinde %13,8, evde bakım hizmetleri masraflarında ise %8,7 oranında ödeme güçlüğü bildirildi.

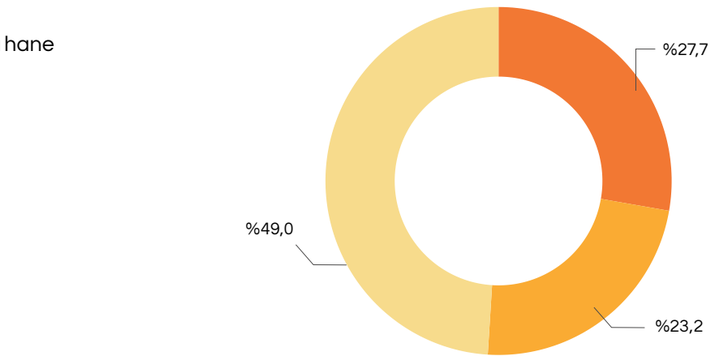
Diş tedavisi ödemelerinde zorlanma oranı alt ve orta SES gruplarında %40'lar seviyesindeyken, bu oran üst SES grubunda %25 düzeyinde gerçekleşti.

▶ Grafik 16. Son bir yıl içerisinde sayacağım sağlık hizmetleri veya ürünleri için ödeme yapmakta zorlandınız mı?

Katılımcıların %27,7'si sağlık harcamalarının hane bütçesini "çok zorladığını", %23,2'si "biraz zorladığını", %49'u "zorlamadığını" belirtti. Alt SES grubundakilerin %30,8'i üst SES grubundakilerin %17'si sağlık harcamalarında zorlandığını ifade etti.

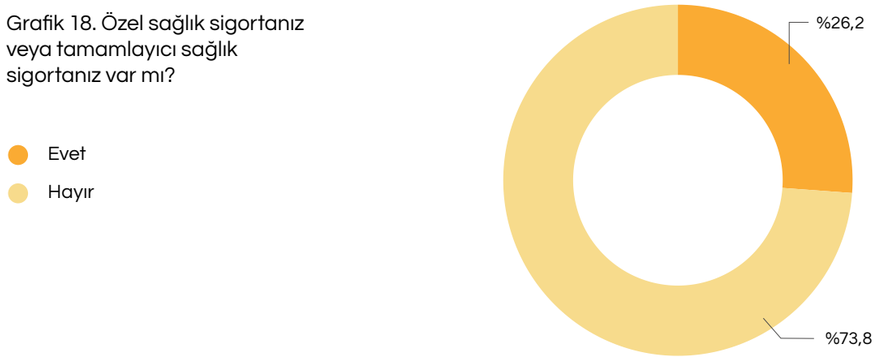
▶ Grafik 17. Sağlıkla ilgili harcamalar son bir yılda hane bütçenizi zorladı mı?

Katılımcıların %26,2'si özel veya tamamlayıcı sağlık sigortasına sahip olduğunu belirtti. Sigorta sahipliği üst SES grubunda %50,9 iken, alt SES grubunda %20,4 düzeyinde kaldı.

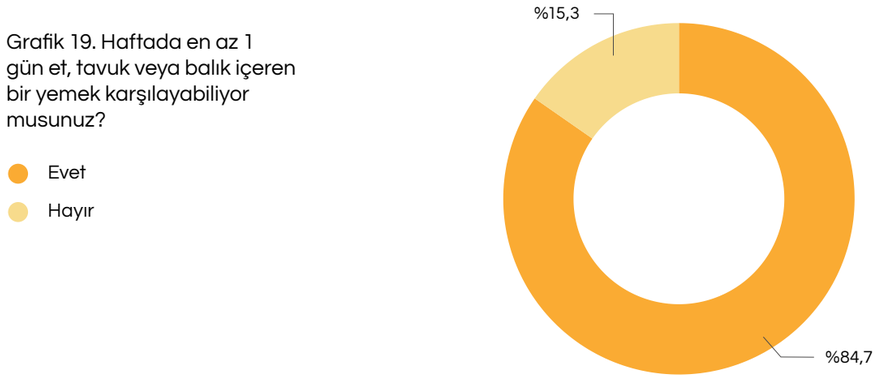
Sigorta sahibi katılımcıların sahip olduğu hizmetler arasında ayakta tedavi (%75,8) ve yatarak tedavi (%65,7) ilk sırada geldi. Bunu diş tedavisi (%31,3) ile gözlük ve optik ürünlere yönelik ödeme desteği (%28,8) izledi.

▶ Grafik 18. Özel sağlık sigortanız veya tamamlayıcı sağlık sigortanız var mı?

Katılımcıların %84,7'si haftada en az bir gün et, tavuk veya balık içeren bir besini maddi anlamda karşılayamadığını belirtti. Sosyoekonomik seviye düştükçe bu besinleri tüketim oranında düşüş görüldü.

▶ Grafik 19. Haftada en az 1 gün et, tavuk veya balık içeren bir yemek karşılayabiliyor musunuz?

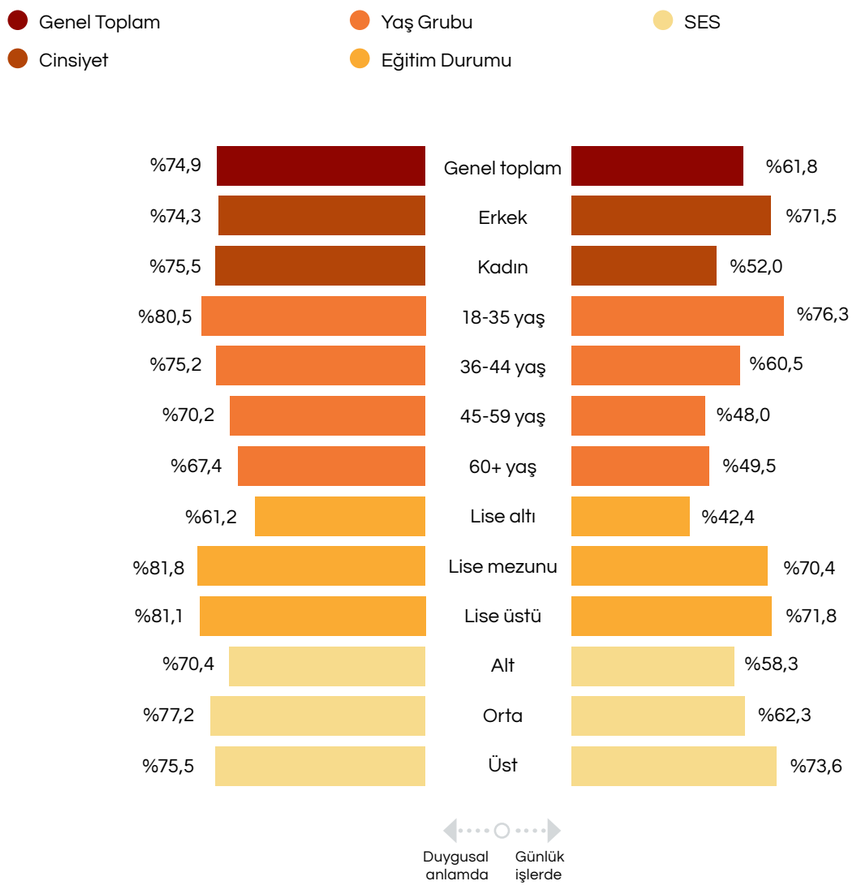

Sosyal Destek

Katılımcıların %74,9'u gerektiğinde duygusal destek alabileceği birine sahip olduğunu belirtirken, günlük işlerde destek alabildiğini söyleyenlerin oranı %61,8 oldu. Kadınların %75,5'i duygusal destek bulabildiğini, ancak günlük işlerde destek alma oranlarının daha düşük kaldığını ifade etti. Erkeklerde ise hem duygusal hem de günlük işlerde benzer düzeyde destek görüldüğü bildirildi. Bu farklılaşma, ev içi emeğin ağırlıklı olarak kadınlar tarafından üstlenildiğine işaret ediyor.

Yaş ilerledikçe, hem duygusal destek hem de günlük işlerde destek alabildiğini düşünenlerin oranında azalma görüldü. Sosyoekonomik düzeylere göre bakıldığında, alt ve orta SES gruplarında duygusal destek ile günlük işlerde alınan destek arasında belirgin bir fark bulunurken, üst SES grubunda her iki destek türünün benzer seviyelerde olduğu görüldü. Üst SES grubunda günlük işlerde daha yüksek destek alınması, cinsiyet rollerindeki dönüşüm ve ücretli destek hizmetlerine erişim imkanlarıyla ilişkilendirilebilir.

▶ Grafik 20. Gerektiğinde destek alabileceğiniz birileri var mı? (Duygusal ve günlük işler ayrımı)

Tematik Dosya Metodolojisi

Bu araştırma kapsamında Bilgisayar Destekli Telefon Anketi (CATI) yöntemi kullanılarak 757 kişi ile görüşülmüştür. Katılımcılar, eğitim, meslek ve gelir düzeyine bağlı olarak 8 kategoriyi içeren sosyoekonomik statü (SES) düzeyinden üst (A+, A), üst-orta (B+, B), alt-orta (C+, C) ve alt (D ve E) statülerine göre belirlenmiştir.

Araştırmaya katılanların %49,5'ini kadın, %50,5'ini erkek katılımcılar oluşturmuştur. Katılımcıların %40,7'sini 18-35 yaş aralığındaki, %17'sini 36-44 yaş aralığındaki, %29,7'sini 45-59 yaş aralığındaki kişiler, %12,5'ini ise 60 yaş ve üzeri kişiler oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılanların, %32,4'ü lise altı, %33,4'ünü lise, %34,2 lise üstü eğitim seviyesine sahip olduğunu belirtmiştir.

4.

Bölüm

Sektörel Veriler

4.1 Konut Piyasası

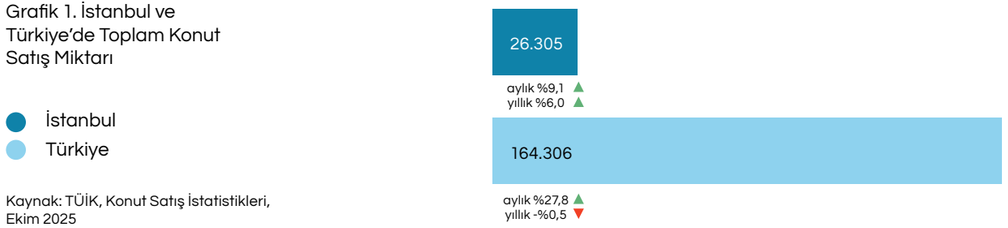
Ekim 2025'te İstanbul konut piyasası, aylık ve yıllık bazda güçlü bir satış seyrini sürdürdü. Satışların büyük kısmı ikinci el konutlardan geldi; yeni konut satışlarında ise gerileme gözlemlendi. Yabancıya satışlar azalsa da İstanbul, bu alandaki açık ara liderliğini koruyor. Bölgesel olarak satışlar Avrupa Yakası'nda yoğunlaşırken, stoğa göre satış oranı yüksek olan ilçeler arasında Esenyurt, Beylikdüzü ve Sultanbeyli öne çıktı.

Bu görünüm, konut piyasasındaki hareketliliğin üretimden değil devredilen stoklardan kaynaklandığını gösteriyor. Artan maliyetler ve erişim kısıtları, tüketicileri ikinci el konutlara yönlendiriyor olabilir. Özellikle batı yakasında yoğunlaşan bu talep, yatırımcı ilgisinin ve erişilebilir konut arayışının bölgesel bir izdüşümünü yansıtıyor. İstanbul'da konut piyasası, arz yönlü kırılganlıklara rağmen canlılığını sürdürürken, talep ve yatırım dinamikleri kent içinde yeniden şekilleniyor.

Satışlar yıllık bazda azalırken aylık bazda artış gösterdi.

2025 yılı Ekim ayında İstanbul'da toplam 26.305 konut satışı gerçekleşti. Bu sayı, geçen yılın aynı dönemine göre %6'lık bir artışa işaret ederken, bir önceki aya göre artış %9,1 oranında gerçekleşti. Türkiye genelinde ise aynı dönemde konut satışları %0,5 azalarak 164.306'ya geriledi. İstanbul, bu satışların %16'sını oluşturarak ülke genelindeki en büyük paya sahip şehir olmaya devam etti.

▶ Grafik 1. İstanbul ve Türkiye'de Toplam Konut Satış Miktarı

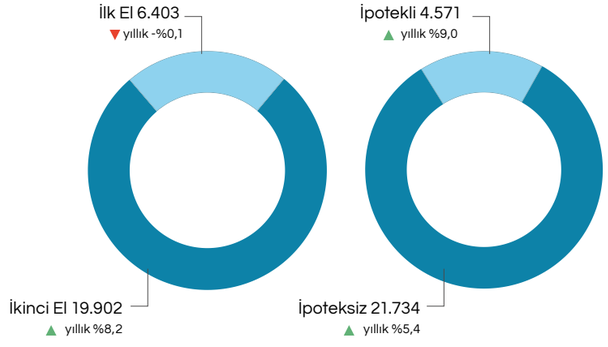
Kaynak: TÜİK, Konut Satış İstatistikleri, Ekim 2025

İlk el satışlar azalırken, ikinci el satışlar belirgin şekilde yükseldi.

Ekim 2025'te İstanbul'da satılan konutların 6.403'ü ilk el, 19.902'si ikinci el konutlardan oluştu. Diğer bir deyişle, toplam satışların yalnızca %24,3'ü ilk el, %75,7'si ise ikinci el satışlardan oluşuyor. Yıllık bazda ilk el satışlar %0,1 azalırken, ikinci el satışlarda %8,2'lik bir artış kaydedildi. Türkiye genelinde ise ikinci el satışların payı %66,6 ile İstanbul'un gerisinde kaldı. İpotekli satışlarda İstanbul'da yıllık bazda %9,0'lık bir artış oluşurken, ipoteksiz satışlarda bu artış %5,4 seviyesinde gerçekleşti.

▶ Grafik 2. İstanbul'da Konut Satış Miktarının Konut Türüne Göre Dağılımı

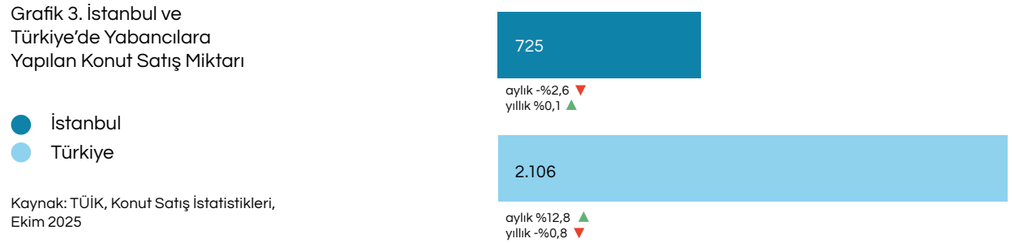
Kaynak: TÜİK, Konut Satış İstatistikleri, Ekim 2025

Yabancıya satışlar düşerken İstanbul'un payı %34,4 seviyesinde kaldı.

İstanbul'da 2025 yılı Ekim ayında yabancılara yapılan konut satışı geçen senenin aynı dönemine göre %0,1 azalarak 725 oldu. Türkiye'de 2025 yılının Ekim ayında yabancılara yapılan konut satışı ise 2.106 oldu. Yabancılara yapılan konut satışlarının %34,4'ü İstanbul'da gerçekleşti.

▶ Grafik 3. İstanbul ve Türkiye'de Yabancılara Yapılan Konut Satış Miktarı

Kaynak: TÜİK, Konut Satış İstatistikleri, Ekim 2025

Konut satışları İstanbul'un batısında yoğunlaşıyor: Avrupa Yakası %65,4 paya sahip.

Ekim 2025'te İstanbul'daki konut satışlarının %65,4'ü Avrupa Yakası'nda, %34,6'sı ise Anadolu Yakası'nda gerçekleşti. Avrupa Yakası'nda 17.205 adet, Anadolu Yakası'nda ise 9.100 adet konut satıldı. Avrupa Yakası'ndaki satışlar bir önceki yıla göre %8,1 artarken, Anadolu Yakası'nda artış %2,3 ile sınırlı kaldı.

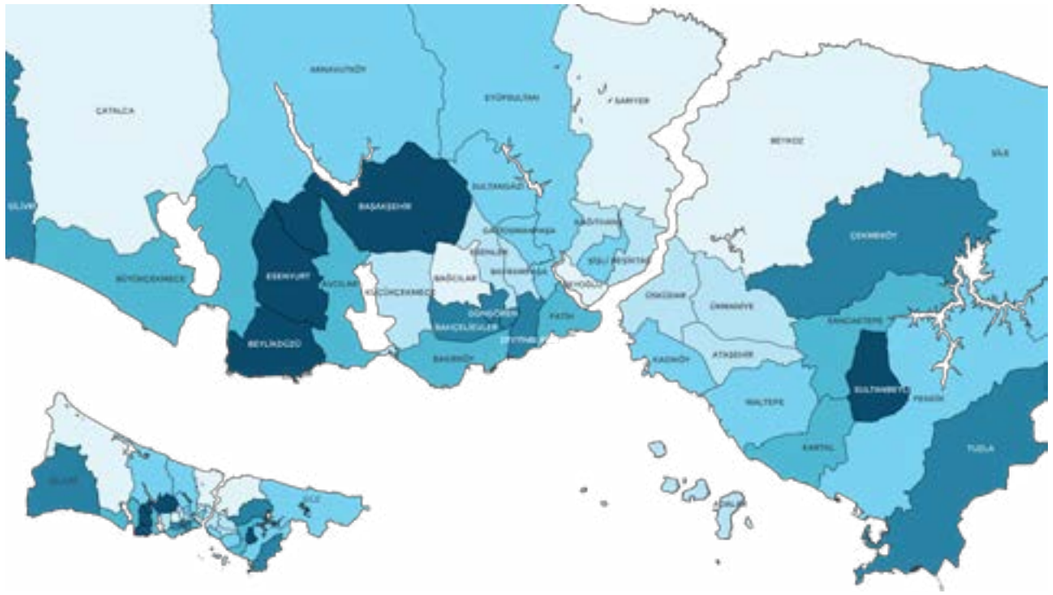
▶ Grafik 4. Avrupa ve Anadolu Yakası'nda Konut Satış Miktarı

TÜİK, Konut Satış İstatistikleri, Ekim 2025

İlçe bazında satışlarda Esenyurt liderliğini koruyor; stoğa göre en yüksek satışlar Esenyurt, Beylikdüzü ve Sultanbeyli'de gerçekleşti.

2025 yılı Ekim ayında en fazla konut satılan ilçe 3.302 adetle Esenyurt oldu. Onu Başakşehir (1.272 adet) ve Bahçelievler (1.158 adet) izledi. En düşük satışlar ise Adalar (50 adet), Çatalca (71 adet) ve Şile (125 adet) gibi ilçelerde gerçekleşti. İlçelerdeki konut satışları, ilçedeki konut stoğuna oranla incelendiğinde Esenyurt, Beylikdüzü ve Sultanbeyli gibi ilçelerin dikkat çekici bir performans sergilediği görülüyor.

▶ Harita 1. İstanbul İlçelerinde Konut Satış Miktarı

≤ 2,0 ≤ 3,1 ≤ 3,8 ≤ 5,0 ≤ 6,0 ≤ 7,6 (Aylık satış adedi / konut stoğu - binde)

Kaynak: TÜİK, Konut Satış İstatistikleri, Ekim 2025

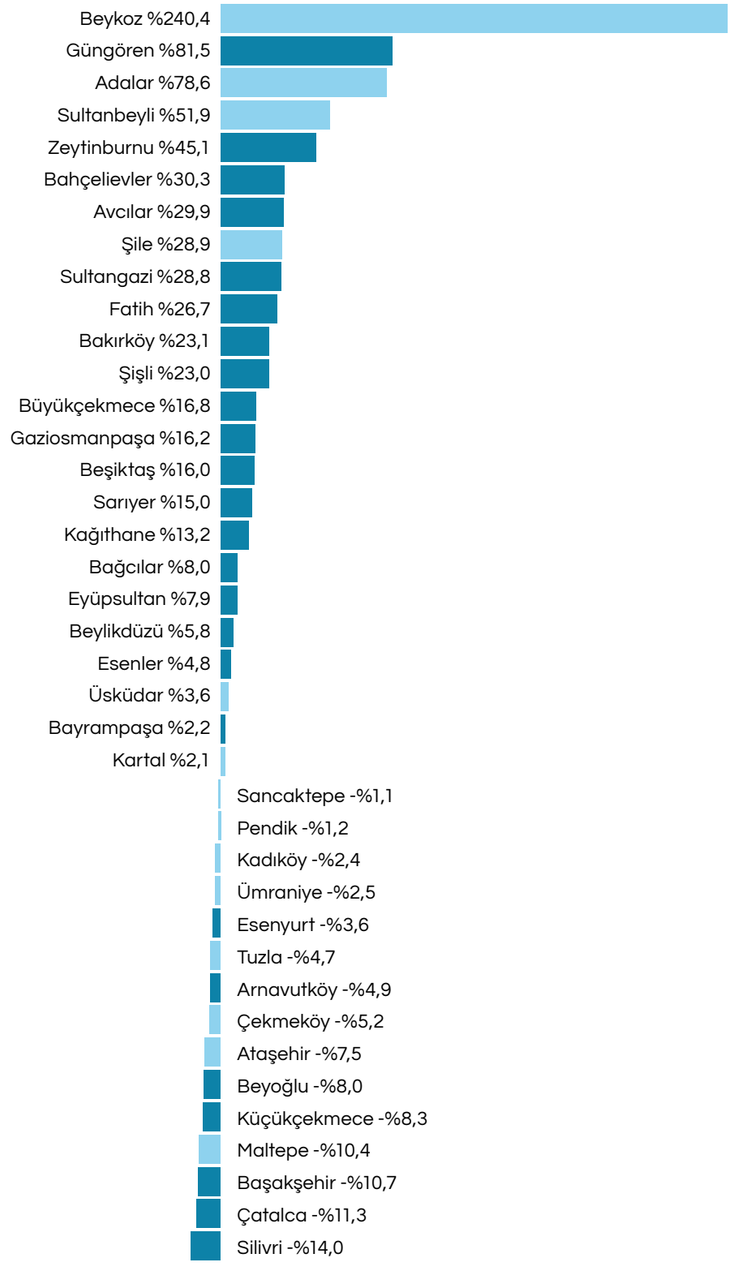
Konut satışlarının geçen yıla kıyasla en çok artış gösterdiği ilçe Beykoz oldu.

İstanbul'da ilçelere göre konut satışlarının değişimine bakıldığında ise 2025 yılı Ekim ayında bir önceki yılın aynı dönemine göre en yüksek artış %240,4 ile Beykoz ilçesinde gerçekleşti. Bir önceki yılın aynı dönemine göre en fazla düşüş ise -%14,0'lık değişimle Silivri ilçesinde gerçekleşti.

▶ Grafik 5. İstanbul İlçelerinde Konut Satış Miktarının Yıllık Değişim Oranları

Avrupa Yakası
Anadolu Yakası

Kaynak: TÜİK, Konut Satış İstatistikleri, Ekim 2025

4.2 Turizm

Ekim 2025 verileri İstanbul turizminde genel bir yükselişe işaret ediyor. Ticari uçuş trafiği hem iç hem dış hatlarda artarken, İstanbul'un özellikle dış hatlardaki payı Türkiye genelinde yüksek seviyede kaldı.

Ziyaretçi girişlerinde hem vatandaş hem yabancılar geçen yıla göre artış gösterdi; girişlerin büyük bölümü hava yolu üzerinden ve ağırlıklı olarak İstanbul Havalimanı'ndan gerçekleşti. İstanbul'un toplam yabancı ziyaretçi içindeki payı korunurken, ülke dağılımında Rusya ilk sırada yer almaya devam etti.

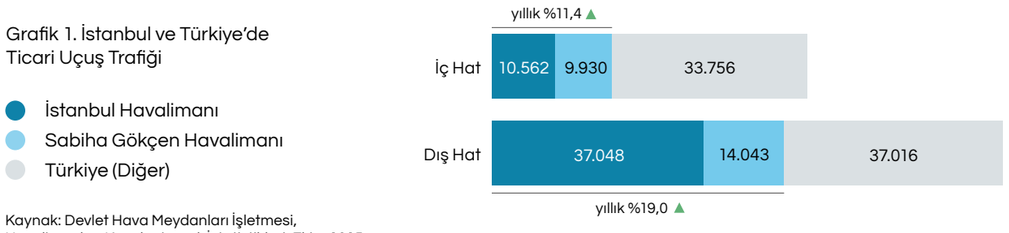
Konaklama tarafındaki Eylül verileri ise şehirdeki turizm hareketliliğinin sürdüğünü gösteriyor. Doluluk oranları orta seviyelerde seyrederken, yabancı ziyaretçiler daha uzun süreli ve daha yüksek sınıf tesislerde konakladı. Hem yerli hem yabancı ziyaretçilerin geceleme sürelerinde önceki yıla kıyasla belirgin artış görüldü.

Genel tablo, İstanbul'da hava trafiği ve ziyaretçi akışında geçen yıla kıyasla iyileşme olduğunu gösteriyor.

Ticari uçuş trafiği hem iç hem dış hatlarda arttı.

2025 yılının Ekim ayında İstanbul'da bulunan tüm havalimanlarında iniş veya kalkış yapan toplam ticari uçuş sayısı, geçen yılın aynı dönemine göre %16,7 artarak 71.583 oldu. İç hat uçuşları %11,4 dış hat uçuşları ise %19,0 oranında artış gösterdi. İstanbul, iç hat uçuşlarında Türkiye toplamının %37,8'ini, dış hat uçuşlarında ise %58,0'ini oluşturdu.

▶ Grafik 1. İstanbul ve Türkiye'de Ticari Uçuş Trafiği

Kaynak: Devlet Hava Meydanları İşletmesi, Havalimanları Karşılaştırmalı İstatistikleri, Ekim 2025

Vatandaş ve yabancı ziyaretçi girişleri geçen yıla göre arttı.

2025 yılı Ekim ayında İstanbul'daki sınır kapılarından Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı giriş sayısı 868.951 oldu. Bu sayı, geçen yılın aynı dönemine göre %17,3 artış gösterdi. Vatandaşların %53,9'u İstanbul Havalimanı'nı, %45,5'i Sabiha Gökçen Havalimanı'nı kullandı. Yabancı ziyaretçiler kategorisinde ise Sabiha Gökçen'den 547.609, İstanbul Havalimanı'ndan 1.231.816 giriş kaydedildi. Deniz yoluyla gelen yabancı ziyaretçilerin toplam yabancı ziyaretçilere oranı ise yaklaşık %4,1 oldu.

▶ Grafik 2. İstanbul'a Giriş Noktasına Göre Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşları ve Yabancı Ziyaretçiler (Sınır Kapılarından Yapılan Girişler)

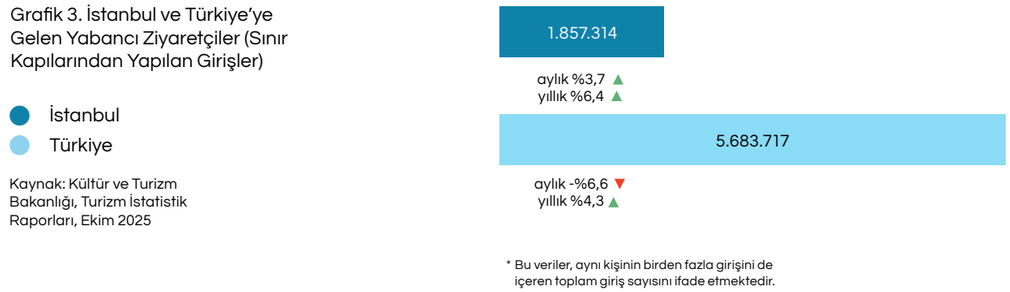
Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, Turizm İstatistik Raporları, Ekim 2025

* Bu veriler, aynı kişinin birden fazla girişini de içeren toplam giriş sayısını ifade etmektedir.

İstanbul'a gelen yabancı ziyaretçi sayısı geçen yıla göre arttı.

2025 yılı Ekim ayında İstanbul'a 1.857.314 yabancı ziyaretçi girişi kaydedildi. Bu sayı, geçen yılın aynı dönemine göre %6,4 artarken, bir önceki aya göre %3,7 oranında arttı. İstanbul'un, Türkiye'ye gelen toplam yabancı ziyaretçiler içindeki payı %32,7 olarak gerçekleşti.

▶ Grafik 3. İstanbul ve Türkiye'ye Gelen Yabancı Ziyaretçiler (Sınır Kapılarından Yapılan Girişler)

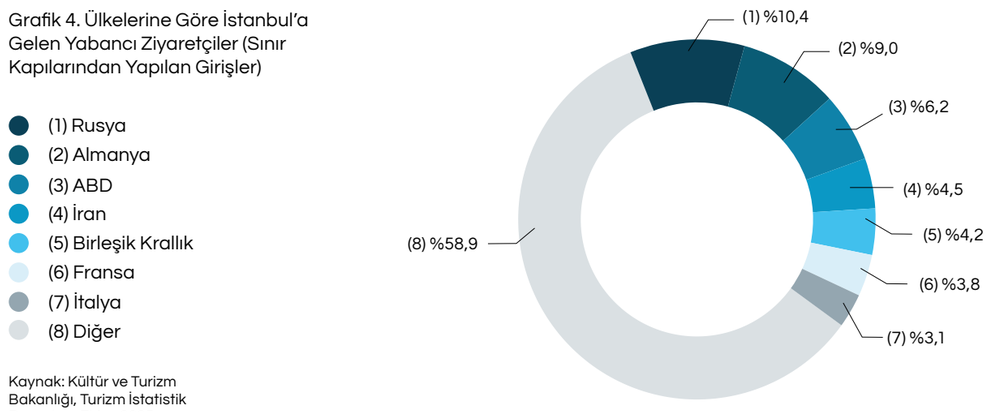
Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, Turizm İstatistik Raporları, Ekim 2025

* Bu veriler, aynı kişinin birden fazla girişini de içeren toplam giriş sayısını ifade etmektedir.

İstanbul'a gelen yabancı ziyaretçiler arasında Ruslar ilk sırada yer aldı.

2025 yılı Ağustos ayında İstanbul'a gelen yabancı ziyaretçiler arasında 192.420 kişiyle Rusya ilk sırada yer aldı. Rusya'yı Almanya (167.054) ve ABD (115.305) izledi. İlk yedi ülke vatandaşlarının toplamı, tüm yabancı ziyaretçilerin %41,1'ini oluşturdu.

▶ Grafik 4. Ülkelerine Göre İstanbul'a Gelen Yabancı Ziyaretçiler (Sınır Kapılarından Yapılan Girişler)

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, Turizm İstatistik Raporları, Ekim 2025

* Bu veriler, aynı kişinin birden fazla girişini de içeren toplam giriş sayısını ifade etmektedir.

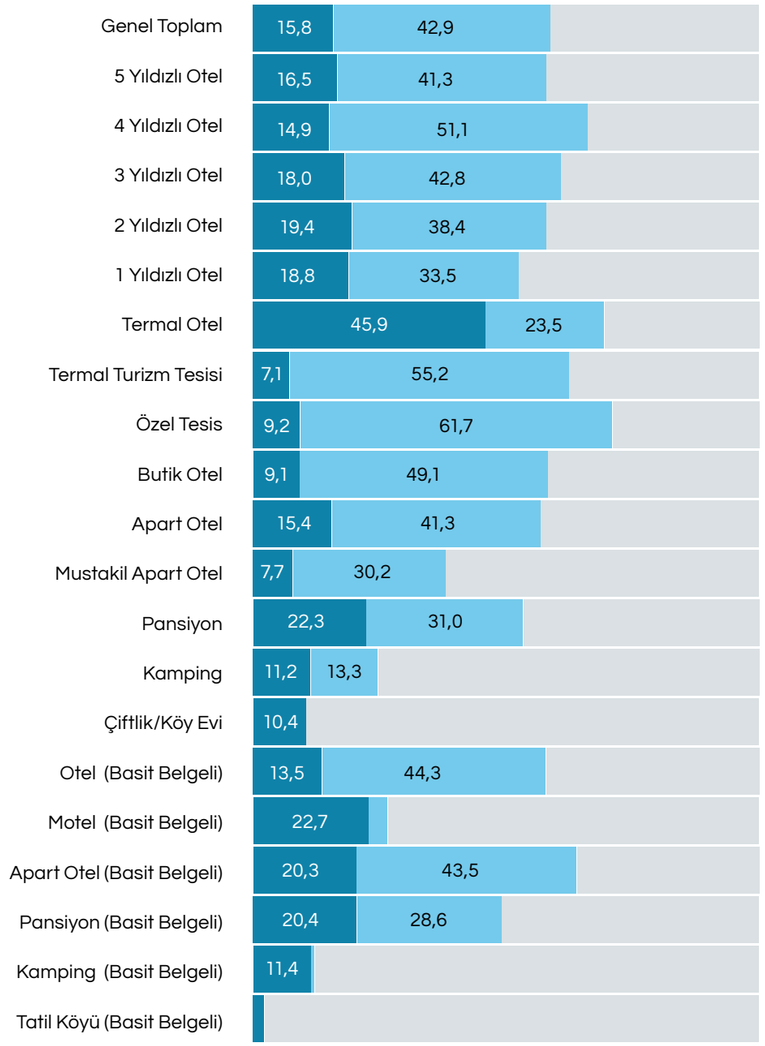
Eylül ayında konaklama doluluk oranı %58,7 olarak gerçekleşti.

2025 yılı Eylül ayında İstanbul'daki konaklama tesislerinde toplam doluluk oranı %58,7 oldu. Bu oranın %42,9'u yabancı, %15,8'i yerli turistlerden oluştu. Beş yıldızlı otellerde yabancı turistlere bağlı doluluk oranı %41,3; yerli turistlerde ise %16,5 olarak gerçekleşti. Özel tesis türündeki konaklama tesislerinde yabancı doluluk oranı %61,7 oldu.

▶ Grafik 5. Konaklama Tesisleri Doluluk Oranı (%), Bakanlık Belgeli Tesis Konaklama İstatistikleri, İstanbul

Yerli
Yabancı

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, Eylül 2025

Sayılar yüzde cinsinden gösterilmiştir.

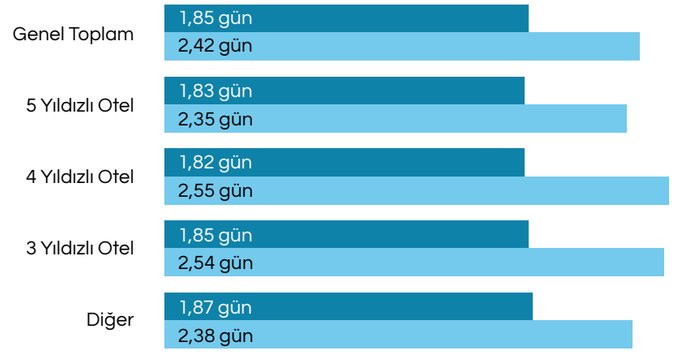
Yabancı ziyaretçilerin ortalama kalış süresi yerli ziyaretçilere göre daha uzun.

2025 yılı Eylül ayında yabancı ziyaretçilerin ortalama kalış süresi 2,42 gün, yerli ziyaretçilerin ise 1,85 gün olarak kaydedildi. Beş yıldızlı otellerde ortalama kalış süresi yabancı ziyaretçiler için 2,35 gün, yerli ziyaretçiler için 1,83 gün oldu.

▶ Grafik 6. Konaklama Tesisleri Ortalama Kalış Süresi, İstanbul

Yerli
Yabancı

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, Bakanlık Belgeli Tesis Konaklama İstatistikleri, Eylül 2025

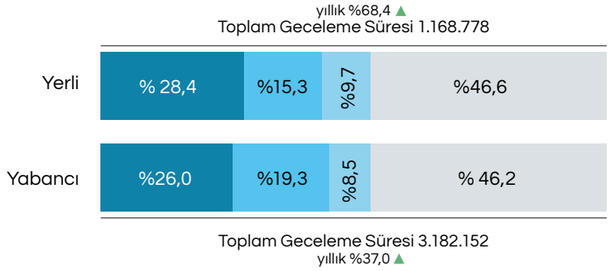
Geceleme süresi hem yerli hem yabancı ziyaretçilerde arttı.

2025 yılı Eylül ayında yerli ziyaretçilerin toplam geceleme süresinin %28,4'ü, yabancı ziyaretçilerin ise %26,0'sı beş yıldızlı otellerde gerçekleşti. Dört yıldızlı otellerde bu oran yerli ziyaretçiler için %15,3, yabancı ziyaretçiler için %19,3 oldu. Yerli ziyaretçilerin toplam geceleme süresi geçen yıla göre %68,4, yabancı ziyaretçilerin ise %37,0 arttı.

▶ Grafik 7. Konaklama Tesisleri Toplam Geceleme Süresi, İstanbul

5 Yıldızlı Otel
4 Yıldızlı Otel
3 Yıldızlı Otel
Diğer

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, Bakanlık Belgeli Tesis Konaklama İstatistikleri, Eylül 2025

4.3 Enerji Tüketimi

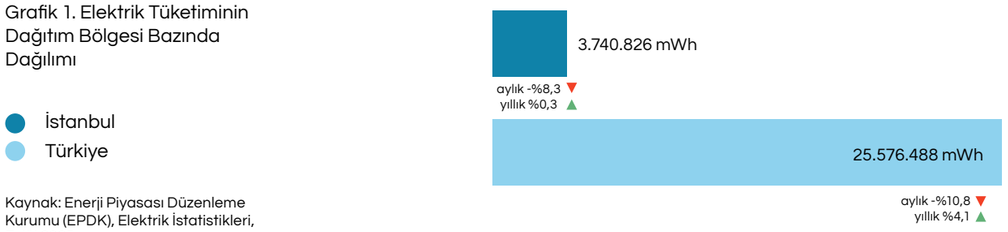
Eylül 2025'te İstanbul'un elektrik ve doğal gaz tüketimi Türkiye toplamının önemli bir bölümünü oluşturdu. Elektrikte kamu ve özel hizmet binaları tüketimin en büyük kaynağı olurken, kullanıcıların büyük çoğunluğunu meskenler oluşturdu. Bu tablo, İstanbul'da tüketimin birkaç büyük kurumsal kullanıcıya yoğunlaştığını, bireysel kullanıcının ise düşük hacimli ama yaygın olduğunu gösteriyor.

Doğal gaz tüketimi ağırlıklı olarak konut kullanımında gerçekleşti. Dönüşüm/çevrim faaliyetlerinde ve hizmet sektörleri ikinci planda kaldı. Ulaşım ve diğer kaynaklı tüketim ise sınırlı düzeydeydi. İstanbul'un bu tüketim yapısı, hem altyapı yoğunlaşması hem de kent dokusunun sektörel bileşimiyle örtüşüyor.

İstanbul'un Eylül ayı elektrik tüketimi Türkiye toplamının %14,6'sına ulaştı.

2025 yılı Eylül ayında İstanbul'da toplam 3.740.826 mWh'lık elektrik tüketimi gerçekleşti. Bu tüketimin 2.495.800,34 milyon mWh'ı Boğaziçi Dağıtım, 1.245.025,72 milyon mWh'ı ise Anadolu Yakası Dağıtım bölgesinde kaydedildi. İstanbul'un elektrik tüketiminin toplam tüketim içindeki payı %14,2'lik olarak gerçekleşti. Bir önceki aya göre tüketim %0,3 artarken, geçen yılın aynı dönemine göre %8,3 azaldı.

▶ Grafik 1. Elektrik Tüketiminin Dağıtım Bölgesi Bazında Dağılımı

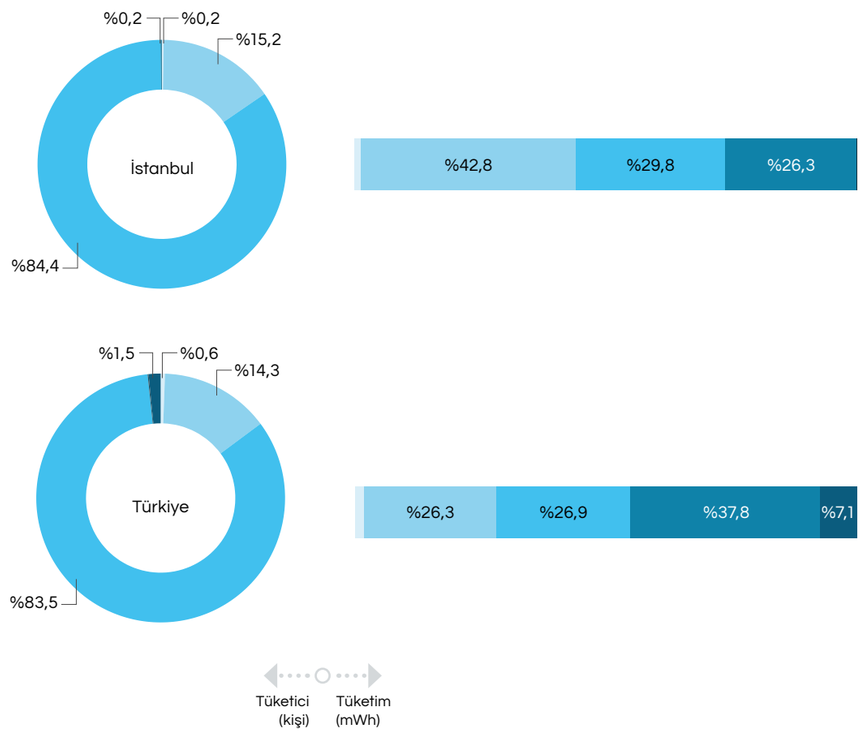

Kaynak: Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK), Elektrik İstatistikleri, Eylül 2025

Elektrik tüketiminde kamu ve özel hizmet binaları önde, kullanıcıların çoğu mesken.

Eylül 2025'te İstanbul'daki elektrik tüketiminin %42,8'i kamu ve özel hizmet binalarında, %29,8'i meskenlerde ve %26,3'ü sanayi tesislerinde gerçekleşti. Aynı dönemde kullanıcı bazında bakıldığında, abonelerin %84,4'ü mesken, %15,2'si ise kamu ve özel hizmetler kategorisinde yer aldı. Tarımsal sulama hem tüketim hem kullanıcı açısından İstanbul'da yok denecek düzeyde kalırken, Türkiye genelinde daha yüksek oranlara ulaştı.

▶ Grafik 2. Elektrik Tüketiminin Tüketim Türü Bazında Dağılımı

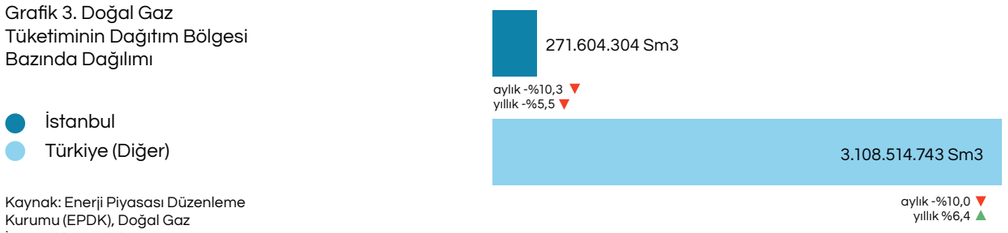

Kaynak: Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK), Elektrik İstatistikleri, Eylül 2025

Türkiye'deki toplam doğal gaz tüketiminin %8,7'si İstanbul'da gerçekleşti.

Eylül 2025'te İstanbul'da toplam 2712.604.304 Sm^3 doğalgaz tüketildi. Aynı dönemde Türkiye genelindeki tüketim 3.108.514.743 Sm^3 olarak kaydedildi. Böylece İstanbul'un tüketimi Türkiye toplamının %8,7'sini oluşturdu.

▶ Grafik 3. Doğal Gaz Tüketiminin Dağıtım Bölgesi Bazında Dağılımı

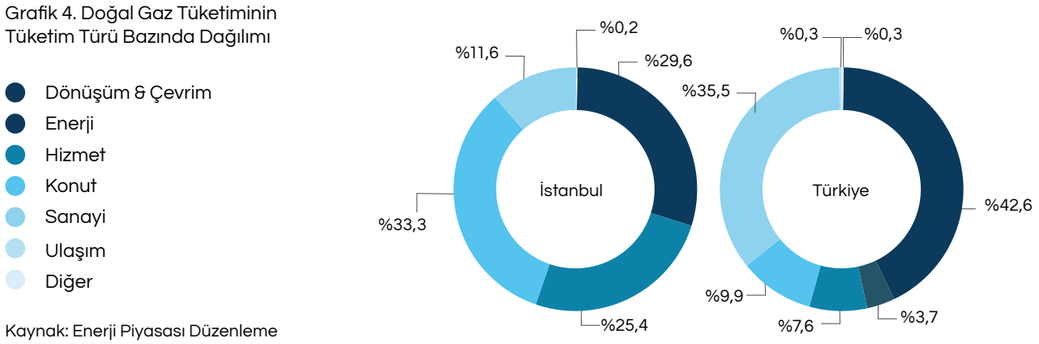

Kaynak: Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK), Doğal Gaz İstatistikleri, Eylül 2025

İstanbul'da doğal gaz tüketiminin neredeyse %33,3'ü konut kullanımına ait.

Eylül 2025'te İstanbul'daki doğal gaz tüketiminin %33,3'ü konut kullanımında gerçekleşti. Dönüşüm & çevrim %29,6, hizmet sektörü tüketimi ise %25,4 oldu. Türkiye genelinde dönüşüm & çevrim %42,6, sanayi %35,5 ve konut kullanımı %9,9 oranında gerçekleşti.

▶ Grafik 4. Doğal Gaz Tüketiminin Tüketim Türü Bazında Dağılımı

Kaynak: Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK), Doğal Gaz İstatistikleri, Eylül 2025

4.4 Mali ve Finansal Göstergeler

Ekim 2025 verileri, İstanbul'un Türkiye ekonomisindeki merkezi konumunu hem vergi gelirleri hem de finansal göstergeler üzerinden bir kez daha ortaya koyuyor. Şehirde tahsil edilen vergi gelirleri güçlü bir yıllık artış sergilerken, İstanbul'un Türkiye toplamındaki payı hem tahsilatta hem tahakkukta yarıya yakın bir seviyede seyretti.

Gelir ve kazanç üzerinden alınan vergilerde belirgin bir yıllık artış gözlendi; gelir vergisindeki güçlü yükseliş kurumlar vergisindeki gerilemeye rağmen toplam tahsilatı yukarı taşıdı. İstanbul, gelir vergisi tahsilatında ülke toplamının önemli bir kısmını oluşturmayı sürdürdü. Dolaylı vergilerde de KDV ve ÖTV başta olmak üzere yüksek artış oranları dikkat çekti; BSMV'de ise İstanbul'un payı neredeyse tüm tahsilatı oluşturdu.

Şirket faaliyetlerinde açılışlar yüksek olsa da yıllık bazda sınırlı bir gerileme görülürken, kapanışlarda artış kaydedildi. Bu durum, İstanbul'daki ekonomik hareketliliğin sürdüğünü ancak giriş-çıkış dengesinin değiştiğini gösteriyor.

Finansal göstergelerde mevduatlar belirgin şekilde büyüdü; özellikle altın mevduatındaki hızlı artış dikkat çekti. İstanbul'un TL, döviz ve altın mevduatlarındaki yüksek payı finansal piyasadaki ağırlığını korudu. Bireysel kredilerde taşıt kredileri gerilerken ihtiyaç ve konut kredileri hem İstanbul'da hem Türkiye genelinde güçlü artışlar sergiledi. Kredi kartı harcamaları ise yüksek yıllık artış oranlarıyla büyümeyi sürdürdü; İstanbul bu harcamaların yaklaşık dörtte birini oluşturarak ülke içi tüketim dinamiklerindeki ağırlığını korudu.

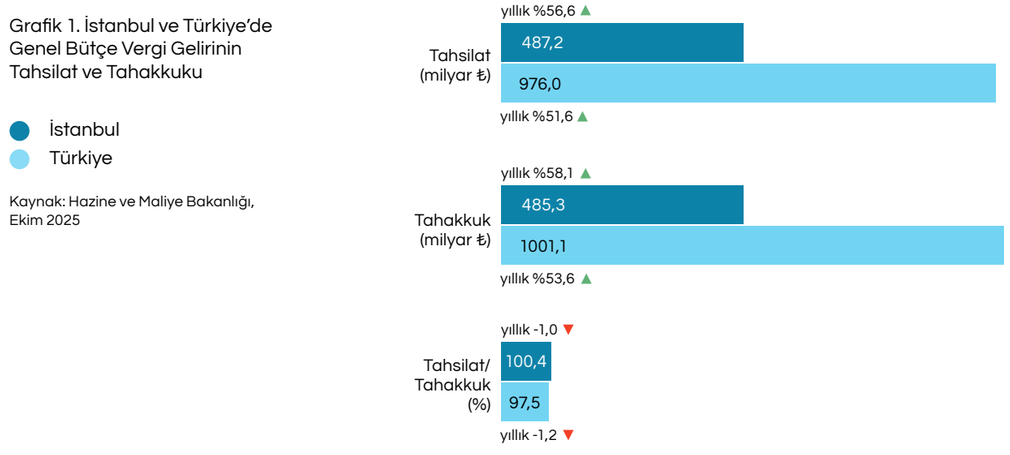
Genel olarak veriler, İstanbul'un vergi gelirlerinde, finansal göstergelerde ve şirket faaliyetlerinde yüksek payla belirleyici konumunu sürdüğünü; aynı zamanda ekonomik hareketliliğin farklı kalemlerde farklı yönlerde geliştiğini gösteriyor.

İstanbul'da Ekim 2025 döneminde tahsil edilen vergi gelirleri geçen yılın aynı dönemine göre %56,6 arttı.

Ekim 2025'te İstanbul'da tahsil edilen vergi geliri 487 milyar TL'ye, tahakkuk eden vergi geliri ise 485 milyar TL'ye ulaştı. Bu rakamlar, geçen yılın aynı dönemine göre sırasıyla %56,6 ve %58,1 artışa işaret etti. İstanbul'un Türkiye toplamındaki payı tahsilatta %49,9; tahakkukta ise %48,5 olarak gerçekleşti.

Aynı dönemde İstanbul'un tahsilat/tahakkuk oranı %100,4 olarak ölçüldü. Bu oran Eylül 2025'te %100,7, Ekim 2024'te ise %101,4 düzeyindeydi. Türkiye genelinde ise aynı dönemde tahsilat/tahakkuk oranı %97,5 oldu.

▶ Grafik 1. İstanbul ve Türkiye'de Genel Bütçe Vergi Gelirinin Tahsilat ve Tahakkuku

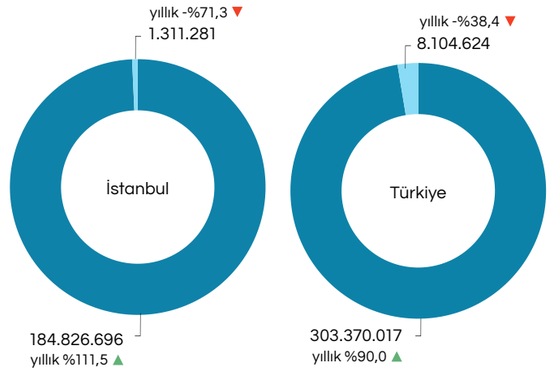

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı, Ekim 2025

Gelir ve kazanç üzerinden alınan toplam vergilerin tahsilatı yıllık ve aylık bazda artış gösterdi.

Ekim 2025'te İstanbul'da tahsil edilen gelir ve kazanç üzerinden alınan vergiler 186 milyar TL'yi aştı. Bu vergilerin %99,3'ü gelir vergisinden, %0,7'si ise kurumlar vergisinden oluştu. Bir önceki yılın aynı dönemine göre kurumlar vergisi tahsilatında %71,3'lük düşüş yaşanmasına karşın, gelir vergisi tahsilatındaki %111,5 oranındaki artış sayesinde toplam tahsilat yıllık bazda %102,4, aylık bazda ise %20,3 yükseldi. Türkiye genelinde gelir vergisi tahsilatı 303 milyar TL'ye ulaşırken, İstanbul'un bu tutar içindeki payı %60,9 olarak gerçekleşti.

▶ Grafik 2. İstanbul ve Türkiye'de Gelir ve Kazanç Üzerinden Alınan Vergi Tahsilatı (bin ₺)

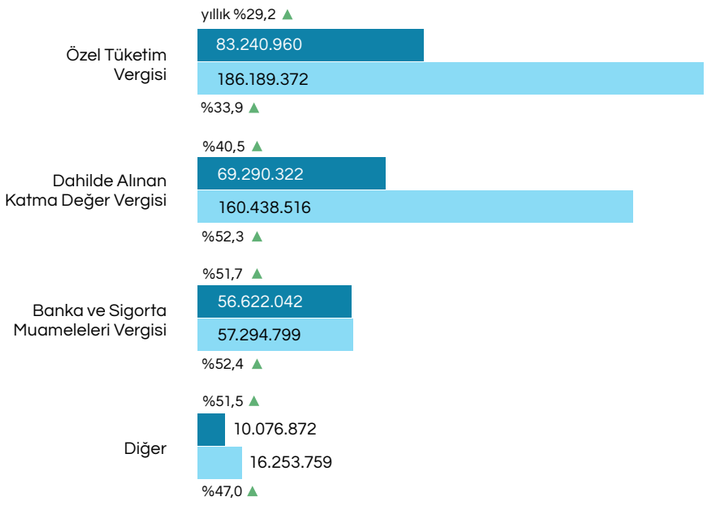
Gelir Vergisi
Kurumlar Vergisi

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı, Ekim 2025

KDV, ÖTV ve diğer dolaylı vergi gelirlerinde yüksek artışlar kaydedildi.

Ekim 2025'te İstanbul'da dahilde alınan Katma Değer Vergisi (KDV) tahsilatı, geçen yılın aynı dönemine göre %40,5 artarak 69 milyar TL'ye yükseldi. Türkiye genelinde KDV tahsilatı 160 milyar TL olarak gerçekleşirken, İstanbul'un payı %43,2 oldu. Kentteki KDV faal mükellef sayısı ise yıllık %1,9 artışla 1 milyon 77 bine ulaşarak Türkiye genelinin %28,0'ini oluşturdu. Aynı dönemde İstanbul'da tahsil edilen Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) geliri %29,2 artışla 83 milyar 324 milyon TL'ye çıkarken, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi (BSMV) tahsilatı %51,7 artarak 56 milyar TL'ye ulaştı; İstanbul'un BSMV tahsilatındaki payı ise %98,8 seviyesinde gerçekleşti.

▶ Grafik 3. İstanbul ve Türkiye'de Dahilde Alınan Mal ve Hizmet Vergisi Tahsilatı (bin ₺)

İstanbul
Türkiye

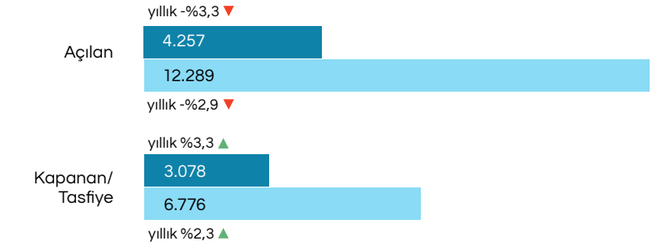
Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı, Ekim 2025

Şirket açılışları artarken kapanışlar azaldı.

Ekim 2025'te İstanbul'da 4.257 şirket açıldı. Bu sayı Türkiye genelindeki şirket açılışlarının %34,6'sına karşılık geldi. Açılan şirket sayısı geçen yılın aynı dönemine göre %3,3 azaldı.

Aynı ayda İstanbul'da 3.078 şirket kapandı veya tasfiye edildi. Türkiye genelindeki kapanışların %45,4'ü İstanbul'da gerçekleşti. Bu sayı bir önceki yılın aynı dönemine göre %3,3 arttı.

▶ Grafik 4. İstanbul ve Türkiye'de Açılan, Kapanan ve Tasfiye Edilen Şirket Sayısı

İstanbul
Türkiye

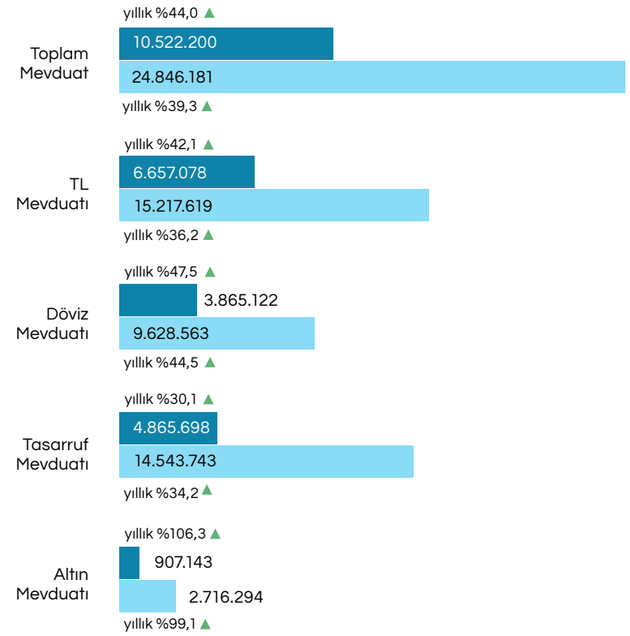
Kaynak: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Kurulan/Kapanan Şirket İstatistikleri, Ekim 2025

Mevduat büyüklüğü artarken altın mevduatı dikkat çekici şekilde yükseldi.

Eylül 2025'te İstanbul'da toplam mevduat büyüklüğü %44,0 artışla 10,52 trilyon TL'ye yaklaştı. Aynı dönemde İstanbul'daki tasarruf mevduatı bir önceki yıla göre %30,1 artarak 4,87 trilyon TL'ye ulaştı. Bu dönemde tasarruf mevduatının toplam mevduat içindeki payı ise %46,2 oldu. İstanbul'un Türkiye genelindeki payı tasarruf mevduatında %33,5, toplam mevduatta ise %42,3 oldu. İstanbul'da kişi başına düşen toplam mevduat 831 bin TL'ye, tasarruf mevduatı ise 384 bin TL'ye çıktı.

Toplam mevduat bileşimine bakıldığında, Türk lirası mevduat 6,66 trilyon TL, döviz mevduatı ise 3,87 trilyon TL seviyesine ulaştı. Diğer yandan altın mevduatı ise 907,1 milyar TL olarak gerçekleşti. Yıllık artış TL'de %42,1, dövizde %47,5 olurken; altın mevduatı iki katına çıktı (%106,3 artış). İstanbul'un Türkiye geneli içindeki payı TL mevduatta %43,7, dövizde %40,1 ve altın mevduatında %33,4 olarak gerçekleşti.

▶ Grafik 5. İstanbul ve Türkiye'de Türüne Göre Mevduat Büyüklüğü (milyon TL)

İstanbul
Türkiye

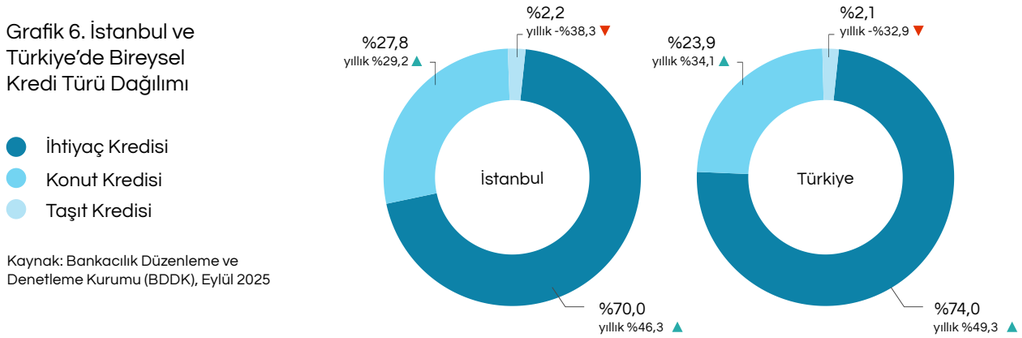
Kaynak: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), Eylül 2025

Taşıt kredileri azalırken ihtiyaç ve konut kredilerinde artış gözlendi.

Eylül 2025 sonu itibarıyla İstanbul'da kullanılan bireysel kredilerin %70'i ihtiyaç, %27,8'i konut, %2,2'si ise taşıt kredilerinden oluştu. Bir önceki yılın aynı dönemine göre taşıt kredisi kullanımı %38,3 azalırken, ihtiyaç kredisi %46,3; konut kredisi ise %29,2 oranında arttı.

Türkiye genelinde de benzer bir trend gözlemlendi: taşıt kredisi %32,9 azaldı, ihtiyaç kredisi %49,3, konut kredisi ise %34,1 oranında artış gösterdi.

▶ Grafik 6. İstanbul ve Türkiye'de Bireysel Kredi Türü Dağılımı

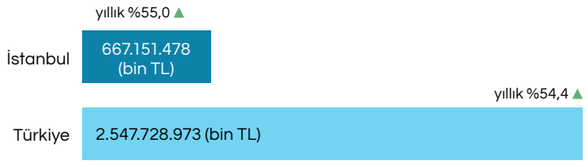
Kaynak: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), Eylül 2025

İstanbul, kredi kartı harcamalarının dörtte birini oluşturuyor.

Eylül 2025 sonu itibarıyla Türkiye'de toplam bireysel kredi kartı harcamaları bir önceki yıla göre %54,4 artarak 2 trilyon 547 milyar TL'ye ulaştı. Bu harcamaların %26,2'si İstanbul kaynaklıydı. İstanbul'da kredi kartı harcamaları yıllık %55,0 artarak 667,1 milyar TL oldu.

Aynı dönemde Türkiye genelinde kredi kartı sayısı %9,3 artışla 139 milyona ulaştı.

▶ Grafik 7. İstanbul ve Türkiye'de Bireysel Kredi Kartı Harcamaları

Kaynak: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), Eylül 2025

4.5 Dış Ticaret

Ekim 2025'te İstanbul'un dış ticaret görünümü, ihracat ve ithalat tarafında farklı eğilimlerin bir arada seyrettiği bir yapıya işaret etti. Şirket merkezleri üzerinden yapılan ihracat artmaya devam ederken, üretim yeri İstanbul olan firmaların ihracatı geriledi. Bu ayrışma, İstanbul'un ülke ihracatındaki ağırlığının güçlü biçimde sürdüğünü, ancak İstanbul'da fiilen gerçekleşen üretimden kaynaklanan ihracatın daha zayıf seyrettiğini gösteren temel unsurlardan biri oldu.

İthalat tarafında ise İstanbul, ülke genelindeki toplam ithalatın yarıdan fazlasını oluşturmaya devam etti. Ekim ayında ithalat hacmi belirgin biçimde yükselirken, dış ticaret açığı hem İstanbul hem de Türkiye genelinde geniş bir aralıkta seyretti. Bu dönemde İstanbul'un dış ticaret hacminde Almanya ve Çin belirgin biçimde öne çıktı; Almanya ile olan ticaret görece dengeli ilerlerken, Çin İstanbul'un ithalatında ilk sırada yer aldı. Aynı zamanda ABD ve İsviçre gibi ülkelerle olan ticarette de dikkat çeken hareketlilikler gözlendi.

Sektörel görünüm, hem ihracatta hem ithalatta çeşitlenen bir tablo sundu. İstanbul'un ihracatında motorlu kara taşıtları ilk sırada yer alırken, kimyasallardan metal sanayine ve mobilyaya uzanan geniş bir yelpazede artış ve azalışların bir arada görüldüğü bir yapı ortaya çıktı. İthalatta ise ana metal sanayi belirgin bir artışla öne çıktı; motorlu kara taşıtları, kimyasallar, makine-teçhizat ve rafine petrol ürünleri gibi temel sektörler ithalat hacmini şekillendiren ana kalemler oldu.

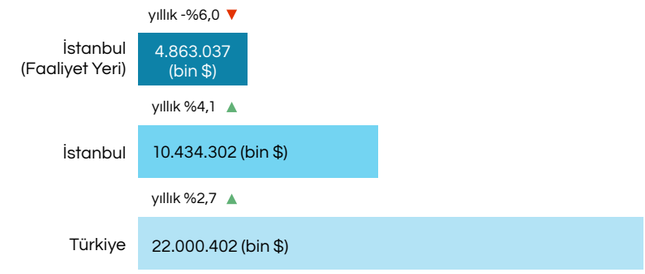
Ulusal ölçekte bakıldığında, hem ihracat hem ithalat kompozisyonunun büyük ölçüde imalat sanayine dayandığı görüldü. Türkiye genelinde ihracatın neredeyse tamamı imalat kaynaklı gerçekleşirken, ithalat tarafında da imalat sanayinin açık ara baskın konumu sürdü; diğer sektörlerin payı sınırlı düzeylerde kaldı.

Genel olarak Ekim 2025 dönemi, İstanbul'un dış ticaretteki belirleyici rolünün korunduğu; sektörler ve ülkeler bazında farklı yönlerde hareketlerin izlendiği; ulusal düzeyde ise imalat sanayinin dış ticaret kompozisyonundaki ağırlığının sürdüğü bir görünüm sundu.

İstanbul'un ihracat görünümü Ekim 2025'te iki farklı eğilim sergiledi: şirket merkezleri üzerinden yapılan ihracat artarken, üretim veya faaliyet yerlerine göre hesaplanan ihracat geriledi.

İstanbul'da şirket merkezleri üzerinden yapılan ihracat Ekim 2025'te 10,4 milyar doların üzerinde gerçekleşerek geçen yılın aynı dönemine göre %4,1 arttı. Böylece İstanbul, Türkiye genelindeki 22 milyar dolarlık ihracatın %47,4'ünü oluşturdu. Buna karşılık, faaliyet (üretim) yeri İstanbul olan firmaların aynı dönemde gerçekleştirdiği ihracat %6,0 azalarak 4,86 milyar dolar seviyesine indi.

▶ Grafik 1. İstanbul ve Türkiye'de Toplam İhracat Miktarı

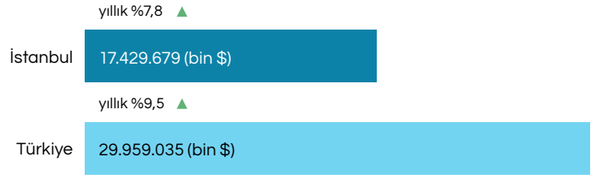
Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri, Ekim 2025

İstanbul'da Ekim 2025 döneminde ithalat 17 milyar 429 milyon dolar seviyesinde gerçekleşti.

İstanbul'da 2025 yılı Ekim ayında ithalat 17 milyar 429 milyon doların üzerinde seyretti. Ekim 2025 döneminde İstanbul'da yapılan ithalat geçen senenin aynı dönemine göre %7,8 arttı. Türkiye genelinde ise aynı dönemde ithalat 29 milyar 959 milyon dolar düzeyinde seyretti. İstanbul'un ithalatının toplam ithalat içindeki payı %58,2 oldu. İstanbul'da 2025 yılı Ekim ayında dış ticaret açığı 6 milyar 995 milyon dolar olurken, Türkiye'de bu oran 7 milyar 958 milyon dolar olarak gerçekleşti.

▶ Grafik 2. İstanbul ve Türkiye'de Toplam İthalat Miktarı

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri, Ekim 2025

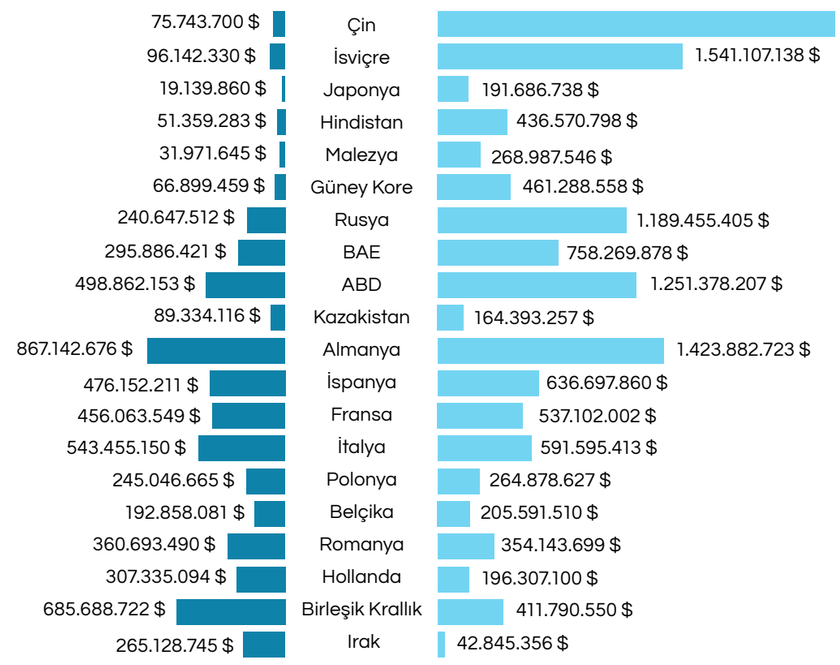
Ekim 2025 döneminde İstanbul'un dış ticaret hacminde Almanya ve Çin öne çıktı.

2025 yılı Ekim ayında İstanbul'da dış ticaret faaliyetleri en yoğun gerçekleşen iki ülke Almanya ve Çin oldu. Almanya ile yapılan dış ticaret daha dengeli dağılsa da ithalatın payı daha yüksek seyretti. Çin ise bu dönemde en çok ithalat yapılan ülke oldu.

İthalatın dış ticaret hacmi içindeki payının en yüksek olduğu ülkelerin imalat sanayinde gelişmiş Asya ülkeleri olması dikkat çekti. İÇin'den yapılan ithalat geçen senenin aynı dönemine göre %2,6 azalarak 2 milyar 505 milyon dolar seviyesinde gerçekleşti. İthalat yapılan ülkeler arasında ikinci sıradaki İsviçre'den yapılan ithalat geçen yıla göre %69,2'lik artışla 1 milyar 541 milyon dolar oldu. İsviçre'yi, yıllık %6,0'lık azalışla 1 milyar 423 milyon dolar ithalat gerçekleşen Almanya; yıllık %66,2'lik artışla 1 milyar 251 milyon dolar ithalat gerçekleşen ABD takip etti. Almanya ihracat yapılan ülkeler arasında ilk sırada yer aldı. Almanya'ya yapılan ihracat ise geçen senenin aynı dönemine göre %17,5 artarak 867 milyon dolar seviyesinde seyretti. İhracat rakamlarında ikinci sırada ise 685 milyon dolarla Birleşik Krallık yer aldı. İtalya ise en çok ihracat yapılan ülkeler arasında üçüncü sırada yer aldı.

▶ Grafik 3. İstanbul'da Seçili Ülkelerle Gerçekleşen Dış Ticaret Miktarı

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri, Ekim 2025

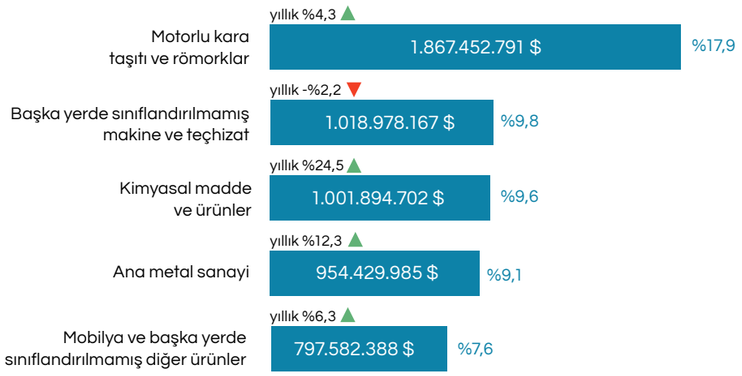
Ekim 2025'te İstanbul'un ihracatında motorlu kara taşıtları ilk sırada yer alırken, farklı sektörlerde hem artış hem azalış yönünde çeşitlenen bir görünüm ortaya çıktı.

Ekim 2025'te İstanbul'da en yüksek ihracat tutarı motorlu kara taşıtları ve römorklar faaliyet kolunda gerçekleşti. Bu kalemde ihracat, geçen yılın aynı dönemine göre %4,3 artarak 1 milyar 867 milyon dolara ulaştı ve İstanbul genelindeki toplam ihracatın %17,9'unu oluşturdu.

Bu faaliyet kolunu sırasıyla yıllık %2,2 azalışla 1 milyar 18 milyon doların üzerine çıkan ana başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat; yıllık %24,5 artışla 1 milyar 894 milyon dolara ulaşan kimyasal madde ve ürünler; yıllık %12,3 artışla 954 milyon dolara ulaşan metal sanayi; yıllık %6,3 artışla 797 milyon doları aşan mobilya ve başka yerde sınıflandırılmamış diğer ürünler faaliyet kolları takip etti.

▶ Grafik 4. Uluslararası Standart Sanayi Sınıflaması Düzey 2 Seviyesine Göre İstanbul'da İhracatın En Yoğun 5 Faaliyet Kolu

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri, Ekim 2025

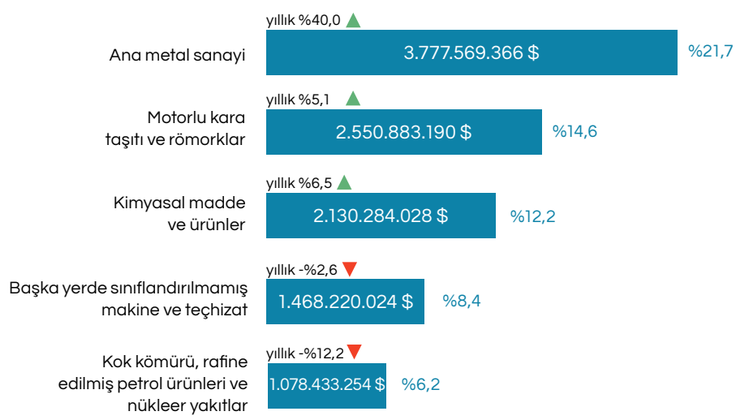

Ekim 2025'te İstanbul'un ithalatı ana metal sanayinin belirgin yükselişiyle öne çıkarken, diğer sektörlerde artış ve azalışların bir arada görüldüğü dengeli bir görünüm oluştu.

Ekim 2025'te İstanbul'da en yüksek ithalat tutarı ana metal sanayinde gerçekleşti. Bu kalemde ithalat, geçen yılın aynı dönemine göre %40 artarak 3 milyar 777 milyon doların üzerine çıktı ve İstanbul genelindeki toplam ithalatın %21,7'sini oluşturdu.Bu faaliyet kolunu sırasıyla yıllık %14,6 artışla 2 milyar 550 milyon dolara ulaşan motorlu kara taşıtı ve römorklar; yıllık %12,2 artışla 2 milyar 130 milyon dolara ulaşan kimyasal madde ve ürünler; yıllık %2,6 azalışla 1 milyar 468 milyon dolara ulaşan başka yerde sınıflandırılmamış makine ve teçhizat; yıllık %12,2 düşüşle 1 milyar 78 milyon dolara ulaşan kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri ve nükleer yakıtlar takip etti.

▶ Grafik 5. Uluslararası Standart Sanayi Sınıflaması Düzey 2 Seviyesine Göre İstanbul'da İthalatın En Yoğun 5 Faaliyet Kolu

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri, Ekim 2025

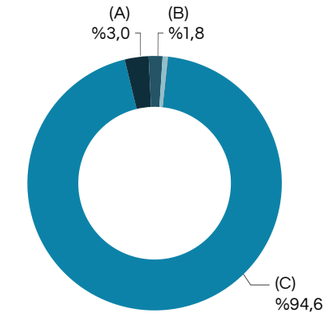
Ekim 2025'te Türkiye'nin dış ticareti büyük ölçüde imalat sanayine dayanmaya devam etmiş, diğer sektörlerin payı sınırlı kalmıştır.

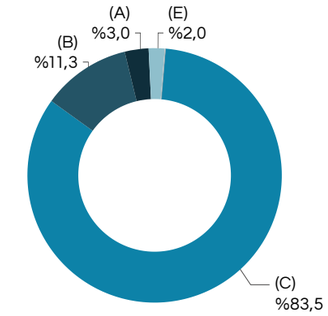
2025 yılı Ekim ayında ihracatta imalat sanayinin payı %94,6 olurken, tarım, ormancılık ve balıkçılık %3,0; madencilik ve taş ocakçılığı ise %1,8 pay almıştır. İthalat tarafında da benzer bir görünüm izlenmiş, ithalatın %83,5'i imalat sanayinden gerçekleşmiş; madencilik ve taş ocakçılığı %11,3, tarım, ormancılık ve balıkçılık %3,0, su temini-kanalizasyon-atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri ise %2,0 payla daha sınırlı düzeylerde kalmıştır.

▶ Grafik 6. Uluslararası Standart Sanayi Sınıflaması Düzey 1 Seviyesine Göre Türkiye'de İhracat ve İthalatın Faaliyet Kolu Dağılımı

- (A) Tarım, Ormancılık ve Balıkçılık
- (B) Madencilik ve Taş Ocakçılığı
- (C) İmalat
- (D) Elektrik, Gaz, Buhar ve Havalandırma Sistemi ve Dağılım
- (E) Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri
- (H) Ulaştırma ve Depolama
- (J) Bilgi ve İletişim
- (K) Finans ve Sigorta Faaliyetleri
- (M) Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler
- (R) Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor

Kaynak: TÜİK, Dış Ticaret İstatistikleri, Ekim 2025

4.6 İşgücü Piyasası

Eylül 2025 verileri, İstanbul'da sigortalı yapısının hem aktif hem pasif tarafta hareketli bir görünüme işaret ediyor. Aktif sigortalı sayısı tüm sigorta türlerinde geçen yıla göre azalsa da, İstanbul hâlâ Türkiye'deki 4A'lı çalışanların en yoğun bulunduğu il konumunda. Şehrin sigorta dağılımı Türkiye'den ayrışarak daha yüksek bir 4A, daha düşük bir 4C payı sergiliyor.

Pasif sigortalı dosyalarında tüm türlerde artış gözlenirken, İstanbul'un özellikle 4A dosyalarındaki ağırlığı belirgin biçimde devam ediyor. Buna karşın aktif/pasif oranı tüm sigorta türlerinde düşerek bir önceki yıla göre zayıfladı; ancak oran İstanbul'da hâlâ Türkiye ortalamasının üzerinde.

İstanbul'da kamu çalışanlarının sigortalı yapı içindeki payı Türkiye'ye kıyasla oldukça düşük. Cinsiyet dağılımında erkeklerin ağırlığı tüm sigorta türlerinde sürerken, İstanbul kadın çalışan payının Türkiye'ye kıyasla daha yüksek olduğu bir yapı sergiliyor.

Kazanç verileri, İstanbul'daki 4A'lı çalışanların Türkiye ortalamasına göre daha yüksek günlük kazanç elde ettiğini, kamu çalışanlarının kazancının özel sektöre kıyasla daha güçlü olduğunu ve daimi işyeri-geçici işyeri farkının her iki ölçekte de korunduğunu gösteriyor.

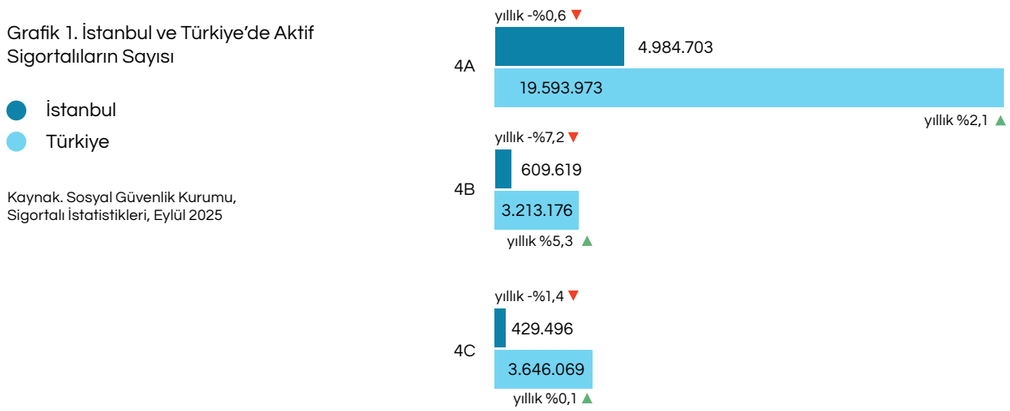
Genel olarak veriler, İstanbul'un sigortalı kompozisyonu ve kazanç düzeyleri açısından Türkiye'den ayrıştığını; aktif/pasif dengesindeki zayıflamaya karşın yapının büyük ölçüde istikrarlı seyrettiğini ortaya koyuyor.

Eylül 2025 döneminde İstanbul'da 4B sigortalı aktif çalışan sayısı geçen yıla kıyasla artış gösterdi.

2025 yılının Eylül ayında İstanbul'da 4 milyon 983 bin kişinin 4A sigortalı aktif çalışan olduğu görüldü. Bir önceki yılın aynı dönemiyle kıyaslandığında, İstanbul'daki 4A'lı aktif çalışan sayısında %0,6'lık azalış, 4B'lilerde %7,2'lik bir azalış yaşanırken, 4C'lilerde ise %1,4 oranında düşüş gerçekleşti. Türkiye geneli içindeki paylara bakıldığında tüm 4A'ların dörtte biri İstanbul'da iken, 4B'lilerin beşte biri civarı, 4C'lilerinse yalnızca onda biri civarı İstanbul'da yer aldı.

İstanbul'daki aktif sigortalıların 2025 yılı Eylül ayı itibariyle sigorta türlerine göre dağılımına bakıldığında, %82,7'sini 4A, %10,1'ini 4B ve %7,1'ini ise 4C statüsünde çalışanların oluşturduğu gözlendi. Türkiye genelinde ise aktif sigortalıların %74,1'ini 4A statüsünde bulunurken, %12,1'ini 4B ve %13,8'ini 4C statüsündekiler oldu.

▶ Grafik 1. İstanbul ve Türkiye'de Aktif Sigortalıların Sayısı

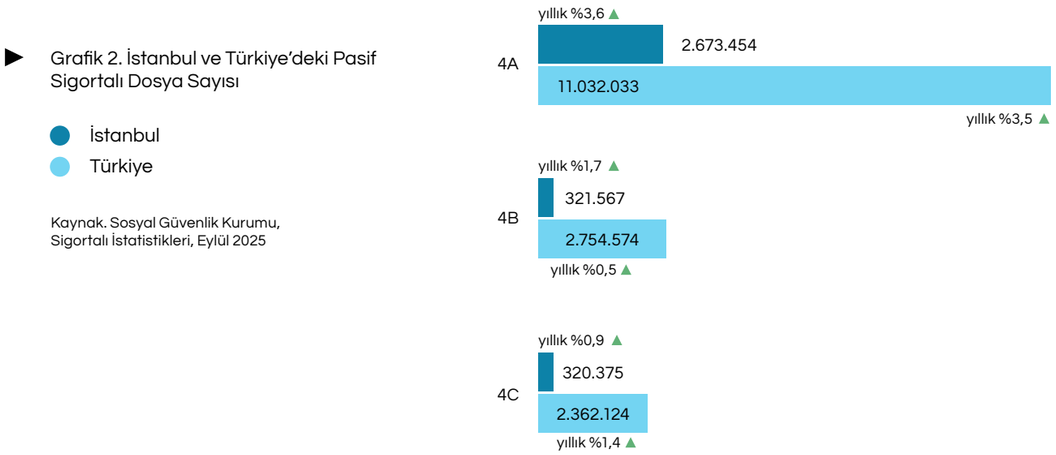
Kaynak. Sosyal Güvenlik Kurumu, Sigortalı İstatistikleri, Eylül 2025

İstanbul'da Eylül 2025 döneminde tüm sigorta türlerindeki pasif sigortalı dosya sayısında, bir önceki yılın aynı dönemine göre artış gözlemlendi.

"Pasif sigortalı" kavramı, uzun ve kısa vadeli sigorta kolları kapsamında kendisine veya hak sahiplerine aylık ve/veya gelir bağlanan kişileri ifade etmektedir. İstanbul'da 2025 yılı Eylül ayında tüm sigorta türlerindeki pasif sigortalı dosya sayısında, bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla bir artış yaşandı. Türkiye geneli 4A pasif sigortalı dosyalarının %20,5'ini İstanbul'dakiler oluştururken, İstanbul'da 4A dosya sayısı geçen seneye göre %3,6 oranında arttı. 4B sigorta türündeki dosyalarda %1,7, 4C'lilerde ise %0,9 oranında yıllık artış gözlemlendi.

Eylül 2025 döneminde pasif sigortalı dosyalarının sigorta türlerine göre İstanbul ve Türkiye genelindeki dağılımına bakıldığında, İstanbul'daki pasif sigortalı dosyalarının %80,6'sını 4A, %9,7'sini 4B ve %9,7'sini 4C türündeki dosyalar oluşturduğu görüldü. Türkiye genelinde ise bu oranlar sırasıyla 4A için %68,3, 4B için %17,1 ve 4C için %14,6 düzeyinde seyretti.

▶ Grafik 2. İstanbul ve Türkiye'deki Pasif Sigortalı Dosya Sayısı

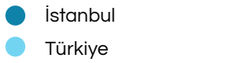
Kaynak. Sosyal Güvenlik Kurumu, Sigortalı İstatistikleri, Eylül 2025

İstanbul'da 2025 yılı Eylül ayında aktif pasif oranı, geçen yılın aynı dönemine göre düşüş gösterdi.

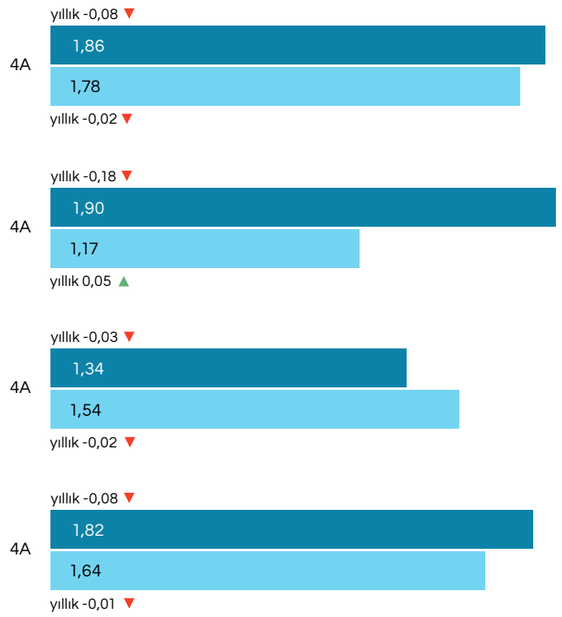
Eylül 2025 döneminde İstanbul'daki aktif sigortalıların pasif sigortalı sayısına oranı 1,82 olarak gerçekleşti. Bu oran, prim ödeyen aktif sigortalı sayısının gelir ve aylık alan pasif sigortalı dosyası sayısına oranıdır. Geçen yılın aynı dönemine kıyasla bu oranda 0,08 puanlık bir düşüş yaşandı. Aktif/pasif oranının sigorta türüne göre kırılımlarına bakıldığında ise düşüş eğiliminin tüm sigorta türlerinde mevcut olduğu gözlemlendi.

2025 yılı Eylül ayında Türkiye'de aktif sigortalıların pasif sigortalı dosyalarına oranı 1,64 olarak kaydedildi. Bu oran, bir önceki yılın aynı dönemine göre 0,01 puan düşüş gözlemlendi. Söz konusu yıllık artışın detaylarına bakıldığında, 4A ve 4C sigorta türlerinde benzer bir düşüş gözlemlenirken, 4B'lilerin aktif pasif oranı bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla artış gösterdi.

▶ Grafik 3. İstanbul ve Türkiye'de Aktif Pasif Oranı

Kaynak. Sosyal Güvenlik Kurumu, Sigortalı İstatistikleri, Eylül 2025

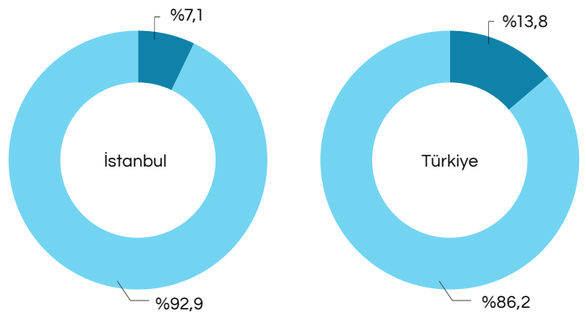
İstanbul'da 2025 yılı Eylül ayında, Türkiye genelindeki aktif kamu çalışanı oranının İstanbul'daki aktif kamu çalışanı oranından daha yüksek olduğu görüldü.

İstanbul ve Türkiye'de aktif kamu çalışanlarının (4C'li) tüm sigortalı çalışanlar içindeki payı incelendiğinde, İstanbul'da aktif sigortalıların %7,1'inin kamu çalışanı olduğu, Türkiye genelinde ise bu oranın %13,8 düzeyinde olduğu görüldü.

▶ Grafik 4. İstanbul ve Türkiye'de Aktif Kamu Çalışanlarının (4C'li) Payı

Kaynak. Sosyal Güvenlik Kurumu, Sigortalı İstatistikleri, Eylül 2025

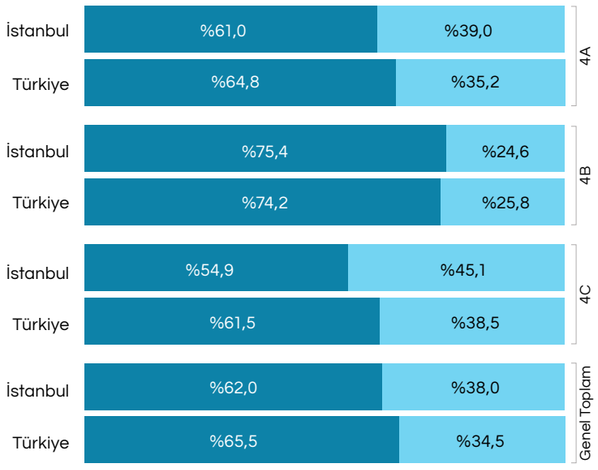
Aktif sigortalılarda erkeklerin oranı tüm sigorta tiplerinde kadınlardan daha yüksek.

Eylül 2025 verilerine göre, İstanbul ve Türkiye genelinde aktif sigortalıların cinsiyet dağılımı incelendiğinde hem İstanbul'da hem de Türkiye genelinde erkek sigortalıların oranı kadınlardan belirgin şekilde yüksektir. Kategoriler arasında en dikkat çekici fark 4B sınıfında görülmektedir; 4B sınıfında İstanbul'da erkek oranı %75,4, Türkiye genelinde %74,2'dir. Buna karşılık 4C kategorisinde kadın sigortalı oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. Tüm sigorta türlerinde İstanbul'daki kadın sigortalı oranının Türkiye ortalamasının üzerinde olduğu gözlemlenmektedir.

▶ Grafik 5. İstanbul ve Türkiye'de Aktif Sigortalıların Cinsiyet Dağılımı

Kaynak. Sosyal Güvenlik Kurumu, Sigortalı İstatistikleri, Eylül 2025

İstanbul'da 4A zorunlu sigortalıların %61,5'ini erkekler oluşturdu.

İstanbul'da Eylül 2025 itibariyle 4A zorunlu sigortalı çalışanların ortalama günlük kazancı 2.016 TL olarak gerçekleşti.

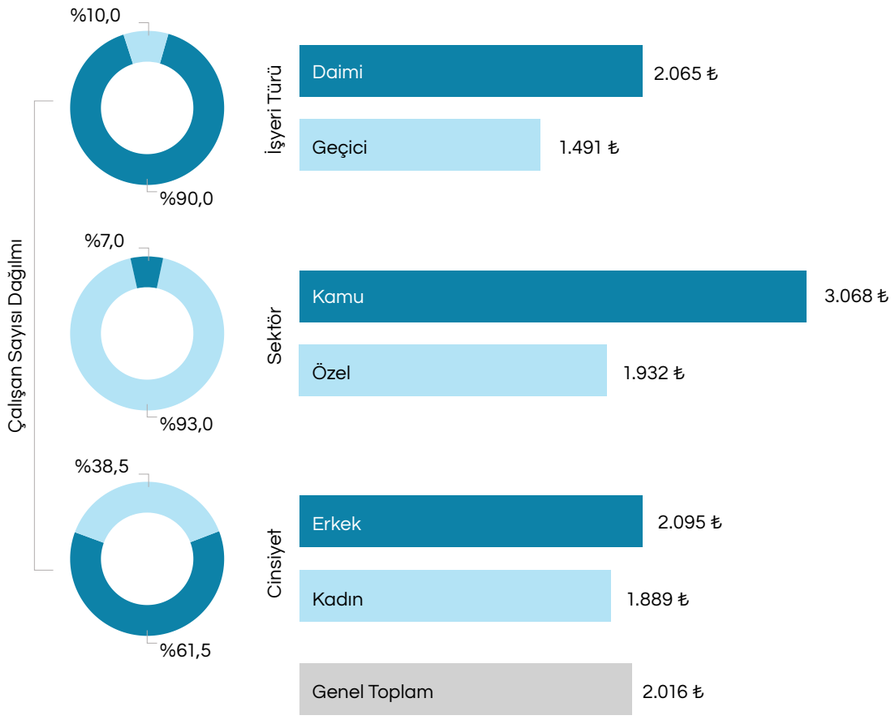
İstanbul'daki 4A kapsamındaki zorunlu sigortalıların büyük çoğunluğunu (%90,0) daimi işyerlerinde çalışanlar oluştururken, %10'unu geçici işyerlerinde çalışanlar meydana getirdi. İşyeri türüne göre ortalama günlük kazançlara bakıldığında, daimi çalışanların 2.065 TL, geçici çalışanların ise 1.491 TL kazandığı tespit edildi.

Çalışanların %93'ü özel sektörde istihdam edilirken, %7'sinin kamu sektöründe çalışmakta olduğu görüldü. Özel sektördeki ortalama günlük kazanç 1.932 TL iken, kamu sektöründe bu tutar 3.068 TL olarak tespit edildi.

Cinsiyet dağılımına göre ise, çalışanların %61,5'ini erkekler oluşturdu. Ortalama günlük kazançlar incelendiğinde, erkeklerin 2.095 TL, kadınların ise 1.889 TL kazandığı gözlemlendi.

▶ Grafik 6. 4A Kapsamındaki Zorunlu Sigortalıların Dağılımı ve Ortalama Günlük Kazancı - İstanbul

Kaynak. Sosyal Güvenlik Kurumu, Sigortalı İstatistikleri, Eylül 2025

Türkiye'de 4A zorunlu sigortalıların %65,4'ünü erkekler oluşturdu.

Türkiye'de Eylül 2025 itibariyle 4A zorunlu sigortalı çalışanların ortalama günlük kazancı 1.727 TL olarak gerçekleşti.

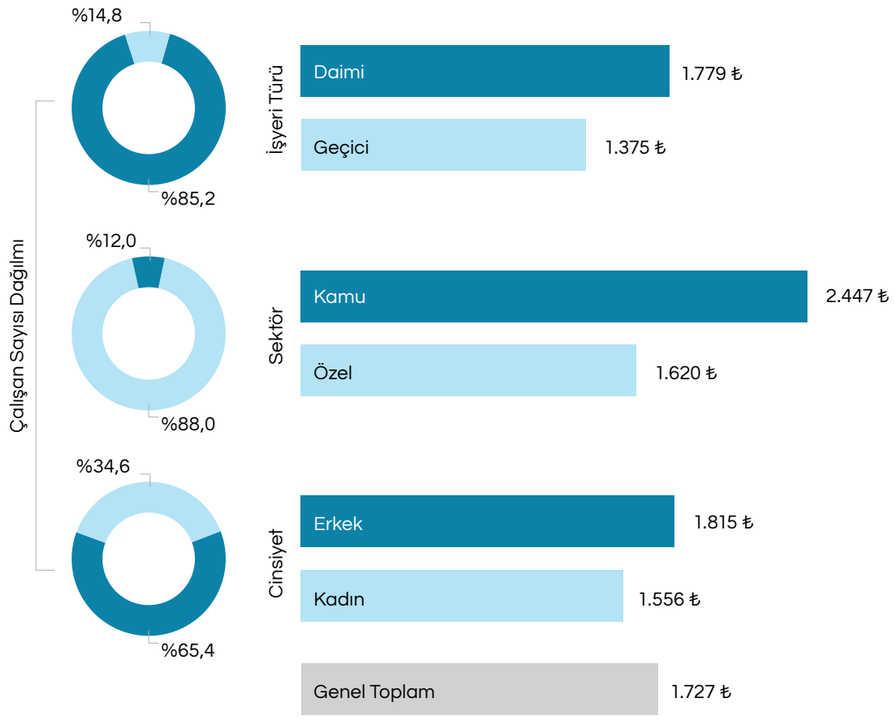
Türkiye'deki 4A kapsamındaki zorunlu sigortalıların büyük çoğunluğunu (%85,2) daimi işyerlerinde çalışanlar oluştururken, %14,8'ini geçici işyerlerinde çalışanlar meydana getirdi. İşyeri türüne göre ortalama günlük kazançlara bakıldığında, daimi çalışanların 1.779 TL, geçici çalışanların ise 1.375 TL kazandığı tespit edildi.

Çalışanların %88'i özel sektörde istihdam edilirken, %12'sinin kamu sektöründe çalışmakta olduğu görüldü. Özel sektördeki ortalama günlük kazanç 1.620 TL iken, kamu sektöründe bu rakam 2.447 TL olarak tespit edildi.

Cinsiyet dağılımına göre çalışanların %65,4'ünü erkekler oluşturdu. Ortalama günlük kazançlar incelendiğinde, erkeklerin 1.815 TL, kadınların ise 1.556 TL kazandığı gözlemlendi.

▶ Grafik 7. 4A Kapsamındaki Zorunlu Sigortalıların Dağılımı ve Ortalama Günlük Kazancı - Türkiye

Kaynak. Sosyal Güvenlik Kurumu, Sigortalı İstatistikleri, Eylül 2025

Sektörel Veriler Metodolojisi

(4.1) Konut Piyasası Metodolojisi: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Konut Satış İstatistikleri'nden derlenerek oluşturulmuştur. Konut verileri, TÜİK tarafından 18.11.2025 tarihinde yayınlanmış olup, hazırladığımız bülten Ekim 2025 verilerini içermektedir.

(4.2) Turizm Metodolojisi: Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü (DHMİ) verileri derlenerek oluşturulmuştur. Sınır istatistikleri, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 21.11.2025 tarihine yayınlanan Ekim 2025 verilerini içermektedir. Konaklama ve tesis istatistikleri, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 07.11.2025 tarihine yayınlanan Eylül 2025 verilerini içermektedir. Hava ulaşımı istatistikleri, DHMİ tarafından 14.11.2025 tarihine yayınlanan Ekim 2025 verilerini içermektedir.

(4.3) Enerji Tüketimi Metodolojisi: Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) verileri derlenerek oluşturulmuştur. EPDK'nın 28.11.2025 tarihinde yayınladığı elektrik piyasası ve doğal gaz piyasası aylık sektörel raporları Eylül 2025 verilerini içermektedir.

(4.4) Mali & Finansal Göstergeler Metodolojisi: Hazine ve Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü ve Gelir İdaresi Başkanlığı verilerinden derlenerek oluşturulmuştur. Vergi tahsilatı ve tahakkukuna dair veriler Hazine ve Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü tarafından 17.11.2025 tarihinde yayınlanan Merkezi Yönetim Bütçe Denge Tablosu verilerinin derlenmesiyle oluşturulup, yapılan çalışma Ekim 2025 verilerini içermektedir. Şirket verileri, TOBB tarafından 21.11.2025 tarihinde yayınlanan Ekim 2025 verilerini içermektedir. Kredi ve mevduata dair bulgular, BDDK tarafından 30.10.2025 tarihinde yayınlanan ve 2025 3. Çeyrek dönemini gösteren İllere Göre Bankacılık Sektörü Verileri derlenerek oluşturulmuştur.

(4.5) Dış Ticaret Metodolojisi: TÜİK tarafından 27.11.2025 tarihinde yayınlanan ve Ekim 2025 dönemini gösteren Dış Ticaret İstatistikleri derlenerek oluşturulmuştur.

(4.6) İşgücü Piyasası Metodolojisi: Sigortalı çalışan verileri, Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından 28.11.2025 yayınlanan Aylık İstatistik Bülteni verileri derlenerek oluşturulup, Eylül 2025 verilerini içermektedir.

İstanbul Planlama Ajansı

ipa.istanbul ipaistanbul ipa.istanbulplanlamaajansi